

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 30.1.2019
COM(2019) 22 final

Έγγραφο προβληματισμού

Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030

Περιεχόμενα

Πρόλογος του Πρώτου Αντιπροέδρου κ. Τίμερμανς και του Αντιπροέδρου κ. Κατάινεν	2
1 Βιώσιμη ανάπτυξη για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού: Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρώπης.....	4
2 Η ΕΕ και οι παγκόσμιες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν.....	9
3 Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030	16
3.1 Θεμέλια πολιτικής για ένα βιώσιμο μέλλον	19
3.1.1 Από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία.....	19
3.1.2 Βιωσιμότητα από το χωράφι έως το ράφι.....	22
3.1.3 Ενέργεια, πολιτική κτιρίων και κινητικότητα ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις...	25
3.1.4 Εξασφάλιση μιας κοινωνικά δίκαιης μετάβασης.....	28
3.2 Οριζόντιοι παράγοντες διευκόλυνσης για τη μετάβαση στη βιωσιμότητα.....	32
3.2.1 Εκπαίδευση, επιστήμες, τεχνολογία, έρευνα, καινοτομία και ψηφιοποίηση	32
3.2.2 Χρηματοοικονομικά, τιμολόγηση, φορολογία και ανταγωνισμός	35
3.2.3 Υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, εταιρική κοινωνική ευθύνη και νέα επιχειρηματικά μοντέλα	39
3.2.4 Ανοικτό και βασιζόμενο σε κανόνες εμπόριο.....	41
3.2.5 Διακυβέρνηση και διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών σε όλα τα επίπεδα.....	42
4 Η ΕΕ ως πρωτοπόρος στη βιώσιμη ανάπτυξη παγκοσμίως	45
5 Σενάρια για το μέλλον.....	47

Πρόλογος του Πρώτου Αντιπροέδρου κ. Τίμερμανς και του Αντιπροέδρου κ. Κατάνεν

Εμείς οι Ευρωπαίοι μπορούμε να είμαστε περήφανοι για το ιστορικό των επιδόσεών μας. Μέσω της ολοκλήρωσης και της στενής συνεργασίας, δημιουργήσαμε πρωτοφανή πλούτο, υψηλά κοινωνικά πρότυπα και μεγάλες δυνατότητες για τους πολίτες μας. Έχουμε εδραιώσει τις κοινές μας αρχές και αξίες της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου στο πλαίσιο των Συνθηκών μας, και έχουμε οικοδομήσει μια Ευρωπαϊκή Ένωση ακέραη και ελεύθερη.

Η επιτυχία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι οι Ευρωπαίοι θέσαμε ψηλά τον πήχη. Το ισχυρό δημοκρατικό μας πνεύμα τροφοδοτεί, δικαίως, έντονες συζητήσεις. Γι' αυτό δεν είναι καιρός να εφησυχάσουμε και να αφήσουμε την ιστορία να ακολουθήσει την πορεία της. Υπάρχει συνεχής ανάγκη για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των Ευρωπαίων, καλύτερη προστασία, υπεράσπιση και ενδυνάμωση των πολιτών, καθώς και ενίσχυση της ασφάλειάς τους έναντι των διαφόρων απειλών, είτε προέρχονται από την τρομοκρατία είτε από την κλιματική αλλαγή.

Ο κόσμος μεταβάλλεται διαρκώς και βρισκόμαστε εν μέσω της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης. Τα πάντα αλλάζουν για όλους. Ο ισχυρισμός περί του αντιθέτου συνιστά άρνηση της κοινής λογικής. Το ερώτημα είναι εάν είμαστε θύματα της αλλαγής, ή εάν θα την υιοθετήσουμε και θα την κατευθύνουμε. Οι Ευρωπαίοι αντιμετωπίζουν πειστικές προκλήσεις όπως η υποβάθμιση του περιβάλλοντος και η κλιματική αλλαγή, η δημογραφική μετάβαση, η μετανάστευση, η ανισότητα, και η πίεση στα δημόσια οικονομικά. Οι πολίτες ανησυχούν για το μέλλον τους και το μέλλον των παιδιών τους. Βρισκόμαστε αντιμέτωποι με ένα οικολογικό χρέος που επηρεάζει τα πάντα. Οι μελλοντικές γενιές θα χρειαστεί να καταβάλουν υψηλό τόκο για να αποπληρώσουν το χρέος αυτό αν δεν εντείνουμε τη δράση μας.

Είναι καθήκον της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υπηρετεί τους ευρωπαίους πολίτες, και όχι το αντίθετο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να βοηθήσει τους πολίτες να εκπληρώσουν τα όνειρά τους και να ανταποκριθεί επείγοντως και αποτελεσματικά στις ανησυχίες τους. Ξεκινά με τη διάγνωση της κατάστασης και την αντιμετώπιση της πραγματικότητας και του αδιαμφισβήτητου των γεγονότων. Τα γεγονότα αυτά, ωστόσο, δεν θα πρέπει να μας προκαλέσουν ανησυχία και φόβο, αλλά αντίθετα να μας παρακινήσουν να αναλάβουμε δράση.

Πολλές από αυτές τις ανησυχίες έχουν να κάνουν με προκλήσεις που υπερβαίνουν τα σύνορα και απειλούν θέσεις εργασίας, την ευημερία μας, το βιοτικό μας επίπεδο, την ελευθερία και την υγεία μας. Κανένα κράτος ή έθνος δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνο του τις προκλήσεις αυτές με αποτελεσματικό τρόπο. Στο πλαίσιο αυτό χρειαζόμαστε την κλίμακα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία - όταν είναι ενωμένη και αποφασισμένη - αποτελεί υπολογίσιμη παγκόσμια δύναμη. Εντούτοις, σε τελική ανάλυση, ακόμη και η ευρωπαϊκή κλίμακα δεν θα είναι αρκετή· χρειαζόμαστε μια ατζέντα με παγκόσμιο αντίκτυπο και η ατζέντα αυτή αποτυπώνεται καλύτερα στους 17 στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ) που υπεγράφησαν από 193 κράτη, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών της. Οι εν λόγω ΣΒΑ χαράσσουν μια πορεία σχετικά με το πώς να αντεπεξέλθουμε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε και να βελτιώσουμε το περιβάλλον μας, την οικονομία μας και τις ζωές μας.

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι ένα περίπλοκο ζήτημα, αλλά μια απλή έννοια: στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι η οικονομική μας ανάπτυξη μας επιτρέπει να διατηρήσουμε ένα μοντέλο που παράγει δίκαια αποτελέσματα για ολόκληρη την ανθρωπότητα, καθώς να εξασφαλίσει ότι οι άνθρωποι δεν καταναλώνουν περισσότερους πόρους από αυτούς που έχει να προσφέρει η Γη. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εκσυγχρονίσουμε την οικονομία μας προκειμένου να υιοθετήσουμε βιώσιμα μοντέλα κατανάλωσης και παραγωγής, να διορθώσουμε τις ανισοροπίες στο σύστημα τροφίμων μας και να θέσουμε σε βιώσιμη τροχιά την κινητικότητα μας, τον τρόπο που παράγουμε και χρησιμοποιούμε την ενέργεια και σχεδιάζουμε τα κτίριά μας. Για να το επιτύχουμε αυτό θα πρέπει επίσης να συνδέσουμε όλες τις γνώσεις, τη χρηματοδότηση, τη φορολογία και τη διακυβέρνησή μας με την επίτευξη των ΣΒΑ.

Δεν πρόκειται για ζήτημα αριστεράς ή τη δεξιάς τοποθέτησης, αλλά για το σωστό ή το λάθος. Ευτυχώς, η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε καλό σημείο εκκίνησης λόγω των σημαντικών ανταγωνιστικών της πλεονεκτημάτων. Η Ευρώπη έχει αναπτύξει ορισμένα από τα υψηλότερα περιβαλλοντικά πρότυπα παγκοσμίως, έχει θεσπίσει φιλόδοξες πολιτικές για το κλίμα, και έχει στηρίξει τη συμφωνία του Παρισιού για το κλίμα. Μέσω των εξωτερικών πολιτικών της και μιας ανοικτής και βασισμένης σε κανόνες εμπορικής ατζέντας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει επίσης βρει κοινές βιώσιμες λύσεις με τρίτες χώρες.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίστηκε στην παραδοχή ότι «η παγκόσμια ειρήνη δεν θα μπορούσε να διατηρηθεί χωρίς δημιουργικές προσπάθειες ανάλογες των κινδύνων που την απειλούν» όπως τόσο εύγλωττα το διατύπωσε ο Robert Schuman, πριν από 70 περίπου έτη. Σήμερα μπορούμε να παρεμβάλλουμε δίπλα στην «παγκόσμια ειρήνη» τις λέξεις «η ευημερία και η επιβίωση των λαών μας».

Η ατζέντα της ΕΕ για τη βιωσιμότητα είναι μια θετική ατζέντα που στοχεύει στη βελτίωση της ζωής των πολιτών. Η Ευρώπη διαθέτει ό, τι χρειάζεται για να αντιμετωπίσει τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Τούτο μπορούμε να το επιτύχουμε από κοινού. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι η δέσμευση όλων μας και η πολιτική βούληση για την υλοποίηση. Ενώ άλλοι υποχωρούν, η Ευρώπη πρέπει τώρα να προχωρήσει, να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της, να επενδύσει στη βιώσιμη ανάπτυξη και να δείξει τον δρόμο στον υπόλοιπο κόσμο.

Δεν αρκεί να έχουμε όραμα, πρέπει επίσης να συμφωνήσουμε σε συγκεκριμένο τρόπο για την υλοποίησή του. Το παρόν έγγραφο προβληματισμού αποτελεί τη συμβολή μας σε αυτή τη συζήτηση.

Δεν θα μπορούσαμε να το ολοκληρώσουμε χωρίς την πολύτιμη συμβολή των ευρωπαϊκών ενδιαφερόμενων φορέων. Η κοινωνία των πολιτών, ο ιδιωτικός τομέας και η πανεπιστημιακή κοινότητα συμμετέχουν σε αυτή τη συζήτηση. Η πολυσυμμετοχική πλατφόρμα υψηλού επιπέδου για τους ΣΒΑ, η οποία συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2017, αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα θετικό εγχείρημα για συγκέντρωση ιδεών σε οριζόντιο επίπεδο.

Τα ζητήματα που εξετάζονται στο παρόν έγγραφο έχουν ως στόχο να τροφοδοτήσουν τη συζήτηση μεταξύ των πολιτών, των ενδιαφερομένων φορέων, των κυβερνήσεων και των θεσμικών οργάνων κατά τους προσεχείς μήνες, ώστε να εμπνεύσουν τη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης, την προετοιμασία του στρατηγικού θεματολογίου της Ευρωπαϊκής

Ένωσης για την περίοδο 2019-2024 και τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της επόμενης Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1 Βιώσιμη ανάπτυξη για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού: Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ευρώπης

Τον Σεπτέμβριο του 2015, στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, χώρες από όλο τον κόσμο προσυπέγραψαν την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών) και τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), συμφωνώντας σε συγκεκριμένο «κατάλογο ενεργειών για τους ανθρώπους και τον πλανήτη»¹. Οι παγκόσμιοι ηγέτες δεσμεύτηκαν για τον τερματισμό της φτώχειας, την προστασία του πλανήτη και τη διασφάλιση της ειρήνης και της ευημερίας όλων των ανθρώπων. Οι ΣΒΑ, μαζί με τη Συμφωνία του Παρισιού για την κλιματική αλλαγή, αποτελούν τον χάρτη πορείας για έναν καλύτερο κόσμο και το παγκόσμιο πλαίσιο για τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης και των οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και σχετικών με τη διακυβέρνηση πτυχών. Η ΕΕ ήταν ένας από τους πρωτεργάτες της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και έχει δεσμευθεί πλήρως για την εφαρμογή της.

Η βιώσιμη ανάπτυξη - η ανάπτυξη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες των σημερινών γενεών χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις ανάγκες τους - είναι βαθιά ριζωμένη στο ευρωπαϊκό εγχείρημα. Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και οι πολιτικές της ΕΕ έχουν συμβάλει στην αντιμετώπιση της μεταπολεμικής φτώχειας και πείνας, και έχουν δημιουργήσει έναν χώρο ελευθερίας και δημοκρατίας όπου οι ευρωπαίοι πολίτες δύνανται να φτάσουν σε πρωτόγνωρα επίπεδα ευμάρειας και ευημερίας.

Η ΕΕ καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες για κοινωνίες με λιγότερους αποκλεισμούς βασισμένες στη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, όπως αποτυπώνεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση². Τα κοινωνικά και υγειονομικά πρότυπα της ΕΕ συγκαταλέγονται μεταξύ των πλέον φιλόδοξων στον κόσμο, και η Ευρώπη είναι η ήπειρος με το μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής. Η κοινωνική οικονομία της αγοράς μας έχει δημιουργήσει ευμάρεια και παρέχει ασφάλεια χάρη σε ισχυρά συστήματα πρόνοιας. Σημαντικές επενδύσεις στην έρευνα και την καινοτομία έχουν οδηγήσει σε νέες τεχνολογίες και μοντέλα παραγωγής που επιτρέπουν μια πιο βιώσιμη χρήση των πόρων και την υιοθέτηση ψηφιακών λύσεων. Οι υγιείς προϋπολογισμοί και οι σύγχρονες οικονομίες είναι καίριας σημασίας· οι πρόοδοι που έχουν σημειωθεί προς υγιείς δημοσιονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έχουν μειώσει τα επίπεδα χρέους και έχουν ενισχύσει τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Το ποσοστό απασχόλησης των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών ανήλθε σε 73,5 % το τρίτο τρίμηνο του 2018, ήτοι το υψηλότερο επίπεδο που έχει επιτευχθεί ποτέ στην ΕΕ. Αυτό το γεγονός είχε θετικό αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανάπτυξη στην Ευρώπη. Ενώ οι οικονομικές, κοινωνικές και εδαφικές ανισότητες μεταξύ κρατών μελών και περιφερειών της ΕΕ εξακολουθούν να υφίστανται³, η πολιτική συνοχής της ΕΕ βοήθησε στην ανάπτυξη όλων και στη μείωση των εν λόγω αποκλίσεων σε ολόκληρη την ήπειρο (ανοδική σύγκλιση). Επιπλέον,

¹ Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών Ban Ki-moon στη διάσκεψη κορυφής για την έγκριση του αναπτυξιακού θεματολογίου για την περίοδο μετά το 2015, Νέα Υόρκη, 25 Σεπτεμβρίου 2015, <https://www.un.org/press/en/2015/sgsm17111.doc.htm>, πρόσβαση 3 Δεκεμβρίου 2018.

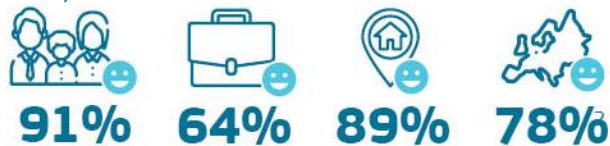
² ΕΕ C 202 της 7.6.2016.

³ Η περιφέρεια μου, η Ευρώπη μου, το μέλλον μας: έβδομη έκθεση για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή, 2017.

Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion7/7cr.pdf.

η ΕΕ έχει θεσπίσει ορισμένα από τα υψηλότερα κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα, έχει θέσει σε εφαρμογή ορισμένες από τις πιο φιλόδοξες πολιτικές για την προστασία της ανθρώπινης υγείας, και ηγείται σε παγκόσμιο επίπεδο της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Τα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν επιτύχει αξιοσημείωτη πρόοδο σε πολλούς τομείς της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και, ως εκ τούτου, η ΕΕ είναι ένα από τα καλύτερα μέρη στον κόσμο, αν όχι το καλύτερο, για να ζει κανείς.

Η πλειονότητα των πολιτών που απάντησαν είναι ευχαριστημένοι από την οικογενειακή ζωή τους, το επάγγελμά τους, τη ζωή στη χώρα όπου διαμένουν και τη ζωή στην ΕΕ:

Ευρωβαρόμετρο «Το μέλλον της Ευρώπης» του 2017

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ένα από τα καλύτερα μέρη για να ζει κανείς

- ✓ Εννέα κράτη μέλη της ΕΕ-27 κατατάσσονται μεταξύ των 20 ευτυχέστερων χωρών στον κόσμο, και η Φινλανδία καταλαμβάνει την πρώτη θέση⁴.
- ✓ Η γενική ικανοποίηση από τη ζωή στην ΕΕ, με βάση την υποκειμενική ευημερία των ευρωπαίων πολιτών, ανέρχεται σε 70 %⁵.
- ✓ Ένδεκα κράτη μέλη της ΕΕ-27 συγκαταλέγονται στις 20 κορυφαίες χώρες της παγκόσμιας κατάταξης προόδου της νεολαίας⁶ του Ευρωπαϊκού Φόρουμ Νεολαίας. Η κατάταξη προόδου της νεολαίας αποτελεί ένα από τα πρώτα μέσα που αναπτύχθηκαν προκειμένου να δοθεί πλήρης εικόνα της ζωής των νέων σήμερα, ανεξαρτήτως των οικονομικών δεικτών.

Το 61% των Ευρωπαίων

θεωρούν την Ευρωπαϊκή Ένωση μια όαση σταθερότητας σε έναν ταραγμένο κόσμο και η αισιοδοξία για το μέλλον της ΕΕ αυξάνεται.

Έκθεση του Ευρωβαρόμετρου του 2018

⁴ World Happiness Report 2018, των John F. Helliwell, Richard Layard και Jeffrey D. Sachs.

⁵ Eurostat, Δείκτες ποιότητας ζωής: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Quality_of_life_indicators

⁶ Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://www.youthforum.org/youth-progress-index>.

Τα κράτη μέλη της ΕΕ βρίσκονται στις πρώτες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης όσον αφορά τους ΣΒΑ.

Επτά κράτη μέλη της ΕΕ-27 βρίσκονται μεταξύ των **ΚΟΡΥΦΑΙΩΝ 10** χωρών του κόσμου στην παγκόσμια κατάταξη του δείκτη ΣΒΑ και όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 συγκαταλέγονται στις **ΚΟΡΥΦΑΙΕΣ 50** χώρες (από 156).

Τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 έχουν **την υψηλότερη βαθμολογία κατά μέσο όρο** για τον **ΣΒΑ 1** (Εξάλειψη της φτώχειας σε όλες της τις μορφές και παντού).

Τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 συγκεντρώνουν **τη δεύτερη υψηλότερη βαθμολογία κατά μέσο όρο** για τον **ΣΒΑ 3** (Εξασφάλιση υγιούς ζωής και προώθηση της ευημερίας για όλους και σε όλες τις ηλικίες).

Τα κράτη μέλη της ΕΕ-27 έχουν **τη χαμηλότερη βαθμολογία κατά μέσο όρο** για τον **ΣΒΑ 12** (Διασφάλιση μεθόδων βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής) και τον **ΣΒΑ 14** (Διατήρηση και βιώσιμη χρήση των ωκεανών, των θαλασσών και των θαλάσσιων πόρων με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη).

Παρατηρούνται **αξιοσημείωτες διαφορές** μεταξύ των κρατών μελών και εντός αυτών όσον αφορά την επίτευξη του **ΣΒΑ 10** (Μείωση των ανισοτήτων τόσο εντός όσο και μεταξύ των διαφόρων χωρών).

Τα τελευταία πέντε έτη, η ΕΕ έχει σημειώσει **ικανοποιητική πρόοδο προς** την επίτευξη σχεδόν όλων των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ).

Πηγή: Δείκτης ΣΒΑ του SDSN και Eurostat, Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Έκδοση 2018

Ωστόσο, τίποτε δεν είναι ποτέ ολοκληρωμένο ή ρυθμισμένο δια παντός. Χρειάζονται συνεχείς προσπάθειες για τη δημοκρατία, την οικονομία και το φυσικό μας περιβάλλον ώστε να εδραιωθούν τα επιτεύγματά μας, να ξεπεραστούν οι αρνητικές επιπτώσεις από την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση, να αποσυνδεθεί η βελτίωση της υγείας, της ευζωίας και της ευημερίας μας από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, να ξεπεραστούν οι κοινωνικές ανισότητες και να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις που υπερβαίνουν τα σύνορα.

Βρισκόμαστε εν μέσω της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης και οι αλλαγές θα επηρεάσουν τους πάντες. Το ερώτημα είναι κατά πόσον είμαστε σε θέση να κατευθύνουμε και να καθοδηγήσουμε την απόκριση σύμφωνα με τις αξίες μας και τα συμφέροντά μας. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουμε σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που μας επιτρέπουν να αναλάβουμε ηγετικό ρόλο και να εκσυγχρονίσουμε τις οικονομίες μας, να διασφαλίσουμε το φυσικό μας περιβάλλον και να βελτιώσουμε της υγεία και την ευημερία όλων των Ευρωπαίων. Για τον σκοπό αυτό, θα απαιτηθεί να ενστερνιστούμε τους ΣΒΑ, επενδύοντας περαιτέρω στις δεξιότητες, την καινοτομία και τις αναδυόμενες τεχνολογίες, και βοηθώντας να τεθεί σε βιώσιμη πορεία η μετάβαση της οικονομίας και της κοινωνίας μας.

Πρέπει να εξετάσουμε με ποιους τρόπους μπορούν να εξελιχθούν τα πρότυπά μας για την παραγωγή και την κατανάλωση. Πρέπει να δράσουμε άμεσα για να σταματήσουμε την υπερθέρμανση του πλανήτη και την απώλεια οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας που συνιστούν απειλή για την ευημερία μας, τις προοπτικές για βιώσιμη ανάπτυξη και την ίδια τη ζωή στον πλανήτη μας. Ενώ έχουμε ικανότητα δράσης, δεν διαθέτουμε την πολυτέλεια του χρόνου. Οι εν γένει και οι εδαφικές ανισότητες εξακολουθούν να είναι ευρέως διαδεδομένες, παρά την επιτευχθείσα πρόοδο. Η αντιμετώπισή τους είναι σημαντική για μια δίκαιη κοινωνία, αλλά και για τη διαφύλαξη και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, καθώς και τη διασφάλιση της κοινωνικής και πολιτικής σταθερότητας εντός και μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Επιπλέον, μια σεβαστή και αποτελεσματική πολυμερής παγκόσμια τάξη βασισμένη σε κανόνες είναι το καλύτερο αντίδοτο στον νόμο της ζούγκλας, σε έναν άναρχο κόσμο που βρίθει από πυρηνικά όπλα, εξτρεμισμούς και περιορισμένους πόρους. Η επικίνδυνη εθνικιστική τάση που εκφράζεται με το «πρώτα η χώρα μου» αυξάνεται και μπορεί να οδηγήσει σε διαμάχες και συγκρούσεις. Αρκετές χώρες έχουν αρχίσει να στρέφουν την πλάτη στις παγκόσμιες δεσμεύσεις τους για ανθρώπινη ευημερία, ασφάλεια, προστασία του περιβάλλοντος και δράση για το κλίμα, καταλύοντας μια τάξη βασισμένη σε κανόνες.

Οι ΣΒΑ δεν αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά μας χρησιμεύουν ως πυξίδα και χάρτης. Προσφέρουν την απαραίτητη μακροπρόθεσμη προοπτική, που υπερβαίνει τις εκλογικές περιόδους και τους υπολογισμούς για βραχυπρόθεσμα άμεσα οφέλη. Μας βοηθούν να διατηρήσουμε ισχυρές δημοκρατίες, να οικοδομήσουμε σύγχρονες και δυναμικές οικονομίες και να συμβάλουμε σε έναν κόσμο με βελτιωμένο επίπεδο διαβίωσης, περιορίζοντας τις ανισότητες και διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω, ενώ παράλληλα να λαμβάνουμε πραγματικά υπόψη τα όρια του πλανήτη μας διαφυλάσσοντάς τον για τις μελλοντικές γενιές.

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Πηγή: Ηνωμένα Έθνη.

Από την έναρξη της θητείας της η Επιτροπή Γιούνκερ έχει καταβάλει προσπάθειες για να εντάξει τη βιώσιμη ανάπτυξη στις πολιτικές της⁷ και έχει ήδη προετοιμάσει το έδαφος για την επόμενη γενιά βιώσιμων πολιτικών· από τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, τη νέα ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη έως τη βασισμένη σε αξίες στρατηγική «Εμπόριο για όλους», τη στρατηγική δέσμευση για την ισότητα των φύλων και τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης· από τη δέσμη μέτρων για την κυκλική οικονομία, τη δέσμη μέτρων «Η Ευρώπη σε κίνηση» και την Ενεργειακή Ένωση έως τη στρατηγική για τη γαλάζια ανάπτυξη και τη στρατηγική για τη βιοοικονομία· και από το επενδυτικό σχέδιο και το σχέδιο δράσης για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά έως το αστικό θεματολόγιο για την ΕΕ και το σχέδιο δράσης για τη φύση, μεταξύ άλλων.

Η Επιτροπή Γιούνκερ πρότεινε επίσης να καταστούν τα οικονομικά της ΕΕ πιο βιώσιμα μέσω της ενίσχυσης του δεσμού μεταξύ της χρηματοδότησης της ΕΕ και του κράτους δικαίου, καθώς και μέσω ενός πιο φιλόδοξου στόχου ύψους 25 % για τις δαπάνες για το κλίμα στον μελλοντικό προϋπολογισμό της ΕΕ.

Πρόσφατα, η Επιτροπή Γιούνκερ παρουσίασε ένα στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία της ΕΕ έως το 2050⁸. Το όραμα αυτό ανοίγει τον δρόμο για μια διαρθρωτική μεταβολή της ευρωπαϊκής οικονομίας, δίνοντας με τον τρόπο αυτό ώθηση στη βιώσιμη ανάπτυξη και την απασχόληση.

Όλες αυτές οι στρατηγικές πολιτικές θα πρέπει να εφαρμοστούν πλήρως και σαφώς στην πράξη. Επίσης, θα πρέπει να συμπληρωθούν με περαιτέρω δράση, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι όλες οι πολιτικές είναι αλληλεξαρτώμενες, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τις νέες προκλήσεις και τα νέα πραγματικά περιστατικά και αποδεικτικά στοιχεία μόλις ανακύπτουν. Στο πλαίσιο αυτό σημαντικό ρόλο έχουν επίσης να διαδραματίσουν ο κοινωνικός διάλογος, καθώς και εθελοντικά μέτρα από τον ιδιωτικό τομέα.

Η ΕΕ βρίσκεται σε εξαιρετικά κατάλληλη θέση για να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο. Δημιουργείται ένα πολιτικό κενό ως αποτέλεσμα των πολιτικών υποχώρησης των άλλων παγκόσμιων δυνάμεων. Πρόκειται για μια σημαντική ευκαιρία για την ΕΕ να επιδείξει ηγετικό ρόλο και να ανοίξει δρόμο για να την ακολουθήσουν και άλλοι.

Τον Μάιο του τρέχοντος έτους οι πολίτες της ΕΕ θα εκλέξουν νέο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η νέα Επιτροπή αναμένεται να αναλάβει καθήκοντα το φθινόπωρο. Η ημερομηνία λήξης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη⁹ πλησιάζει ταχέως. Πρέπει, ως εκ τούτου, να εξετάσουμε τον επόμενο πενταετή κύκλο πολιτικής για την Ευρώπη και το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο που καλύπτει τη χρονική περίοδο 2021-2027. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο¹⁰ εξέφρασε την ικανοποίησή του για την πρόθεση της Επιτροπής να δημοσιεύσει το παρόν έγγραφο προβληματισμού που θα προετοιμάσει το έδαφος για μια συνολική στρατηγική υλοποίησης το 2019. Το παρόν έγγραφο προβληματισμού ξεκινά μια συζήτηση σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη του οράματος της ΕΕ για βιώσιμη ανάπτυξη και την εστίαση των τομεακών πολιτικών μετά το 2020, ενώ προετοιμάζει τη μακροπρόθεσμη υλοποίηση των ΣΒΑ¹¹. Η Επιτροπή επιθυμεί να

⁷ Το παράρτημα 3 του εγγράφου προβληματισμού παρουσιάζει λεπτομερέστερα τις σημαντικότερες πρωτοβουλίες της Επιτροπής Γιούνκερ, συμβάλλοντας στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και στη συμφωνία του Παρισιού.

⁸ COM(2018)773 final.

⁹ COM(2010)2020 final.

¹⁰ Έγγρ. EUCO 13/18 - Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (18 Οκτωβρίου 2018), Συμπεράσματα, III.12.

¹¹ COM(2016)739 final.

συμβάλει σε μια πραγματικά διεξοδική και προσανατολισμένη στο μέλλον συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης, με το οποίο είναι άρρηκτα συνδεδεμένη η βιώσιμη ανάπτυξη.

2 Η ΕΕ και οι παγκόσμιες προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν

Μετά τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες που αναλήφθηκαν σε όλα τα επίπεδα, τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη της ΕΕ έχουν αυξηθεί μετά την οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση¹². Ωστόσο, οι πρόσφατες προβλέψεις¹³ καταδεικνύουν την ανάγκη να αυξηθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης, να μειωθούν τα ποσοστά χρέους και να στηριχθεί η δημοσιονομική πειθαρχία προκειμένου να δημιουργηθεί το πλαίσιο για μια εύρωστη οικονομία. Εάν δεν λάβουμε μέτρα για να αυξήσουμε την οικονομική ανθεκτικότητα και συνοχή και να αντιμετωπίσουμε τις διαρθρωτικές αδυναμίες, τα επόμενα έτη μπορεί να οδηγήσουν σε επιβράδυνση μέσα σ' ένα κλίμα κινδύνων δυσμενέστερων εξελίξεων. Αντιθέτως, εάν κάνουμε τις απαραίτητες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, μπορούμε να επιτύχουμε μεγαλύτερη ευημερία και να εξασφαλίσουμε ένα ισχυρότερο μέλλον, μεταξύ άλλων μέσω επενδύσεων στην έρευνα και την καινοτομία, τις δημόσιες υπηρεσίες, τα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας και την προστασία του περιβάλλοντος. Για να εξασφαλιστούν δημοσιονομικά και συνταξιοδοτικά συστήματα ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις, καθώς και σταθερά φορολογικά έσοδα στην ενιαία αγορά, είναι αναγκαίο να ληφθούν μέτρα, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε επίπεδο κρατών μελών.

Επιπλέον, υπάρχουν πολλές προκλήσεις που έχουν καταστεί ακόμη πιο πιεστικές και απειλούν την ευημερία και την οικονομική μας ευμάρεια. Όλες αυτές οι προκλήσεις είναι σύνθετες και σαφώς αλληλένδετες, υπό την έννοια ότι η αντιμετώπιση της μιας μπορεί να έχει θετικές συνέπειες για τις υπόλοιπες.

Το σοβαρότερο έλλειμμα βιωσιμότητας και η μεγαλύτερη πρόκληση για μας είναι το οικολογικό χρέος, το οποίο δημιουργούμε με την αλόγιστη χρήση και την εξάντληση των φυσικών μας πόρων με αποτέλεσμα να απειλείται η ικανότητά μας να ανταποκριθούμε στις ανάγκες των μελλοντικών γενεών εντός των ορίων του πλανήτη μας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι πιέσεις που ασκούνται στους βασικούς πόρους, από το καθαρό νερό μέχρι την εύφορη γη, θέτουν σε κίνδυνο την ανθρώπινη ζωή. Σήμερα η ανθρωπότητα χρησιμοποιεί το ισοδύναμο 1,7 γαιών.¹⁴ Με την αύξηση της παγκόσμιας κατανάλωσης υλικών πόρων κατά δεκατέσσερις φορές μεταξύ 1900 και 2015 και με τις προβλέψεις να υπερδιπλασιαστεί μεταξύ του 2015 και του 2050¹⁵, ο κόσμος κινείται γρήγορα προς διάφορα σημεία καμπής. Εκτός από την επιβάρυνση του περιβάλλοντος, το γεγονός αυτό συνιστά σοβαρή πρόκληση για την οικονομία της ΕΕ, η οποία εξαρτάται από ύλες από τις διεθνείς αγορές.

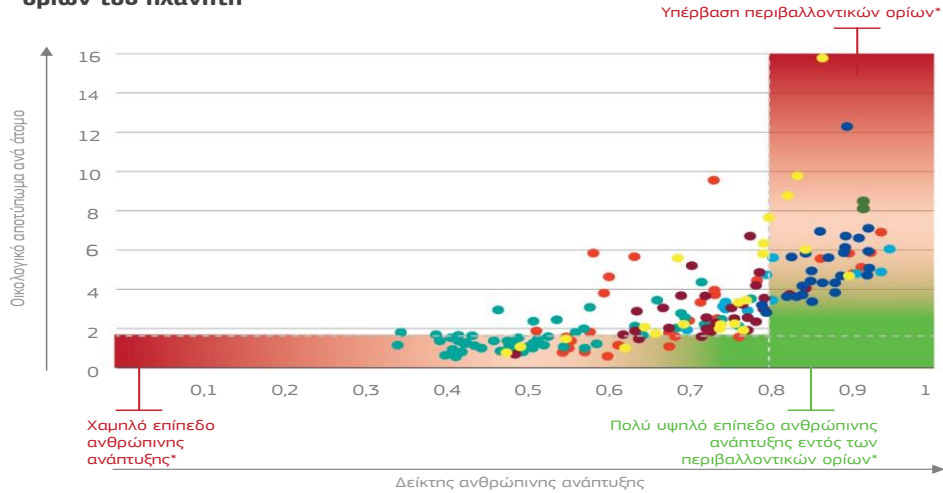
¹² Ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης 2018, COM(2017) 690 final.

¹³ Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2018 που δημοσιεύτηκε στις 8 Νοεμβρίου 2018. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/ip089_en_0.pdf.

¹⁴ Global Footprint Network. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <https://www.footprintnetwork.org/our-work/ecological-footprint/>.

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πίνακας αποτελεσμάτων πρώτων υλών το 2018.

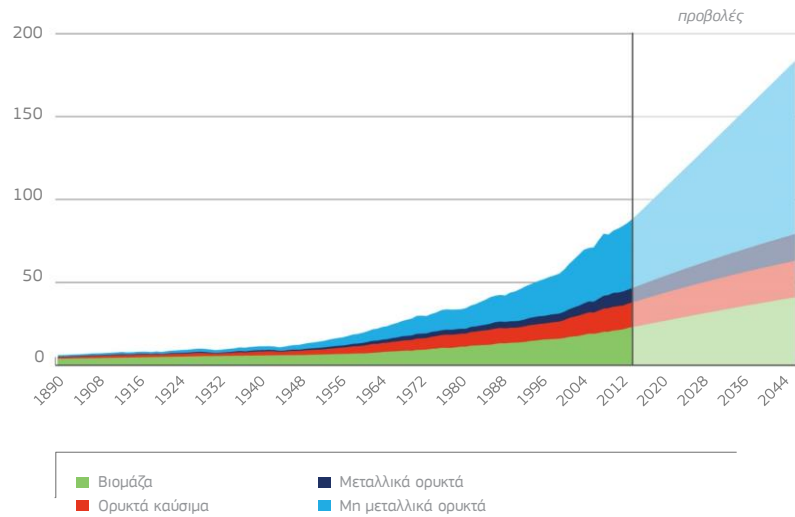
Ούτε μία χώρα δεν πέτυχε υψηλά επίπεδα ανθρώπινης ανάπτυξης εντός των ορίων του πλανήτη

- Αφρική
- Λατινική Αμερική
- Άλλες χώρες της Ευρώπης
- Ασία-Ειρηνικός
- Μέση Ανατολή/Κεντρική Ασία
- Βόρεια Αμερική
- ΕΕ-27

Πηγή: Global Footprint Network, Πρόγραμμα ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP)
 Σημείωση: Δεδομένα του 2014 για τον δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης και τα περιβαλλοντικά όρια

Η μετάβαση στην κυκλική οικονομία είναι καίριας σημασίας λόγω της διαρκούς αύξησης της εξόρυξης πρώτων υλών παγκοσμίως

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΕΣΚ για τις πρώτες ύλες, Πίνακας αποτελεσμάτων για τις πρώτες ύλες του 2018, βάσει του Προγράμματος του ΟΗΕ για το Περιβάλλον (ιστορικά στοιχεία) και Hatfield-Dodds et al. (2017) (προβολές).

Η βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα απειλούνται όλο και περισσότερο από την ανθρώπινη δράση: μέσα σε μόλις 40 χρόνια ο πληθυσμός των σπονδυλωτών ειδών

παγκοσμίως μειώθηκε κατά 60 % κατά μέσο όρο¹⁶. Τα τροπικά δάση καταστρέφονται με γρήγορους ρυθμούς και κάθε χρόνο αποψιλώνεται μια περιοχή περίπου στο μέγεθος της Ελλάδας. Πρόκειται για ένα πρόβλημα που μας αφορά όλους. Στην ΕΕ, μόνο το 23 % των ειδών και το 16 % των οικοτόπων είναι σε καλή κατάσταση. Τα τρόφιμα ζωικής προέλευσης έχουν ιδιαίτερα υψηλό αποτύπωμα όσον αφορά τη χρήση γης¹⁷, ενώ η αυξανόμενη ζήτηση για θαλασσινά ασκεί σημαντική πίεση στα θαλάσσια οικοσυστήματα¹⁸.

Οι παγκόσμιες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εξακολουθούν να αυξάνονται με ανησυχητικό ρυθμό, με τη χρήση της ενέργειας αλλά και την υπερκατανάλωση των πόρων και την καταστροφή των οικοσυστημάτων ως βασικές κινητήριες δυνάμεις. Οι μεταφορές ευθύνονται για το 27 % των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ, ενώ σε πολλές αστικές περιοχές διαπιστώνονται υπερβάσεις των επιτρεπτών ορίων ατμοσφαιρικής ρύπανσης που έχουν συμφωνηθεί σε επίπεδο ΕΕ. Η παραγωγή τροφίμων εξακολουθεί να είναι σημαντικός καταναλωτής νερού και ενέργειας και πηγή εκπομπής ρύπων, και σ' αυτήν οφείλεται το 11,3 % περίπου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην ΕΕ. Στην ΕΕ, τα ορυκτά καύσιμα θα εξακολουθήσουν να λαμβάνουν δημόσιες επιδοτήσεις ύψους περίπου 55 δισ. EUR ετησίως, που ισοδυναμούν με περίπου το 20 % του κόστους εισαγωγής καυσίμων της ΕΕ, παρά τα φιλόδοξα μέτρα της ΕΕ για απεξάρτηση από τον άνθρακα και τις δεσμεύσεις για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων που ανελήφθησαν στο πλαίσιο της Ομάδας των 20 (G20) και της Ομάδας των 7 (G7)¹⁹.

Συνολικά, η ΕΕ κατόρθωσε να μειώσει τις δικές της εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου και να τις αποσυνδέσει από την οικονομική ανάπτυξη, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην παγκόσμια προσπάθεια, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις εκπομπές που συνδέονται με τις εισαγωγές και εξαγωγές της ΕΕ.²⁰ Ωστόσο, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες.

Αν δεν αντιμετωπιστούν, οι καταστροφικές συνέπειες της αλλαγής του κλίματος και της υποβάθμισης του φυσικού κεφαλαίου θα έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία, θα χειροτερεύσουν την ποιότητα ζωής σε όλο τον πλανήτη και θα αυξήσουν την ένταση και τη συχνότητα των φυσικών καταστροφών, θέτοντας περισσότερες ζωές σε κίνδυνο. Ενώ η ανατροπή αυτών των αρνητικών τάσεων συνεπάγεται υψηλό κόστος και απαιτεί μεγάλη συλλογική προσπάθεια, το κόστος της αδράνειας και οι σχετικές κοινωνικές επιπτώσεις θα είναι πολύ μεγαλύτερα²¹.

Παρόλο που αποτελεί μια παγκόσμια πρόκληση, το μοντέλο κοινωνικής πρόνοιας της ΕΕ – ακρογωνιαίος λίθος του ευρωπαϊκού σχεδίου – βρίσκεται σε ολισθηρό έδαφος. Οι τεχνολογικές, διαρθρωτικές και δημογραφικές αλλαγές σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο μεταβάλλουν τη φύση της εργασίας και θέτουν υπό αμφισβήτηση την αλληλεγγύη που επιδεικνύουμε, διαβρώνοντας την υπόσχεση ότι κάθε γενιά μπορεί να ελπίζει να κληρονομήσει έναν καλύτερο κόσμο από τον προηγούμενο. Αυτό θα μπορούσε επίσης να αυξήσει τις απειλές για τις βασικές αξίες της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρώπης.

¹⁶ WWF. 2018. Living Planet Report - 2018: Aiming Higher. Grooten, M. and Almond, R.E.A.(Eds). WWF, Gland, Switzerland.

¹⁷ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (2017), «Food in a green light. A systems approach to sustainable food».

¹⁸ SWD(2016) 319 final.

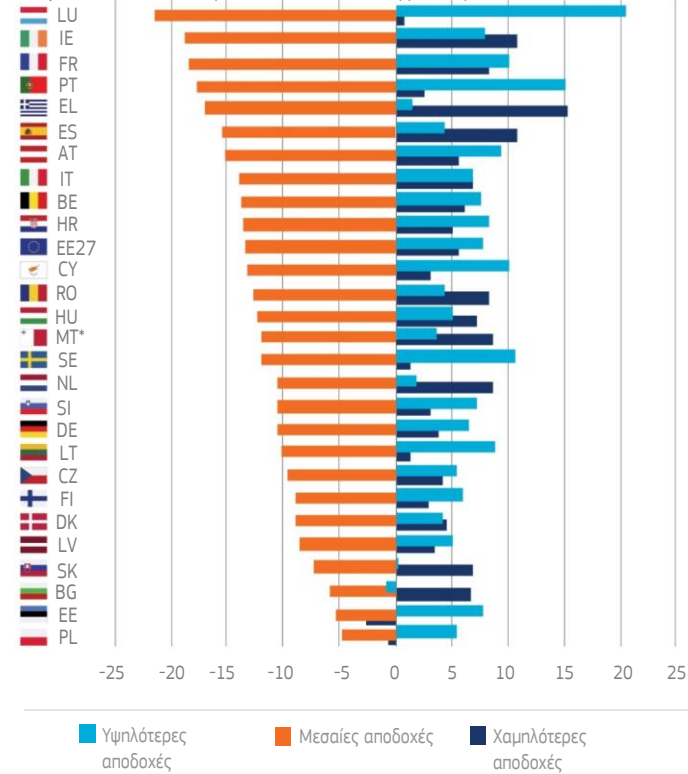
¹⁹ COM(2019)1.

²⁰ Διεξοδική ανάλυση για την ανακοίνωση της Επιτροπής COM (2018) 773, τμήμα 5.6.2.3.

²¹ Dante Disparte, «If You Think Fighting Climate Change Will Be Expensive, Calculate the Cost of Letting It Happen», 12 June 2017, Harvard Business Review online. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <https://hbr.org/2017/06/if-you-think-fighting-climate-change-will-be-expensive-calculate-the-cost-of-letting-it-happen>

Το ποσοστό εργαζομένων με μεσαίες αποδοχές στην ΕΕ μειώνεται

Θέσεις εργασίας με υψηλές, μεσαίες και χαμηλές αποδοχές στην ΕΕ
Μεταβολή από το 2002 έως το 2016 σε εκατοστιαίες μονάδες

Πηγή: Επισκόπηση της απασχόλησης και των κοινωνικών εξελίξεων στην Ευρώπη (ESDE), 2018
Σημείωση: Μεταβολή από το 2009 έως το 2016 για τη Μάλτα.

Επί του παρόντος, περίπου το 22,5 % του πληθυσμού της ΕΕ απειλείται ακόμα από τον κίνδυνο της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού και το 6,9 % των Ευρωπαίων εξακολουθούν να υποφέρουν από σοβαρή υλική στέρηση. Το 2017, η εισοδηματική ανισότητα στα κράτη μέλη της ΕΕ μειώθηκε για πρώτη φορά από την εκδήλωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Ωστόσο, οι ανισότητες στις αμοιβές εξακολουθούν να είναι υπερβολικά μεγάλες με τη συνεχιζόμενη συγκέντρωση του πλούτου στην κορυφή. Αυτό έχει πολλαπλές κοινωνικές συνέπειες με αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορές μεταξύ ευημερίας και ποιότητας ζωής. Επίσης, τα κράτη μέλη της ΕΕ αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις όσον αφορά την εξασφάλιση οικονομικά προσιτής ενέργειας για όλους τους Ευρωπαίους, ενώ εκατομμύρια άνθρωποι αγωνίζονται να κρατήσουν τα σπίτια τους ζεστά²². Ενώ περίπου 43 εκατομμύρια άνθρωποι στην ΕΕ αδυνατούν οικονομικά να εξασφαλίσουν ένα τακτικό ποιοτικό γεύμα μέρα παρά μέρα²³, σπαταλούμε το 20 % περίπου της συνολικής μας παραγωγής τροφίμων²⁴ και πάνω από το ήμισυ του ενήλικου πληθυσμού της ΕΕ είναι

²² Eurostat (2018), Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Έκθεση παρακολούθησης της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ – Έκδοση 2018.

²³ https://ec.europa.eu/food/safety/food_waste_en.

²⁴ Eurostat (2018), Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Έκθεση παρακολούθησης της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ – Έκδοση 2018.

υπέρβαρο²⁵, γεγονός που εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για την υγεία. Ένας πρόσθετος κίνδυνος για την υγεία είναι η μικροβιακή αντοχή, στην οποία θα μπορούσαν να οφείλονται περισσότεροι από 10 εκατομμύρια θάνατοι κάθε χρόνο κατά τις επόμενες δεκαετίες.²⁶

Στην ΕΕ...

Εκτιμάται ότι το **20 %** του συνόλου των τροφίμων που παράγονται **χάνεται ή σπαταλάται**

88 εκατ. τόνοι τροφίμων, ή 173 kg/άτομο, **σπαταλώνται κάθε χρόνο**

43 εκατ. άνθρωποι

αδυνατούν οικονομικά να εξασφαλίσουν ένα ποιοτικό γεύμα μέρα παρά μέρα

Εκτιμώμενο κόστος: 143 δισ. ευρώ

Πηγή: Eurostat, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, EU Fusions.

Επί του παρόντος, δεν έχει ακόμη επιτευχθεί πλήρης ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Παρά το γεγονός ότι τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών είναι σε ιστορικά υψηλά επίπεδα και οι γυναίκες που βρίσκονται σε θέσεις εξουσίας είναι περισσότερες από ποτέ, η πρόοδος παραμένει στάσιμη ή ακόμη και υποχωρεί σε άλλους τομείς.²⁷ Δώδεκα κράτη μέλη της ΕΕ έχουν σημειώσει οπισθοδρόμηση κατά τα τελευταία δέκα έτη σε ό,τι αφορά την ισορροπία μεταξύ των δύο φύλων στον χρόνο που αφιερώνεται στις φροντίδες, τις οικιακές εργασίες και τις κοινωνικές δραστηριότητες. Εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές στην απασχόληση και τις αποδοχές.²⁸

²⁵ Eurostat (2018), Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Έκθεση παρακολούθησης της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ – Έκδοση 2018.

²⁶ Οργανισμός Επισιτισμού και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), 2016, Antimicrobial resistance and our food systems: challenges and solutions. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <http://www.fao.org/3/a-i6106e.pdf>

²⁷ Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (2017), Gender Equality Index 2017 – Measuring gender equality in the European Union 2005-2015, Δελτίο Τύπου 11 Οκτωβρίου 2017. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <https://eige.europa.eu/news-and-events/news/gender-equality-index-2017-progress-snails-pace>

²⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έκθεση για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών στην ΕΕ 2018 («2018 Report on equality between women and men in the EU»).

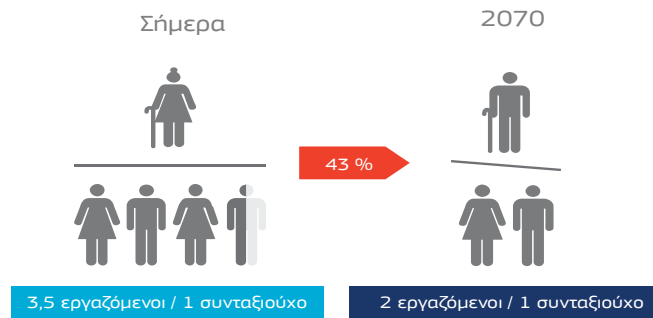

Η πλειονότητα των Ευρωπαίων που απάντησαν πιστεύουν ότι η ζωή θα είναι πιο δύσκολη για τα σημερινά παιδιά από ό,τι ήταν για τη δικιά τους γενιά.

Έκθεση του Ευρωβαρόμετρου του 2017

Το γεγονός ότι η Ευρώπη έχει το υψηλότερο προσδόκιμο επιβίωσης στον κόσμο αποτελεί σπουδαίο επίτευγμα. Όμως, η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων και η συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας θέτει νέες προκλήσεις για το κοινωνικοοικονομικό μας μοντέλο. Η γήρανση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τη μακροβιότητα και την αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης χρόνιων ασθενειών μπορεί να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά, καθώς και στα συστήματα υγείας. Λόγω αυτού αυξάνεται επίσης ο κίνδυνος να εμφανιστούν ανισότητες μεταξύ των γενεών.

Η αναλογία των ατόμων άνω των 65 ετών προς τα άτομα σε ηλικία εργασίας θα αυξηθεί με γοργούς ρυθμούς

Πηγή: Eurostat, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Σημείωση: Το διάγραμμα αποτυπώνει τον δείκτη εξάρτησης των ηλικιωμένων, ο οποίος ορίζεται ως ο αριθμός των ατόμων 65 ετών και άνω διά τον αριθμό των ατόμων σε ηλικία εργασίας (ήτοι άτομα ηλικίας 15-64).

Οι ανισότητες και η μείωση της κοινωνικής κινητικότητας θέτουν σε κίνδυνο την συνολική οικονομική μας ανάπτυξη²⁹ και την κοινωνική συνοχή. Η ΕΕ γενικά έχει σημειώσει καλή πρόοδο σε ό, τι αφορά την αντιμετώπιση της ανισότητας των εισοδημάτων αλλά δεν είχε το ίδιο καλά αποτελέσματα όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών. Οι ανισότητες των

²⁹ ΟΟΣΑ(2015), In It Together: Why Less Inequality Benefits All, Εκδόσεις ΟΟΣΑ, Παρίσι.

ευκαιριών μπορούν να εμποδίσουν τμήματα του πληθυσμού να ενταχθούν στην κοινωνία και στην αγορά εργασίας, γεγονός που θέτει τροχοπέδη στις προοπτικές ανάπτυξης. Η αντιμετώπιση των ανισοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για τη δημόσια στήριξη της μετάβασης στη βιωσιμότητα. Ο εντεινόμενος πειρασμός του απομονωτισμού και εθνικισμού μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι πάρα πολλοί Ευρωπαίοι δεν αισθάνονται καλά προστατευμένοι σε έναν κόσμο ο οποίος τους φαίνεται όλο και πιο άδικος. Ωστόσο, είναι σαφές ότι κανένα κράτος μέλος δεν είναι από μόνο του αρκετά μεγάλο ή ισχυρό για να αντιμετωπίσει τις διακρατικές προκλήσεις, αλλά μόνο αν είμαστε ενωμένοι στην ΕΕ μπορούμε να προσφέρουμε προστασία.

Οι ανισότητες σε παγκόσμια κλίμακα συνιστούν λόγο βαθιάς ανησυχίας επίσης. Δεδομένου ότι υπάρχουν μεγάλες διαφορές στην αύξηση του πληθυσμού και στο βιοτικό επίπεδο παγκοσμίως, και ότι η θερμοκρασία στον πλανήτη αυξάνεται συνεχώς και τα οικοσυστήματα εξαφανίζονται, είναι αναπόφευκτο να ενταθεί το φαινόμενο της αναγκαστικής εκτόπισης και μετανάστευσης σε ολόκληρο τον κόσμο. Για παράδειγμα, εκτιμάται ότι, έως το 2050, εκατοντάδες εκατομμύρια άνθρωποι θα εγκαταλείψουν τα σπίτια τους λόγω της κλιματικής αλλαγής και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος³⁰. Πρόκειται για ένα σαφές παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο πολλά διαφορετικά και πολύπλοκα ζητήματα είναι αλληλένδετα και αλληλεξαρτώμενα, τα οποία απαιτούν ως εκ τούτου συνολική αντιμετώπιση. Δεν υπάρχει μαγική συνταγή ή εύκολη λύση για καμία από αυτές τις μεγάλες και σοβαρές προκλήσεις.

Ο εκσυγχρονισμός του οικονομικού μοντέλου μας, η επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε και η ένταση και προώθηση μιας ισχυρής πολυμερούς συνεργασίας βασισμένης σε κανόνες αποτελούν δύσκολο εγχείρημα. Ωστόσο, τα ζητήματα αυτά αποτελούν τα αναγκαία στοιχεία ώστε να εξασφαλιστεί η κοινωνική σταθερότητα, να δοθεί η δυνατότητα στις οικονομίες μας να ευδοκιμήσουν και να βελτιωθεί η υγεία μας. Οι ελεύθερες κοινωνίες μας απαιτούν οικονομικό δυναμισμό, συνεχείς επενδύσεις στις βασικές τεχνολογίες γενικής εφαρμογής και στην εκπαίδευση. Για ένα καλύτερο μέλλον για όλους, θα πρέπει να επαναπροσδιορίσουμε τη μορφή της βιώσιμης ανάπτυξης, με βάση την παραδοχή ότι οι φυσικές οριακές συνθήκες του 21ου αιώνα είναι πολύ διαφορετικές από εκείνες του προηγούμενου αιώνα. Χαιρετίζουμε την πρόκληση αυτή.

Η κοινωνία μας θα πρέπει να δώσει έμφαση στην κοινωνική ισότητα, την αλληλεγγύη και την προστασία του περιβάλλοντος για να αντιμετωπίσει μείζονες παγκόσμιες προκλήσεις

1n
απάντηση

2n
απάντηση

Ευρωβαρόμετρο «Το μέλλον της Ευρώπης» του 2017

Οι ΣΒΑ είναι εξ ορισμού παγκόσμιοι στόχοι, που πρέπει να υλοποιηθούν σε όλα τα μέρη του κόσμου, και οφείλουμε να τους αντιμετωπίσουμε κατ' αυτόν τον τρόπο. Πρέπει να εργαστούμε έχοντας κατά νου μια διεθνή προοπτική, δίνοντας το παράδειγμα, προωθώντας

³⁰ Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, «Μετανάστευση, περιβάλλον και κλιματική αλλαγή: αξιολόγηση των στοιχείων», 2009.

τον καθορισμό παγκόσμιων προτύπων, και παρακινώντας χώρες, βιομηχανίες και πολίτες να συμμετάσχουν σ' αυτήν την προσπάθεια. Ως η μεγαλύτερη ενιαία αγορά στον κόσμο, η μεγαλύτερη εμπορική και επενδυτική δύναμη και ο μεγαλύτερος χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας, η ΕΕ μπορεί να έχει σημαντική επίδραση στην επιτυχία της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Η ΕΕ έχει ήδη θέσει σε εφαρμογή πολλές από τις πλέον σύγχρονες πολιτικές στον κόσμο για την προώθηση της βιωσιμότητας. Πρέπει να συνεχίσουμε προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά ο ρυθμός πρέπει να ενταθεί ώστε να εξασφαλιστεί μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030. Δεν έχουμε την πολυτέλεια να αναθέσουμε την ευθύνη στις επόμενες γενιές, ενώ το χρονικό μας περιθώριο στενεύει ακόμη περισσότερο. Οι αποφάσεις που θα λάβουμε ή δεν θα λάβουμε τα επόμενα χρόνια θα καθορίσουν το αν μπορούμε να αντιστρέψουμε αυτές τις τάσεις.

3 Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030

Βιώσιμη ανάπτυξη σημαίνει ότι αναβαθμίζουμε το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων παρέχοντας στους πολίτες πραγματικές επιλογές, δημιουργώντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον και διαδίδοντας γνώσεις και καλύτερη ενημέρωση. Όλα αυτά θα πρέπει να μας οδηγήσουν σε μια κατάσταση όπου θα επικρατεί «Ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας»³¹ μέσω ευφύστερης χρήσης των πόρων και μιας σύγχρονης οικονομίας που εξυπηρετούν την υγεία και την ευμάρεια των πολιτών μας.

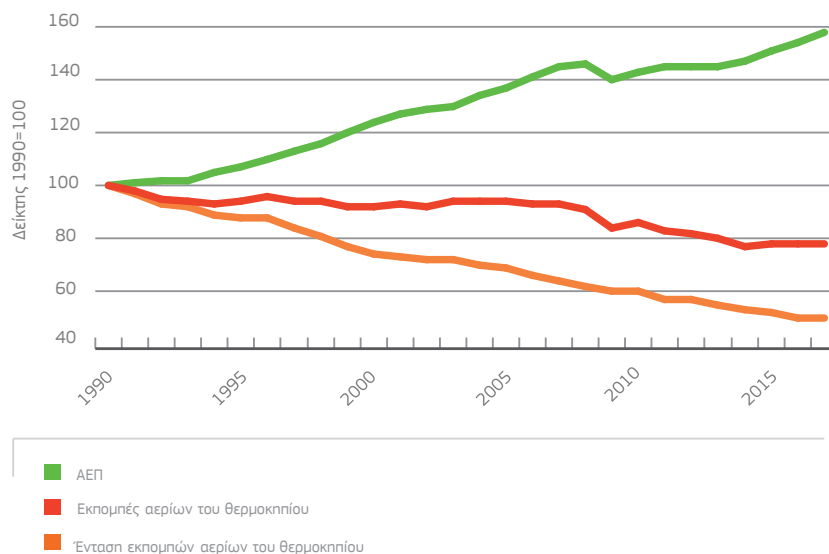
Για τον λόγο αυτό, θα πρέπει να συνεχίσουμε την πορεία που έχουμε χαράξει εμείς οι ίδιοι: μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, κλιματικά ουδέτερη, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και βασισμένη στη βιοποικιλότητα, σε πλήρη συμμόρφωση με την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και τους 17 ΣΒΑ. Η μετάβαση αυτή πρέπει να ωφελήσει όλους και να μην αφήσει κανέναν πίσω, εξασφαλίζοντας ισότητα χωρίς αποκλεισμούς. Η οικονομική μας ανάπτυξη πρέπει να εξαρτάται λιγότερο από μη ανανεώσιμους πόρους, ούτως ώστε να μεγιστοποιηθεί η χρήση των ανανεώσιμων πόρων και των υπηρεσιών οικοσυστήματος με βιώσιμη διαχείριση.

Η ΕΕ έχει ήδη δρομολογήσει τη μετάβαση αυτή. Μεταξύ του 2000 και του 2015, η απασχόληση αυξήθηκε με ταχύτερο ρυθμό στον τομέα του περιβάλλοντος από ό, τι στην οικονομία συνολικά³². Οι τεχνολογίες χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα εξελίσσονται σε καίριο εμπορικό προϊόν, με την ΕΕ να επωφελείται από σημαντικό θετικό εμπορικό ισοζύγιο. Κατά την περίοδο 2012-2015, οι εξαγωγές της ΕΕ σε τεχνολογίες καθαρής ενέργειας ανήλθαν σε ποσό ύψους 71 δις EUR, που υπερβαίνει τις εισαγωγές κατά 11 δις. EUR. Η ΕΕ αποδεικνύει ήδη ότι είναι δυνατόν να αναπτύσσεται η οικονομία και ταυτόχρονα να μειώνονται οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

³¹ Έβδομο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:32013D1386>.

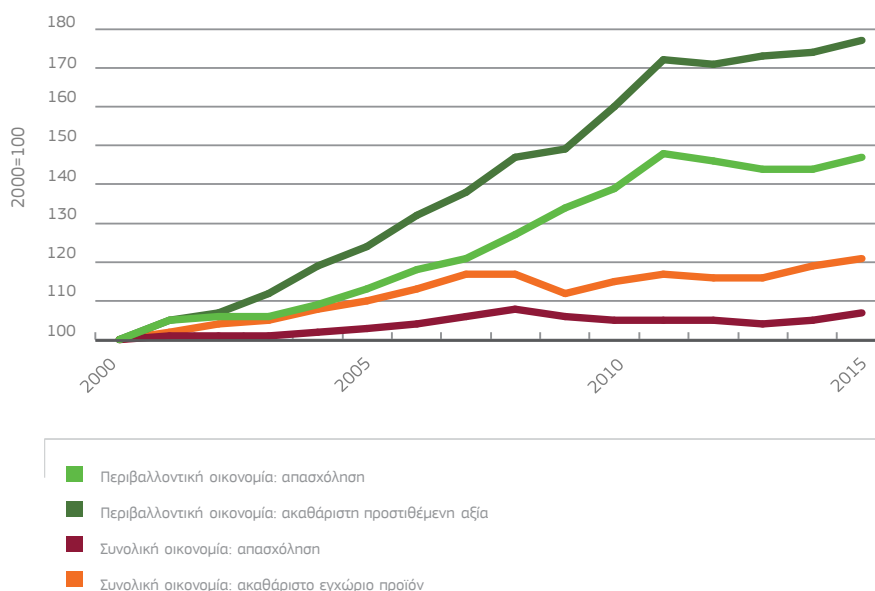
³² Eurostat, Environmental economy – statistics on employment and growth. Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/10420.pdf>. Η περιβαλλοντική οικονομία περιλαμβάνει δύο μεγάλες ομάδες δραστηριοτήτων και/ή προϊόντων: «προστασία του περιβάλλοντος»: όλες οι δραστηριότητες που σχετίζονται με την πρόληψη, τη μείωση και την εξάλειψη της ρύπανσης, καθώς και με κάθε άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος· «διαχείριση πόρων» — διαφύλαξη και διατήρηση του αποθέματος των φυσικών πόρων και, συνεπώς, διασφάλιση από την εξάντλησή τους.

Η ΕΕ αποδεικνύει ότι η οικονομική ανάπτυξη είναι συμβατή με τη μετάβαση σε επίπεδα χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος.

Στην ΕΕ οι τομείς της περιβαλλοντικής οικονομίας αναπτύσσονται πιο γρήγορα από τη συνολική οικονομία

Πηγή: Eurostat, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η ΕΕ μπορεί να θεσπίσει τα πρότυπα για τον υπόλοιπο κόσμο αν αναλάβει ηγετικό ρόλο στην υλοποίηση των ΣΒΑ και τη μετάβαση προς μια βιώσιμη οικονομία, μεταξύ άλλων μέσω

έξυπνων επενδύσεων στην καινοτομία και σε βασικές τεχνολογίες ευρείας εφαρμογής. Η ΕΕ θα είναι έτσι η πρώτη που θα καρπωθεί τα οφέλη της μετάβασης. Θα έχει επίσης το ισχυρότερο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια αγορά του αύριο. Το γεγονός αυτό θα συμβάλει στην οικοδόμηση ισχυρότερων κρατών μελών σε μια ισχυρότερη Ένωση, βοηθώντας τους ανθρώπους να επιτύχουν τους στόχους τους σε ένα πλαίσιο ελευθερίας και ευημερίας, υλοποιώντας έτσι το όραμα της Ευρώπης.

Η πράσινη ανάπτυξη θα βελτιώσει τη γενικότερη κατάσταση της οικονομίας³³ προς όφελος τόσο των παραγωγών όσο και των καταναλωτών. Εκτιμάται ότι η επίτευξη των ΣΒΑ στους τομείς των τροφίμων, της γεωργίας, της ενέργειας, των υλικών, των πόλεων και της υγείας και ευημερίας μπορεί να δημιουργήσει πάνω από 10 τρισ. EUR σε ευκαιρίες της αγοράς.³⁴ Η φιλοδοξία της ΕΕ να καταστήσει εφικτή μια αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα αποδείξει ότι η μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία μπορεί να συμβαδίζει με την αύξηση της ευημερίας. Για να επιτύχουν η ΕΕ και τα κράτη μέλη της οφείλουν να πρωτοστατήσουν στους τομείς της επιστήμης, της τεχνολογίας και των σύγχρονων υποδομών. Πρέπει επίσης να ενθαρρύνουμε την εμφάνιση νέων επιχειρηματικών μοντέλων, να μειώσουμε τα εμπόδια στην ενιαία αγορά και να αξιοποιήσουμε τις νέες τεχνολογίες, όπως την τεχνητή νοημοσύνη. Σημαντικοί οριζόντιοι παράγοντες διευκόλυνσης, όπως έρευνα και καινοτομία, χρηματοδότηση, τιμολόγηση και φορολογία, υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά και νέα επιχειρηματικά μοντέλα και εκπαίδευση, θα δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες για τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα εφόσον είναι προσανατολισμένοι προς την καινοτόμο πράσινη, χωρίς αποκλεισμούς και κοινωνικά δίκαιη οικονομική μετάβαση.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, πρέπει να συνεχίσουμε να επενδύουμε στους ανθρώπους και στα διάφορα συστήματα που υποστηρίζουν την κοινωνία μας. Οι μεμονωμένες, αποσπασματικές προσεγγίσεις έχουν αποδειχθεί αναποτελεσματικές. Πρέπει να διαμορφώσουμε συνολικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές. Για παράδειγμα, τα περιβαλλοντικά ζητήματα δεν μπορούν να επιλυθούν μόνο με περιβαλλοντικές πολιτικές εάν οι οικονομικές πολιτικές εξακολουθούν να προωθούν τα ορυκτά καύσιμα, την αναποτελεσματική χρήση των πόρων ή τη μη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση. Ομοίως, οι κοινωνικές πολιτικές δεν είναι τέτοιες ώστε να μπορούν να συνοδέψουν την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και να στηρίξουν το εργατικό δυναμικό που έχει επηρεαστεί από τη μετάβαση σε χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα· ισχυρές πολιτικές στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και η έρευνα και ανάπτυξη θα είναι επίσης καίριες σημασίας για να δημιουργηθεί η αναγκαία ανθεκτικότητα στις κοινωνίες μας.

Απαιτείται η ανάληψη δράσης σε όλα τα επίπεδα. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τα κράτη μέλη και οι περιφέρειες θα πρέπει να συμβάλουν ενεργά. Οι πόλεις, οι κοινότητες και οι αγροτικές περιοχές θα πρέπει να καταστούν κινητήριες δυνάμεις αλλαγής. Οι πολίτες, οι επιχειρήσεις, οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινότητα της έρευνας και της γνώσης θα πρέπει να εργαστούν ομαδικά. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει να συνεργαστούν με τους διεθνείς εταίρους. Εάν θέλουμε να επιτύχουμε, πρέπει να κινηθούμε προς την ίδια κατεύθυνση σε όλα τα επίπεδα.

³³ S. Fankhauser, A. Bowen et al. «Who will win the green race? In search of environmental competitiveness and innovation», 2013.

³⁴ Business and Sustainable Development Commission (Επιτροπή για τις επιχειρήσεις και τη βιώσιμη ανάπτυξη), («Καλύτερες επιχειρήσεις καλύτερος κόσμος») (Better Business Better World, The report of the Business & Sustainable Development Commission), Ιανουάριος 2017 (σ. 12).

3.1 Θεμέλια πολιτικής για ένα βιώσιμο μέλλον

Είναι, συνεπώς, υψίστης σημασίας όλοι οι παράγοντες στην ΕΕ να καταστήσουν προτεραιότητα τη μετάβαση προς την βιωσιμότητα. Θα πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω τις οριζόντιες ατζέντες πολιτικής που έχουν εγκριθεί σε επίπεδο ΕΕ κατά τα τελευταία έτη. Σημαντικά τμήματα των πολιτικών της ΕΕ είναι ήδη προσανατολισμένα προς την επίτευξη των ΣΒΑ, αλλά πρέπει ακόμη να εφαρμοστούν στην πράξη κατά ολοκληρωμένο τρόπο από τα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, το κόστος της μη εφαρμογής της ισχύουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ εκτιμάται σε περίπου 50 δισ. EUR ετησίως σε δαπάνες υγείας και σε άμεσες δαπάνες για το περιβάλλον. Η επίτευξη πλήρους συμμόρφωσης με τους περιβαλλοντικούς κανόνες της ΕΕ όχι μόνο θα αποφέρει τεράστια οφέλη για το περιβάλλον και την υγεία μας αλλά και θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας.³⁵

Στο ίδιο πνεύμα, δεν πρόκειται μόνο για την επιτάχυνση και την κλιμάκωση βιώσιμων λύσεων, αλλά και για την οικοδόμηση γεφυρών και την αύξηση της συνοχής μεταξύ των διαφόρων θεματολογίων σε όλα τα επίπεδα. Η συνοχή της πολιτικής αποτελεί καθοριστική προϋπόθεση για να διασφαλιστεί ότι μπορούμε να υλοποιήσουμε τους ΣΒΑ και να εξασφαλίσουμε μακροπρόθεσμη, πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη για την ΕΕ.

Παράλληλα με την ισχυρή βάση τεκμηρίωσης για τις βασικές προκλήσεις όσον αφορά τη βιωσιμότητα και τις δυνατότητες της ΕΕ, είναι σημαντικό να επικεντρωθούμε στην παραγωγή και κατανάλωση στους τομείς των υλικών και προϊόντων, των τροφίμων, της ενέργειας, της κινητικότητας και του δομημένου περιβάλλοντος³⁶, λαμβανομένων υπόψη των κοινωνικών επιπτώσεων των αλλαγών σε αυτούς τους τομείς. Στην περίπτωση αυτή, οι αλλαγές όσον αφορά τη βιωσιμότητα είναι περισσότερο αναγκαίες και δυνητικά ιδιαίτερα επωφελείς για την οικονομία της ΕΕ, την κοινωνία και το φυσικό περιβάλλον, με σημαντικές θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι τομείς αυτοί δεν λειτουργούν μεμονωμένα, αλλά είναι στενά αλληλένδετοι και αλληλοενισχυόμενοι.

3.1.1 Από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία

Η αύξηση της διαθεσιμότητας και της οικονομικής προσιτότητας των διαφόρων υλικών και προϊόντων έχουν απλουστεύσει τη ζωή μας και έχουν συμβάλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής στην ΕΕ. Ωστόσο, ο καταναλωτικός πολιτισμός μας έχει οδηγήσει σε υπερβολική άντληση πόρων και σε αυξανόμενες πιέσεις επί του φυσικού κεφαλαίου και του κλίματος³⁷.

Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι η οικονομία μας μπορεί να συνεχίσει να αναπτύσσεται με βιώσιμο τρόπο και να βελτιώσουμε το βιοτικό επίπεδο που ζητούν οι πολίτες. Αυτό θα απαιτήσει νέο σχεδιασμό υλικών και προϊόντων, ώστε να είμαστε κατάλληλα εξοπλισμένοι για επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση σε συνεχώς αυξανόμενη έκταση. Αυτό με τη σειρά του όχι μόνο θα περιορίσει τα απόβλητα, αλλά και θα μειώσει την ανάγκη για νέους πόρους που πρέπει να αντληθούν με μεγάλο οικονομικό και περιβαλλοντικό κόστος. Όταν ένα προϊόν φθάνει στο τέλος του κύκλου ζωής του, είτε πρόκειται για ένα παντελόνι

³⁵ Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας 2017.

³⁶ Μεταξύ άλλων: Διακυβερνητική Επιτροπή για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC) «υπερθέρμανση του πλανήτη κατά 1,5 °C: ειδική έκθεση της IPCC σχετικά με τις επιπτώσεις της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη κατά 1,5 °C σε σχέση με τα προβιομηχανικά επίπεδα και τις σχετικές παγκόσμιες πορείες των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, στο πλαίσιο της ενίσχυσης της παγκόσμιας αντιμετώπισης της απειλής της κλιματικής αλλαγής, της βιώσιμης ανάπτυξης και των προσπαθειών για την εξάλειψη της φτώχειας», 2018· Sachs, J., Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Lafortune, G., Fuller, G. (2018): SDG Index and Dashboards Report 2018. Νέα Υόρκη: Bertelsmann Stiftung και το Δίκτυο λύσεων βιώσιμης ανάπτυξης (SDSN)· Η Ευρώπη κινείται προς ένα βιώσιμο μέλλον, Εισήγηση της πολυσυμμετοχικής πλατφόρμας σχετικά με την υλοποίηση των βιώσιμων στόχων στο έγγραφο προβληματισμού της ΕΕ, Οκτώβριος 2018.

³⁷ Eurostat, Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Έκθεση παρακολούθησης της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ – Έκδοση 2018.

τζην, ένα έξυπνο τηλέφωνο (smartphone), ένα δοχείο τροφίμων ή ένα έπιπλο, μια αληθινά κυκλική οικονομία διασφαλίζει ότι διατηρείται το μεγαλύτερο μέρος της υλικής αξίας του, ώστε αυτά που προηγουμένως θεωρούνταν απόβλητα να μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκ νέου για την κατασκευή νέων προϊόντων.

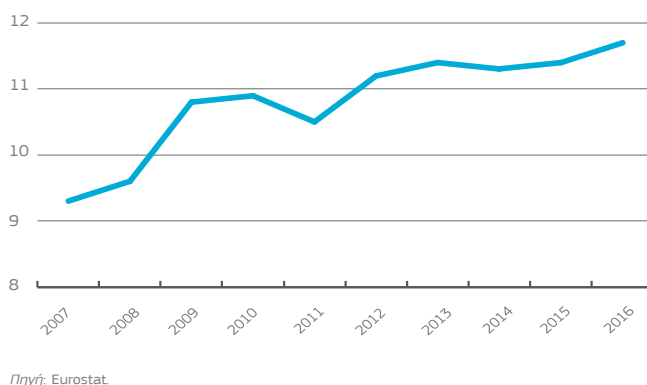
Η **μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία**, συμπεριλαμβανομένης της κυκλικής βιοοικονομίας, είναι μια τεράστια ευκαιρία για να δημιουργηθούν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε βιώσιμη βάση. Η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας σε όλους τους τομείς και τις βιομηχανίες θα ωφελήσει την Ευρώπη περιβαλλοντικά και κοινωνικά και επιπλέον έχει τη δυνατότητα να παραγάγει καθαρό οικονομικό όφελος ύψους 1,8 τρισ. EUR έως το 2030³⁸, να αποφέρει περισσότερες από 1 εκατομμύριο νέες θέσεις εργασίας στην ΕΕ έως το 2030³⁹, και να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου⁴⁰. Δεδομένου ότι τα προϊόντα της ΕΕ εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τους πόρους άλλων μερών του κόσμου, η μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία θα βοηθήσει επίσης την ΕΕ να μειώσει τις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές πιέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο και να αυξήσει τη στρατηγική αυτονομία της ΕΕ.

³⁸ «Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe» (Ανάπτυξη εκ των έσω: ένα όραμα κυκλικής οικονομίας για μια ανταγωνιστική Ευρώπη), Ellen MacArthur Foundation και McKinsey Centre for Business and Environment, 2015.

³⁹ Προς μια κυκλική οικονομία — Διαχείριση των αποβλήτων στην ΕΕ, 2017, Υπηρεσία Έρευνας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

⁴⁰ SITRA, The circular economy - a powerful force for climate mitigation (Κυκλική οικονομία — μια ισχυρή δύναμη για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής), 2018. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://www.sitra.fi/en/publications/circular-economy-powerful-force-climate-mitigation/>.

Αύξηση της κυκλικής χρήσης υλικών στην ΕΕ
Ποσοστό χρήσης, ΕΕ28

Η οικονομία της ΕΕ βρίσκεται στην καλύτερη θέση για να επωφεληθεί από τη μετάβαση προς την κυκλική οικονομία, καθιστώντας τα κυκλικά προϊόντα ένα από τα εμβληματικά της σήματα και δημιουργώντας έτσι ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ωστόσο, για να διατηρηθεί το πλεονέκτημα αυτό χρειάζεται να εντείνουμε τις προσπάθειές μας. Το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία που ενέκρινε η Επιτροπή Juncker το 2015 καθορίζει μέτρα που θα οδηγήσουν την οικονομία της ΕΕ προς μια κυκλική πορεία και θα βοηθήσουν την Ένωση να αποκτήσει παγκόσμια ηγετική θέση στη μετάβαση αυτή. Περιλαμβάνει μέτρα για την αλλαγή των προτύπων κατανάλωσης και παραγωγής, εστιάζοντας στη σχεδίαση των προϊόντων (ανθεκτικότητα, δυνατότητα επισκευής, επαναχρησιμοποίηση και δυνατότητα ανακύκλωσης), στη διαχείριση των αποβλήτων (πρόληψη δημιουργίας, ανακύκλωση υλικών, ανάκτηση ενέργειας και αποφυγή της υγειονομικής ταφής) και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών. Σχεδόν όλα τα στοιχεία του σχεδίου δράσης έχουν ήδη υλοποιηθεί, αλλά θα πρέπει να ληφθούν περισσότερα μέτρα για να δημιουργηθεί μια πλήρως κυκλική ευρωπαϊκή οικονομία.

Η ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοοικονομία, που παρουσιάστηκε το 2018, συμπληρώνει το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, βελτιώνοντας και επεκτείνοντας τη βιώσιμη χρήση των ανανεώσιμων πόρων και δίνοντας τη δυνατότητα ανανεώσιμες πρώτες ύλες και βιομηχανικά υποπροϊόντα να μετατρέπονται σε προϊόντα βιολογικής προέλευσης, όπως καύσιμα, χημικά προϊόντα, σύνθετα υλικά, έπιπλα και λιπάσματα.

Είναι τώρα απαραίτητο αυτές οι πολιτικές που έχουν εκπονηθεί να μετατραπούν σε απτή πραγματικότητα και να συνεχίσουν να έχουν προτεραιότητα νέες δράσεις σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης της ΕΕ. Για παράδειγμα, ο φιλόδοξος εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τα απόβλητα θα πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη. Οι εκτιμήσεις του κύκλου ζωής των προϊόντων θα πρέπει να καταστούν ο κανόνας και το πλαίσιο οικολογικού σχεδιασμού — που δημιουργήθηκε για την αύξηση της απόδοσης προϊόντων ως προς τη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας και πόρων — θα πρέπει να διευρυνθεί όσο το δυνατόν περισσότερο. Οι εργασίες που άρχισαν για τις χημικές ουσίες, το μη τοξικό περιβάλλον, την οικολογική επισήμανση και την οικολογική καινοτομία, τις κρίσιμες πρώτες ύλες και τα

λιπάσματα πρέπει να επιταχυνθούν. Η τόνωση της αγοράς δευτερογενών πρώτων υλών πρέπει να εξακολουθήσει να έχει υψηλή προτεραιότητα. Η επιτυχής εργασία για μια κυκλική οικονομία πλαστικών υλών θα πρέπει να παραμείνει βασικός τομέας εστίασης, ενώ επιπλέον κλάδοι έντασης πόρων και ρύπανσης, όπως των τροφίμων, των κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και των ηλεκτρονικών ειδών, θα πρέπει να στηριχθούν και να ενθαρρυνθούν να καταστούν κυκλικοί. Οι τομείς της βιοοικονομίας πρέπει να επεκταθούν και να ενισχυθούν και παράλληλα να προστατευθούν τα οικοσυστήματά μας και να αποφευχθεί η υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Στην πορεία, θα πρέπει να καταστήσουμε την κυκλική οικονομία τη ραχοκοκαλιά της βιομηχανικής στρατηγικής της ΕΕ, καθιστώντας δυνατή την κυκλικότητα σε νέους τομείς και κλάδους, παρέχοντας τη δυνατότητα στους καταναλωτές να κάνουν συνειδητές επιλογές και εντείνοντας τις προσπάθειες του δημόσιου τομέα μέσω βιώσιμων δημόσιων προμηθειών. Τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή, και ο χείμαρρος της δημόσιας υποστήριξης στη στρατηγική της ΕΕ για τα πλαστικά δείχνει ότι υπάρχει αυξανόμενη κατανόηση για τη συνέχιση αυτής της πορείας.

Η κυκλική οικονομία σε δράση: η ΕΕ καταρτίζει την πρώτη παγκοσμίως ολοκληρωμένη στρατηγική για τα πλαστικά

Η στρατηγική της ΕΕ για τα πλαστικά⁴¹ και η νομοθεσία για τα πλαστικά μίας χρήσης⁴² θα προστατεύει το περιβάλλον από τη ρύπανση από πλαστικά, με παράλληλη ενίσχυση της ανάπτυξης και της καινοτομίας. Όλες οι πλαστικές συσκευασίες που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ θα πρέπει να είναι ανακυκλώσιμες έως το 2030 με οικονομικά βιώσιμο τρόπο, τα σκοπίμως προστιθέμενα μικροπλαστικά και τα πλέον επιβλαβή πλαστικά είδη μίας χρήσης για τα οποία υπάρχουν εναλλακτικές λύσεις θα απαγορευθούν και θα χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο ανακυκλωμένα πλαστικά για την κατασκευή νέων προϊόντων.

3.1.2 Βιωσιμότητα από το χωράφι έως το ράφι

Ο γεωργικός τομέας και οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ευημερία των Ευρωπαίων πολιτών. Ο τομέας της γεωργίας και των τροφίμων καθιστά την ΕΕ έναν από τους μεγαλύτερους παραγωγούς τροφίμων, εγγυάται την επισιτιστική ασφάλεια και παρέχει εκατομμύρια θέσεις εργασίας για τους Ευρωπαίους. Οι γεωργοί της ΕΕ είναι επίσης οι κύριοι προστάτες του φυσικού περιβάλλοντος, αφού φροντίζουν για τους φυσικούς πόρους του 48 % της γης στην ΕΕ, ενώ οι δασοκόμοι φροντίζουν ένα επιπλέον 40 %. Οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ φιλοξενούν καινοτόμους τομείς όπως η βιοοικονομία. Επιπλέον, οι αγροτικές περιοχές μας αποτελούν σημαντικές βάσεις αναψυχής και τουρισμού. Εντούτοις, όσο οι μέσες θερμοκρασίες εξακολουθούν να αυξάνονται και το φυσικό περιβάλλον να υποβαθμίζεται, το μεγαλύτερο πλήγμα δέχονται οι γεωργοί και οι δασοκόμοι.

Η γεωργία της ΕΕ έχει σημειώσει ουσιαστική πρόοδο στο μέτωπο του κλίματος και του περιβάλλοντος, περιορίζοντας τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20 % και τα επίπεδα των νιτρικών αλάτων στους ποταμούς κατά 17,7 % από το 1990. Ωστόσο, οι προκλήσεις που προσδιορίστηκαν εξακολουθούν να υφίστανται. Εάν θέλουμε να εκσυγχρονίσουμε την οικονομία μας, να προστατεύσουμε το περιβάλλον μας και να βελτιώσουμε την ποιότητα των τροφίμων μας, οι ανισοροπίες στην αλυσίδα της διατροφής μας πρέπει να διορθωθούν, από τη γεωργία και την αλιεία έως τη βιομηχανία τροφίμων και ποτών, τη μεταφορά, τη διανομή και την κατανάλωση.

Οι ΣΒΑ προσφέρουν την κατεύθυνση για το μέλλον. Εκτιμάται ότι ένα παγκόσμιο σύστημα τροφίμων και γεωργίας που θα συνάδει με τους ΣΒΑ θα μπορούσε να δημιουργήσει νέα

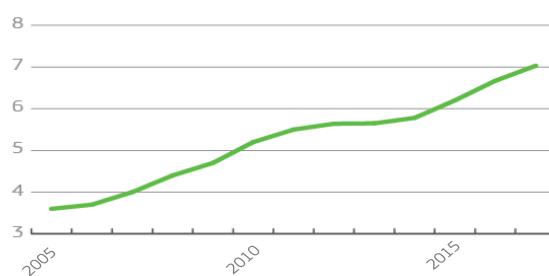
⁴¹ COM/2018/028 final.

⁴² COM/2018/340 final.

οικονομική αξία άνω του 1,8 τρισ. EUR έως το 2030⁴³. Θα μπορούσε να προσφέρει θρεπτικά τρόφιμα σε προσιτές τιμές για έναν αυξανόμενο παγκόσμιο πληθυσμό, να παράγει υψηλότερα εισοδήματα, να συμβάλει στην αποκατάσταση των δασών, των πόρων γλυκέων υδάτων και των οικοσυστημάτων, και να είναι πολύ πιο ανθεκτικό έναντι του κλιματικού κινδύνου⁴⁴. Οι βιώσιμες πρακτικές στους τομείς της γεωργίας και της παραγωγής τροφίμων αναμένεται να δημιουργήσουν περισσότερες από 200 εκατομμύρια θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης σε παγκόσμιο επίπεδο έως το 2050⁴⁵.

Εν προκειμένω επίσης η δημόσια ζήτηση εξελίσσεται. Οι πολίτες εκτιμούν ολοένα και περισσότερο την αξία των τροφίμων που παράγονται με ευρύτερα οφέλη για την κοινωνία, όπως είναι τα βιολογικά προϊόντα, τα προϊόντα με γεωγραφικές ενδείξεις, τα συστήματα τοπικής παραγωγής τροφίμων με χαμηλότερο αποτύπωμα άνθρακα, καθώς και τις καινοτόμες λύσεις χαμηλών εκπομπών για τα τρόφιμα. Η βιολογική γεωργία, με έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος και την καλή διαβίωση των ζώων, σημειώνει σταθερή αύξηση σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ από το 2005 και αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται⁴⁶.

Η βιολογική γεωργία ακολουθεί ανοδική τάση στην ΕΕ, καθώς η συνολική γεωργική έκταση που καλύπτει σχεδόν διπλασιάστηκε από το 2005 έως το 2016
Έκταση βιολογικής γεωργίας, % των χρησιμοποιούμενων γεωργικών εκτάσεων

Πηγή: Eurostat.

⁴³ Business and Sustainable Development Commission (Επιτροπή για τις επιχειρήσεις και τη βιώσιμη ανάπτυξη), («Καλύτερες επιχειρήσεις καλύτερος κόσμος») (Better Business Better World, The report of the Business & Sustainable Development Commission»), Ιανουάριος 2017.

⁴⁴ Business and Sustainable Development Commission (Επιτροπή για τις επιχειρήσεις και τη βιώσιμη ανάπτυξη), («Καλύτερες επιχειρήσεις καλύτερος κόσμος») (Better Business Better World, The report of the Business & Sustainable Development Commission»), Ιανουάριος 2017.

⁴⁵ Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO), Πράσινες θέσεις εργασίας. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.fao.org/rural-employment/work-areas/green-jobs/en/>

⁴⁶ Eurostat, Η βιώσιμη ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση – Έκθεση παρακολούθησης της προόδου όσον αφορά τους ΣΒΑ στο πλαίσιο της ΕΕ – Έκδοση 2018.

Ως ο κορυφαίος εξαγωγέας και εισαγωγέας γεωργικών προϊόντων διατροφής παγκοσμίως⁴⁷, η ΕΕ βρίσκεται σε καλή θέση για να καρπωθεί τα οφέλη αυτής της οικονομικής ευκαιρίας και να καταστεί παγκόσμια πρωτοπόρος στον τομέα των βιώσιμων τροφίμων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί. Χρειαζόμαστε μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που συνεπάγεται γνήσια αλλαγή στον τρόπο με τον οποίο παράγουμε, μεταποιούμε, καταναλώνουμε και διανέμουμε τρόφιμα, με την επιτάχυνση της μετάβασης προς ένα **βιώσιμο σύστημα τροφίμων** βασιζόμενο στις αρχές της κυκλικής οικονομίας και με την ανάδειξη της παραγωγής καινοτόμων, υγιεινών, φιλικών προς το περιβάλλον και την καλή διαβίωση των ζώων, ασφαλών και θρεπτικών τροφίμων σε ένα από τα βασικά ευρωπαϊκά εμπορικά σήματα.

Η Επιτροπή έχει προτείνει μια εκσυγχρονισμένη Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), στην οποία τα εθνικά σχέδια των κρατών μελών θα πρέπει να αντανakλούν τις ισχυρές αρχές βιωσιμότητας που έχουν ενσωματωθεί στους στόχους της ΚΓΠ. Η Κοινή Αλιευτική Πολιτική έχει οδηγήσει σε σημαντική πρόοδο όσον αφορά τη βελτίωση της βιωσιμότητας της ευρωπαϊκής αλιείας. Ωστόσο, η ορθή εφαρμογή της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της βιώσιμης διαχείρισης όλων των ιχθυοποθεμάτων και της ανάπτυξης βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, εξακολουθεί να έχει ουσιαστική σημασία.

Πλαίσιο: Στήριξη για τη μετάβαση στη βιώσιμη γεωργία μέσω της εκσυγχρονισμένης ΚΓΠ

Η προσεχής ΚΓΠ (2021 έως 2027)⁴⁸ θα εξακολουθήσει να διασφαλίζει την πρόσβαση σε τρόφιμα υψηλής ποιότητας και την ισχυρή στήριξη του μοναδικού ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου, με μεγαλύτερη έμφαση στο περιβάλλον και το κλίμα, στηρίζοντας τη συνεχιζόμενη μετάβαση προς έναν πιο βιώσιμο γεωργικό τομέα και την ανάπτυξη δυναμικών αγροτικών περιοχών.

Στις νέες υποχρεώσεις περιλαμβάνονται η διατήρηση των πλούσιων σε άνθρακα εδαφών μέσω της προστασίας των υγροτόπων και των τυρφώνων· ένα υποχρεωτικό εργαλείο διαχείρισης των θρεπτικών συστατικών για τη βελτίωση της ποιότητας των υδάτων με τη μείωση των επιπέδων αμμωνίας και υποξειδίου του αζώτου· η αμειψισπορά αντί της διαφοροποίησης των καλλιεργειών. Όλοι οι γεωργοί που τυγχάνουν στήριξης στο πλαίσιο της ΚΓΠ θα πρέπει να τηρούν αυτά τα βασικά πρότυπα.

Κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να καταρτίσει οικολογικά προγράμματα για να στηρίξει τους γεωργούς και/ή να τους δώσει κίνητρα να προτιμούν επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον γεωργικές πρακτικές, οι οποίες προχωρούν πέρα από τις υποχρεωτικές απαιτήσεις. Επιπλέον, οι γεωργοί θα έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν περαιτέρω στην αύξηση της βιωσιμότητας, λαμβάνοντας πρόσθετη στήριξη μέσω διάφορων προαιρετικών καθεστώτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, είναι σημαντικό να επιβληθεί πιο συνετή χρήση των αντιμικροβιακών παραγόντων, ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος αύξησης της μικροβιακής αντοχής τόσο στα ζώα όσο και στους ανθρώπους⁴⁹, να εφαρμοστεί το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση της σπατάλης τροφίμων, να αυξηθεί η εστίαση στα πρότυπα καλής διαβίωσης των ζώων, να

⁴⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Monitoring Agri-trade Policy (Παρακολούθηση της εμπορικής πολιτικής στον τομέα της γεωργίας), MAP 2018-1, «Agri-food trade in 2017: another record year for EU agri-food trade» (Εμπόριο γεωργικών προϊόντων διατροφής το 2017: άλλη μία χρονιά ρεκόρ για το εμπόριο γεωργικών προϊόντων διατροφής στην ΕΕ).

⁴⁸ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment>.

⁴⁹ Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_action_plan_2017_en.pdf.

διασφαλιστεί η βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων και να μετατραπούν τα βιολογικά απόβλητα, τα υπολείμματα και τα απορρίμματα σε πολύτιμους πόρους. Η επίτευξη διαφάνειας των αλυσίδων αξίας και η παροχή κινήτρων στους μεν παραγωγούς και τα σούπερ μάρκετ, ώστε να προσφέρουν, στους δε καταναλωτές, ώστε να επιλέγουν βιώσιμα τρόφιμα και υγιεινή διατροφή, θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν μέσω κατάλληλων και καινοτόμων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της ενημέρωσης των καταναλωτών για την προσφορά πραγματικών, οικονομικά προσιτών και υγιεινών επιλογών. Η μετάβαση σε πιο βιώσιμη κατανάλωση προϊόντων ζωικής προέλευσης θα απέφερε επιπλέον σημαντικά οφέλη για την υγεία των καταναλωτών και θα επηρέαζε θετικά το φυσικό περιβάλλον⁵⁰.

3.1.3 Ενέργεια, πολιτική κτιρίων και κινητικότητα ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις

Η καθαρή ενέργεια είναι καίριας σημασίας για ένα βιώσιμο μέλλον. Χρειάζεται να παράγουμε, να αποθηκεύουμε και να καταναλώνουμε ενέργεια με βιώσιμο τρόπο, για να μειώσουμε τις επιπτώσεις μας στο περιβάλλον και να προστατεύσουμε την υγεία των Ευρωπαίων πολιτών.

Η ΕΕ είναι ήδη μία από τις αποδοτικότερες από πλευράς ανθρακούχων εκπομπών οικονομίες παγκοσμίως. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές είναι αναπόσπαστο μέρος του ενεργειακού μείγματος της Ευρώπης και περισσότερο από το ήμισυ του εφοδιασμού της ΕΕ με ηλεκτρική ενέργεια είναι κλιματικά ουδέτερο. Τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής επισήμανσης, έχουν μειώσει την κατανάλωση ενέργειας κατά τα τελευταία έτη⁵¹. Όταν αγοράζουν συσκευές, οι καταναλωτές επιλέγουν όλο και περισσότερο την ενεργειακά αποδοτική επιλογή. Υπάρχουν σχεδόν 1,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης στην Ευρώπη.

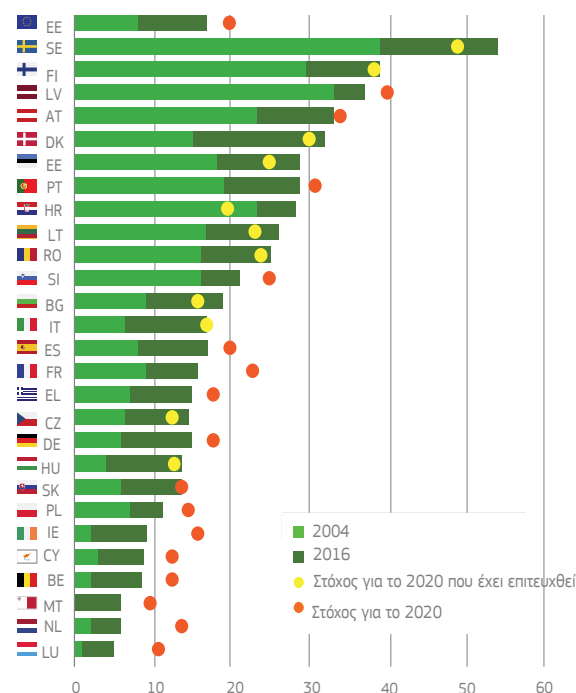
⁵⁰ Εις βάθος ανάλυση για την υποστήριξη της ανακοίνωσης της Επιτροπής COM (2018) 773 με τίτλο «Καθαρός πλανήτης για όλους - Ένα ευρωπαϊκό, στρατηγικό, μακρόπνοο όραμα για μια ευημερούσα, σύγχρονη, ανταγωνιστική και κλιματικά ουδέτερη οικονομία».

Η παραγωγή κρέατος έχει μια από τις μεγαλύτερες απαιτήσεις έκτασης ανά θερμίδα. Η μετάβαση και η μείωση της κατανάλωσης κρέατος θα απελευθερώσει πρόσθετες εκτάσεις γης.

⁵¹ Η ενεργειακή απόδοση των ψυγείων έχει αυξηθεί σημαντικά κατά τα τελευταία 10 έτη (το ίδιο ισχύει για τα πλυντήρια ρούχων, τα πλυντήρια πιάτων, τις τηλεοράσεις, για παράδειγμα). Αυτό σημαίνει επίσης ότι οι καταναλωτές αγοράζουν πιο αποδοτικά προϊόντα. Τα δέκα κορυφαία βάσει δεδομένων της GFK. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: top10ten.eu

Το 2016 η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές αντιστοιχούσε στο 17 % της κατανάλωσης ενέργειας στην ΕΕ, σε πορεία επίτευξης του στόχου του 20 % έως το 2020

Ως % της ακαθάριστης κατανάλωσης τελικής ενέργειας

Πηγή: Eurostat

Με την Ενεργειακή Ένωση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει θέσει σε εφαρμογή ένα από τα πιο ολοκληρωμένα παγκόσμια πλαίσια πολιτικής για την ενεργειακή μετάβαση και τον εκσυγχρονισμό της οικονομίας, συνδυάζοντας πολιτικές για το κλίμα, την ενέργεια, τις μεταφορές, την έρευνα και άλλες πολιτικές. Στο πλαίσιο του κανονισμού για την Ενεργειακή Ένωση, οι στόχοι σε επίπεδο ΕΕ για την επίτευξη μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τουλάχιστον 32 % επί της συνολικής κατανάλωσης ενέργειας και για βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον κατά 32,5 % το 2030 θα μας επιτρέψουν να υπερκαλύψουμε τη δέσμευσή μας στο πλαίσιο της συμφωνίας των Παρισίων για το κλίμα για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 40 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.

Πλαίσιο: Η καθαρή ενέργεια αποτελεί ευκαιρία για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας

Μεταξύ 2008 και 2014, ο αριθμός των θέσεων εργασίας σε τεχνολογίες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας αυξήθηκε κατά 70 %. Υπάρχουν δυνατότητες να δημιουργηθούν επιπλέον 900 000 θέσεις εργασίας έως το 2030, υπό την προϋπόθεση ότι θα κινητοποιηθούν δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Ο τομέας της ενεργειακής απόδοσης θα μπορούσε να αποφέρει έως και 400 000 πρόσθετες θέσεις εργασίας σε τοπικό επίπεδο.

Μετά το 2030 χρειάζεται να γίνουν περισσότερα για να ανταποκριθούμε στο γράμμα και στο πνεύμα της συμφωνίας των Παρισίων για το κλίμα, αξιοποιώντας πλήρως το οικονομικό δυναμικό της ενεργειακής μετάβασης. Η ΕΕ μπορεί να μειώσει σημαντικά τη δαπανηρή εξάρτησή της από τα ορυκτά καύσιμα, να μειώσει τον λογαριασμό εισαγωγών ορυκτών καυσίμων που ανέρχεται περίπου σε 260 δισ. EUR, να αυξήσει την ενεργειακή της αυτονομία και να συμβάλει στη δημιουργία μιας πιο δίκαιης αγοράς ενέργειας. Είναι ουσιαστικής σημασίας να συνεχίσουμε την ενοποίηση της αγοράς ενέργειας με την κατασκευή των

ελλειπουσών διασυνδέσεων και τη διευκόλυνση του διασυνοριακού εμπορίου ενέργειας. Η μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας μπορεί επίσης να υποστηριχθεί από την ωκεάνια ενέργεια και τη υπεράκτια αιολική ενέργεια. Ως ηγέτης σε αυτόν τον τομέα, η ΕΕ θα πρέπει να εξακολουθήσει να επωφελείται από το πλεονέκτημα του πρωτοπόρου.

Δεδομένου ότι τα **κτίρια** ευθύνονται σήμερα για το 40 % περίπου της κατανάλωσης ενέργειας, είναι ανάγκη να προωθηθεί η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων μέσω ανακαίνισης και εκσυγχρονισμού. Η προσπάθεια αυτή έχει ήδη αρχίσει. Για παράδειγμα, οι οικολογικές βιομηχανίες οι οποίες συνδέονται ιδίως με την ανακαίνιση των κτιρίων αντιπροσωπεύουν περισσότερες από 3.4 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην Ευρώπη. Η μείωση της ενεργειακής ζήτησης των κτιρίων απαιτεί αυξημένη χρήση αποδοτικής και καθαρής ηλεκτρικής θέρμανσης, αλλά και πιο έξυπνα κτίρια και συσκευές και βελτιωμένα υλικά για τη μόνωση, σε πλήρη συμφωνία με τις αρχές της κυκλικής οικονομίας. Η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, βελτιώνοντας τη μόνωση και τον εξαερισμό των κατοικιών μας και, με τον τρόπο αυτό, καθιστώντας τις καλύτερους τύπους διαβίωσης, ενώ απαλλάσσει το κτιριακό απόθεμά μας από τις ανθρακούχες εκπομπές έως το 2050. Οι δράσεις αυτές θα οδηγήσουν σε φθηνότερο κόστος διαβίωσης και, ως εκ τούτου, αφήνουν περισσότερα χρήματα διαθέσιμα στο πορτοφόλι μας. Πρέπει, ωστόσο, να εξευρεθούν τρόποι και μέσα, για να βοηθηθούν οι πολίτες εν πρώτοις να πραγματοποιήσουν τη μετάβαση αυτή.

Άλλη βασική κινητήρια δύναμη για τη μετάβαση προς ένα μέλλον καθαρό, αποδοτικό ως προς τη χρήση των πόρων και με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα είναι ο τομέας της **κινητικότητας**, από την αστική κινητικότητα έως τα διευρωπαϊκά δίκτυα, τις οδικές μεταφορές, καθώς και τη ναυτιλία και τις αεροπορικές μεταφορές. Οι υπηρεσίες μεταφορών και κινητικότητας απασχολούν περίπου 11 εκατομμύρια άτομα, και η ζήτηση για κινητικότητα σήμερα είναι υψηλή. Ωστόσο, οι μεταφορές προκαλούν σήμερα ατμοσφαιρική ρύπανση, θόρυβο, κυκλοφοριακή συμφόρηση και τροχαία ατυχήματα. Ο τομέας αντιπροσωπεύει ήδη περίπου το ένα τέταρτο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στην Ευρώπη και το αποτύπωμα των εκπομπών του αυξάνεται. Το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα χαμηλών εκπομπών, που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή το 2016, και οι προτάσεις για την «Ευρώπη σε κίνηση» που ακολούθησαν, προβλέπουν πολυάριθμα μέτρα για την ενίσχυση της βιωσιμότητας του συστήματος μεταφορών μας. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και στο να δοθεί μήνυμα στις εταιρείες της ΕΕ να επενδύσουν σε καθαρές μεταφορές. Αυτό θα συμβάλει επίσης στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης και στην ανάπτυξη. Πρέπει να δώσουμε προτεραιότητα σε καθαρές και οικονομικά προσιτές εναλλακτικές λύσεις, με στόχο να έχουμε μόνο οχήματα μηδενικών εκπομπών στο οδικό δίκτυο της ΕΕ και να γίνει βέλτιστη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών που συμβάλλουν στη μείωση της κατανάλωσης καυσίμων. Ομοίως, τα συστήματα δορυφορικής πλοήγησης της ΕΕ συμβάλλουν στη μείωση των εκπομπών, για παράδειγμα στον τομέα της αεροπορίας και των οδικών μεταφορών.

Το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που χρησιμοποιείται σε **δραστηριότητες μεταφοράς σχεδόν τριπλασιάστηκε** σε 10 χρόνια κι έφτασε στο 7,1 % το 2016.

Eurostat 2018

Οι πόλεις βρίσκονται στην πρωτοπορία της μετάβασης στη βιώσιμη κινητικότητα. Μέσω του βιώσιμου πολεοδομικού σχεδιασμού, της ενσωμάτωσης του χωροταξικού σχεδιασμού και της αντιμετώπισης των αιτημάτων κινητικότητας και υποδομών, οι πόλεις έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο. Οι αστικές περιοχές πρέπει επίσης να βοηθηθούν στην ψηφιοποίηση, την αυτοματοποίηση και άλλες καινοτόμες λύσεις και θα πρέπει να επιδιώξουν ενεργητικά και κοινόχρηστα μεταφορικά μέσα, από περισσότερο περπάτημα και χρήση ποδηλάτου έως υπηρεσίες κοινής χρήσης αυτοκινήτων και συνεπιβατισμό.

Επιπλέον, είναι σημαντικό να εξεταστούν ο σχεδιασμός και το τέλος του κύκλου ζωής των οχημάτων, καθώς και οι υποδομές μεταφορών, ώστε να διασφαλιστεί ότι αξιοποιούνται στον μέγιστο βαθμό οι ευκαιρίες που προσφέρει η μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία. Τα οχήματα που έχουν φθάσει στο τέλος του κύκλου ζωής τους εξακολουθούν να περιέχουν πολλά πολύτιμα υλικά. Το νομοθετικό πλαίσιο της ΕΕ για τα οχήματα στο τέλος του κύκλου ζωής τους επιβάλλει στους παραγωγούς να σχεδιάζουν και να κατασκευάζουν νέα οχήματα χωρίς επικίνδυνες ουσίες και κατά τρόπο που διευκολύνει την επαναχρησιμοποίηση και ανακύκλωση των υλικών ενός παλαιού οχήματος για την κατασκευή νέων προϊόντων.

Μπορούν και πρέπει να γίνουν περισσότερα, αρχίζοντας από τη χρήση ανακυκλωμένου περιεχομένου στα οχήματα και τις υποδομές μεταφορών και φθάνοντας σε πιο αποτελεσματική ανακύκλωση. **Για παράδειγμα, η αύξηση των ποσοστών συλλογής και ανακύκλωσης των συσσωρευτών ηλεκτρικών αυτοκινήτων στην ΕΕ θα μπορούσε να μειώσει την εξάρτηση από εισαγόμενα υλικά και να βοηθήσει στη διατήρηση της αξίας των ανακτηθέντων υλικών στην οικονομία της ΕΕ.** Πρόσθετα κίνητρα, τόσο κανονιστικής όσο και οικονομικής φύσης, θα είναι σημαντικά για να αξιοποιηθούν στο έπακρο οι δυνατότητες της κυκλικής οικονομίας στον τομέα των μεταφορών.

3.1.4 Εξασφάλιση μιας κοινωνικά δίκαιης μετάβασης

Η αλληλεγγύη και η ευημερία αποτελούν αρετές αυτές καθαυτές αλλά και συνιστούν τον ίδιο τον ιστό των ελεύθερων και δημοκρατικών κοινωνιών μας. Η μετάβαση σε μια οικολογικά βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα μπορεί να είναι επιτυχής μόνο εάν, ταυτόχρονα, δεν αποκλείει κανέναν. Η αλλαγή προς τη βιωσιμότητα επομένως σημαίνει επίσης προώθηση των κοινωνικών δικαιωμάτων και της ευημερίας για όλους και, με τη σειρά της, συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή στα κράτη μέλη και σε ολόκληρη την ΕΕ.

Η μετάβαση προς τη βιωσιμότητα μπορεί να έχει ισχυρές θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις στην κοινωνική ευημερία. Πέραν του ότι αποτελεί το θεμέλιο για τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, μπορεί να έχει επίσης αξιοσημείωτα οφέλη για την υγεία. Αναγνωρίζεται ευρέως ότι η καλή υγεία συνδέεται στενά με την κατάσταση του φυσικού μας περιβάλλοντος. Εν προκειμένω, οι επιβλαβείς επιπτώσεις της ρύπανσης της ατμόσφαιρας και των υδάτων είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Τα βιώσιμα συστήματα τροφίμων μπορούν να παρέχουν υψηλής ποιότητας θρεπτική τροφή για όλους τους πολίτες.

Πλαίσιο: Η νομοθεσία της ΕΕ για τις χημικές ουσίες έχει συμβάλει σημαντικά στη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της ανθρώπινης υγείας. Κατά τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, η έκθεση του ανθρώπου και του περιβάλλοντος σε επικίνδυνες ουσίες έχει μειωθεί δραματικά. Η νομοθεσία της ΕΕ έχει επίσης συμβάλει στη μείωση της έκθεσης σε ορισμένους καρκινογόνους παράγοντες στον χώρο εργασίας και οδήγησε σε κατ' εκτίμηση πρόληψη ενός εκατομμυρίου νέων κρουσμάτων καρκίνου στην ΕΕ κατά τα τελευταία 20 έτη.

Η δημιουργία συνεργειών και ο εκσυγχρονισμός της οικονομίας μας συνεπάγεται επίσης ορισμένες φορές δυσχερείς συμβιβασμούς. Αν και κατά τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, παραδοσιακές θέσεις εργασίας ενδέχεται να εξαφανιστούν ή να μετασχηματιστούν, μεταξύ άλλων μέσω της ψηφιοποίησης και του αυτοματισμού, δημιουργώντας προσωρινές τριβές στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά την αγορά εργασίας, για παράδειγμα, είναι επί του παρόντος ασαφές ποιες θα είναι οι ακριβείς επιπτώσεις της τεχνητής νοημοσύνης.

Παρά το γεγονός ότι πολλά νοικοκυριά αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα, υπάρχει αυξανόμενη κατανόηση του κοινού ότι χρειάζεται να αλλάξουμε τους τρόπους παραγωγής και κατανάλωσής μας. Ωστόσο, όχι μόνο οι εν λόγω προκλήσεις μπορούν να πλήξουν τη μεσαία και χαμηλότερη εισοδηματική τάξη σχετικά σκληρότερα, αλλά το κόστος για την αναβάθμιση των κατοικιών τους, των αυτοκινήτων τους ή των δεξιοτήτων τους, για παράδειγμα, μπορεί επίσης να προκαλέσει μεγαλύτερη επιβάρυνση σε αυτούς.

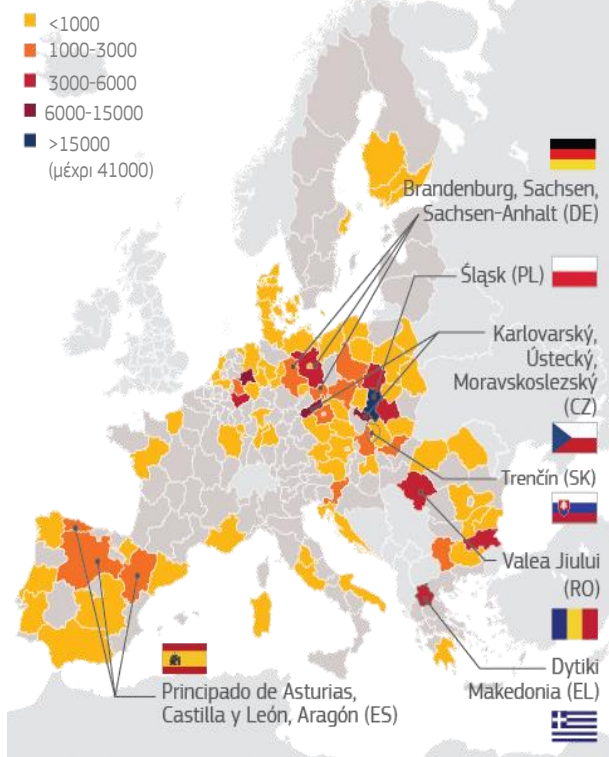
Η μετάβαση αυτή έχει συνέπειες για όσους απασχολούνται στις πληττόμενες επιχειρήσεις και ορισμένες φορές για ολόκληρες περιφέρειες. Θεμελιώδης αρχή για να καταστεί δυνατή η μετάβαση είναι να μην αφηθεί κανείς στο περιθώριο. Απλούστατα δεν μπορούμε να πραγματοποιήσουμε με επιτυχία τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα εις βάρος ομάδων ανθρώπων, κοινοτήτων, τομέων ή περιφερειών. Όλα τα μέλη της κοινωνίας μας θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες να συμβάλουν σε ένα βιώσιμο ευρωπαϊκό μέλλον και να επωφεληθούν από τη μετάβαση. Ειδικότερα, πρέπει να δώσουμε τη δυνατότητα στις γυναίκες να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και να επιδιώξουν την οικονομική ανεξαρτησία.

Για να στεφθεί με επιτυχία το εγχείρημα να τεθεί η κοινωνία μας σε βιώσιμη πορεία, πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι οι πολιτικές μας βοηθούν όλους τους Ευρωπαίους να πραγματοποιήσουν αυτή την αλλαγή, μεταξύ άλλων εξοπλίζοντάς τους με τις απαραίτητες δεξιότητες. Η Επιτροπή δρομολόγησε, για παράδειγμα, την πρωτοβουλία «περιφέρειες με ανθρακωρυχεία σε μεταβατικό στάδιο», η οποία συμβάλλει στην κατάρτιση στρατηγικών και έργων για τον βιώσιμο κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό μετασχηματισμό σε ορισμένες περιφέρειες της ΕΕ, και η οποία θα επεκταθεί σε περιφέρειες υψηλής έντασης άνθρακα. Παρόμοιες πρώιμες πρωτοβουλίες που προβλέπουν τις προκλήσεις της μετάβασης πρέπει να ενισχυθούν και να πολλαπλασιαστούν σε άλλους τομείς, όπου είναι αναγκαίος ο μετασχηματισμός. Ένα παράδειγμα θα μπορούσαν να αποτελέσουν η αυτοκινητοβιομηχανία και ορισμένοι κλάδοι τροφίμων.

Η ΕΕ προετοιμάζεται εγκαίρως για τη μετάβαση σε περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα

Πιθανές απώλειες θέσεων εργασίας στην ΕΕ27

Σε μονάδες το 2030 (αθροιστικά)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ JRC, ΓΔ REGIO).

Η εξασφάλιση μιας κοινωνικά δίκαιης και ισότιμης μετάβασης χωρίς αποκλεισμούς θα είναι επίσης καθοριστικής σημασίας για τη δημόσια αποδοχή των βημάτων που απαιτούνται και για να αποβεί η μετάβαση επιτυχής για όλους. Αυτό συνεπάγεται μεγαλύτερη και δικαιότερη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, με παράλληλη εστίαση της προσοχής μας στην ποιότητα των θέσεων εργασίας και στις συνθήκες εργασίας. Συνεπάγεται επίσης σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

Στο πλαίσιο αυτό, η εύτακτη, νόμιμη και υπό καλή διαχείριση μετανάστευση μπορεί να δημιουργήσει ευκαιρίες για την ευρωπαϊκή οικονομία, αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα της δημογραφικής αλλαγής, τόσο στις χώρες καταγωγής όσο και στις χώρες προορισμού των μεταναστών. Η ένταξη και η πλήρης συμμετοχή στις κοινωνίες — πολιτιστική, κοινωνική ή οικονομική — όλων των μεταναστών που διαμένουν δικαίως και νομίμως στην ΕΕ αποτελεί κοινή ευθύνη και είναι ζωτικής σημασίας για την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής⁵².

Η μετάβαση προς τη βιωσιμότητα απαιτεί επίσης επενδύσεις σε αποτελεσματικά και ολοκληρωμένα συστήματα κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένων ποιοτικών υπηρεσιών, όπως η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η διά βίου μάθηση, η παιδική φροντίδα, η εξωσχολική φροντίδα, η υγειονομική περίθαλψη και η μακροχρόνια φροντίδα. Αυτό είναι

⁵² COM(2016) 377.

ουσιώδες για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους και για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης. Τα συστήματα υγείας, ειδικότερα, πρέπει να εξελιχθούν, ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμα και οικονομικά προσιτά για όλους, μεταξύ άλλων δε να βελτιώσουν την πρόσβαση στα φάρμακα, να θέσουν τον ασθενή στο επίκεντρο, και να εστιάζονται στην προαγωγή της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών. Θα πρέπει επίσης να διαθέτουν περισσότερο και καλύτερο σχεδιασμό και προβλέψεις όσον αφορά το εργατικό δυναμικό του τομέα της υγείας και ευρύτερη χρήση των οικονομικά αποδοτικών ψηφιακών τεχνολογιών⁵³.

Επομένως, οι κοινωνικές επενδύσεις πρέπει να παραμείνουν μεταξύ των κορυφαίων προτεραιοτήτων της ΕΕ και των κρατών μελών της. Το έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την κοινωνική Ευρώπη⁵⁴ αποτελεί σημαντικό σημείο αναφοράς και διερευνά λεπτομερώς τις επιλογές για την προσαρμογή των κοινωνικών μας μοντέλων στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε. Το κύριο πλαίσιο για να προχωρήσει η ΕΕ είναι ο ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως διακηρύχθηκε από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ τον Νοέμβριο του 2017. Σκοπός του πυλώνα είναι να κατευθύνει μια ανανεωμένη διαδικασία βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης. Καθορίζει τις βασικές αρχές και τα δικαιώματα στον τομέα της απασχόλησης και τον κοινωνικό τομέα. Η προσοχή μας πρέπει τώρα να συγκεντρωθεί στην υλοποίηση του πυλώνα. Καθώς προχωρούμε, θα πρέπει επίσης να εξασφαλίσουμε ότι η εφαρμογή του πυλώνα θα βοηθήσει να εφοδιαστούν τα άτομα με τις κατάλληλες δεξιότητες για τις κατάλληλες θέσεις απασχόλησης που είναι προσανατολισμένες προς την πράσινη οικονομική μετάβαση.

Η μετάβαση προς τη βιωσιμότητα πρέπει επίσης να εξακολουθήσει να επικουρεί τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες να αναπτυχθούν και προς τα άνω και συγκλίνοντας μεταξύ τους, αποφεύγοντας παράλληλα την ευρύτερη περιφερειακή αδικία και τις ανισότητες στην ΕΕ εντός και μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.

Ενώ το 75 % του εδάφους της ΕΕ ανήκει σε αγροτικές περιοχές, στις αστικές περιοχές κατοικούν άνω των δύο τρίτων του πληθυσμού της ΕΕ. Αυτές παράγουν έως και το 85 % του ΑΕΠ της ΕΕ, αντιπροσωπεύουν περίπου το 60-80 % της κατανάλωσης ενέργειας και από κοινού αντιμετωπίζουν προκλήσεις, όπως η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η έλλειψη επαρκούς στέγασης, η ατμοσφαιρική ρύπανση και η υποβάθμιση των υποδομών⁵⁵. Η εφαρμογή και εξέλιξη του αστικού θεματολογίου για την ΕΕ θα πρέπει να εξακολουθήσει να έχει προτεραιότητα και θα πρέπει να ενταθούν οι συνέργειες με τις διάφορες πολιτικές υπέρ της αειφορίας και με άλλα μέσα.

Οι αγροτικές περιοχές είναι επίσης οι κύριοι προμηθευτές των τροφίμων, της ενέργειας και των υλικών που καταναλώνουμε και είναι, ως εκ τούτου, κρίσιμης σημασίας για τη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα. Ένα παράδειγμα είναι η βιοοικονομία, στην οποία μπορεί να υπάρξει σημαντική συμβολή για την απαλλαγή της οικονομίας μας από τις ανθρακούχες εκπομπές, με παράλληλη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στην ύπαιθρο. Ο βιώσιμος τουρισμός και τα βιώσιμα συστήματα τροφίμων είναι επίσης καλά παραδείγματα των οικονομικών ευκαιριών στις αγροτικές περιοχές, που αφορούν την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.

⁵³ Έως και το 9,6 % του ευρωπαϊκού ΑΕΠ διατέθηκε για υγειονομική περίθαλψη το 2017, και άρα η επιδίωξη αποτελεσματικότητας στις δαπάνες του τομέα της υγείας και η αντιμετώπιση της σπατάλης αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία.

⁵⁴ COM(2017)206, Έγγραφο προβληματισμού σχετικά με την κοινωνική διάσταση της Ευρώπης, της 26ης Απριλίου 2017.

⁵⁵ Στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, στόχος 11: Διαμόρφωση ασφλών, ανθεκτικών και βιώσιμων πόλεων χωρίς αποκλεισμούς. Διαθέσιμο στη διεύθυνση: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/cities/>

Τα μέτρα της ΕΕ, όπως η πολιτική συνοχής και οι πολιτικές αγροτικής ανάπτυξης, καθώς και η δράση της ΕΕ για τα έξυπνα χωριά, μόνα τους δεν θα αρκούν και όλοι οι παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και των περιφερειακών, θα πρέπει να κάνουν ό,τι τους αναλογεί για να επιταχυνθεί η μετάβαση προς τη βιωσιμότητα και να εφαρμοστούν οι κατάλληλες κανονιστικές και άλλες προσεγγίσεις που ενισχύουν τις αγροτικές περιοχές και διασφαλίζουν ίσες συνθήκες διαβίωσης.

3.2 Οριζόντιοι παράγοντες διευκόλυνσης για τη μετάβαση στη βιωσιμότητα

3.2.1 Εκπαίδευση, επιστήμες, τεχνολογία, έρευνα, καινοτομία και ψηφιοποίηση

Η εκπαίδευση, οι επιστήμες, η τεχνολογία, η έρευνα και η καινοτομία αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη βιώσιμης οικονομίας της ΕΕ που ανταποκρίνεται στους ΣΒΑ⁵⁶. Πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειες ευαισθητοποίησης, διεύρυνσης των γνώσεών μας και βελτίωσης των δεξιοτήτων μας. Θα πρέπει να επενδύσουμε περισσότερο στους τομείς αυτούς και να τους προσανατολίσουμε στους ΣΒΑ.

Η εκπαίδευση, η κατάρτιση και η δια βίου μάθηση είναι απαραίτητες για να δημιουργηθεί πνεύμα βιωσιμότητας. Οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν να συνεργαστούν για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Χώρου Εκπαίδευσης μέχρι το 2025, με σκοπό να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και του πολιτισμού ως κινητήριων δυνάμεων για τη δημιουργία θέσεων εργασίας, την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη. Η εκπαίδευση αποτελεί αφ' εαυτής αρετή αλλά και ανεκτίμητο μέσο για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης. Η βελτίωση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και σε κατάρτιση σε όλα τα στάδια της ζωής, από την προσχολική ηλικία έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση των ενηλίκων, πρέπει επομένως να αποτελέσει κύρια προτεραιότητα. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα όλων των βαθμίδων θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να υιοθετήσουν τους ΣΒΑ ως γνώμονα για τις δραστηριότητές τους και να υποστηριχθούν ώστε να καταστούν χώροι στους οποίους οι δεξιότητες για βιωσιμότητα όχι μόνο διδάσκονται αλλά και εφαρμόζονται ενεργά στην πράξη. Θα πρέπει επίσης να επιδιωχθούν η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός των εκπαιδευτικών συστημάτων, από την κατασκευή πράσινων σχολείων και εγκαταστάσεων έως την ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων για την ψηφιακή οικονομία.

Η βελτίωση των δεξιοτήτων ΤΠΕ και των βασικών ψηφιακών ικανοτήτων, σύμφωνα με το σχέδιο δράσης της ΕΕ για την ψηφιακή εκπαίδευση⁵⁷, και η εστίαση στην τεχνητή νοημοσύνη⁵⁸ θα πρέπει να συγκαταλέγονται στις προτεραιότητες για να σημειωθεί πρόοδος. Η αξιοποίηση του δυναμικού του ψηφιακού μετασχηματισμού για την επίτευξη των ΣΒΑ αποτελεί σαφή προτεραιότητα. Η ΕΕ είναι απόλυτα προσηλωμένη στην ανάπτυξη ικανοτήτων και εμπειρογνομοσύνης στις βασικές ψηφιακές τεχνολογίες, όπως η συνδεσιμότητα, το διαδίκτυο των πραγμάτων, η κυβερνοασφάλεια, η αλυσίδα συστοιχιών ή η υπολογιστική υψηλών επιδόσεων, και παράλληλα αποδίδει προσοχή στις δυνητικές αρνητικές εξωτερικότητες των ψηφιακών υποδομών.

⁵⁶ The Role of Science, Technology and Innovation Policies to Foster the Implementation of the Sustainable Development Goals, Έκθεση της ομάδας εμπειρογνομόνων «Συνέχεια των εργασιών μετά το Ρίο+20, ιδίως στον τομέα των ΣΒΑ».

⁵⁷ COM(2018) 22 final.

⁵⁸ Τον Νοέμβριο του 2018 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαινίασε την υπηρεσία «AI Watch» με σκοπό την παρακολούθηση των εξελίξεων σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη στην ΕΕ και ανά τον κόσμο και την παροχή της απαραίτητης αναλυτικής βάσης για περαιτέρω δράση.

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένας τομέας στον οποίο η ΕΕ υστερεί έναντι της Κίνας και των Ηνωμένων Πολιτειών⁵⁹. Η ΕΕ πρέπει να καλύψει ταχέως την υστέρησή της για να αποκομίσει τα οικονομικά οφέλη και, ταυτόχρονα, να αναλάβει ηγετικό ρόλο στη διαμόρφωση της αναγκαίας νέας δεοντολογίας που θα πρέπει να συνοδεύει αυτή τη νέα τεχνολογία. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ μπορεί να συντελέσει στο να εξασφαλιστεί ότι η τεχνητή νοημοσύνη αποφέρει καθαρό όφελος για τη ζωή και την εργασία των πολιτών. Χάρη στην ικανότητά της στιγμιαίας επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων, η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να αυξήσει σημαντικά την παραγωγικότητα σε πολλούς τομείς, όπως η υγειονομική περίθαλψη, η ενέργεια, η γεωργία, η εκπαίδευση και η προστασία του περιβάλλοντος. Παραδείγματος χάριν, στον γεωργικό τομέα, οι ερευνητές χρησιμοποιούν επί του παρόντος την τεχνητή νοημοσύνη και τα μαζικά δεδομένα για την πρόβλεψη της απόδοσης των καλλιεργειών αρκετούς μήνες πριν από τη συγκομιδή, κάτι που μπορεί να βοηθήσει τους γεωργούς να αυξήσουν την παραγωγικότητα, να λάβουν τεκμηριωμένες αποφάσεις φύτευσης και, εν τέλει, να ενισχύσουν την επισιτιστική ασφάλεια⁶⁰.

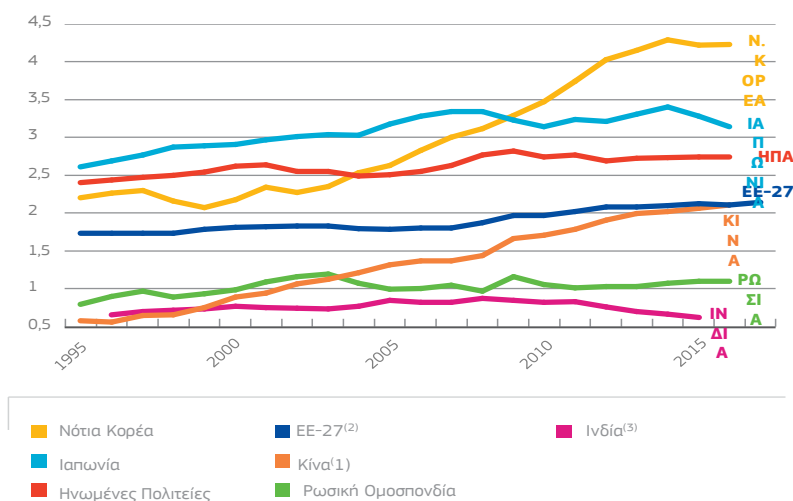
Η έρευνα και η καινοτομία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο ως καταλύτες αλλαγής. Αποτελούν εργαλείο για την ανάλυση των επιπτώσεων της αλλαγής και μέσο διασφάλισης του ότι κάθε μετάβαση οδηγεί σε αύξηση της ευημερίας μας. Μας επιτρέπουν επίσης να εξοικονομήσουμε χρήματα. Η μεγαλύτερη επένδυση στην καινοτομία και στην τεχνολογική ανάπτυξη σήμερα θα μας βοηθήσει σε βάθος χρόνου να μειώσουμε το κόστος επίτευξης των μακροπρόθεσμων στόχων πολιτικής μας, όπως οι στόχοι στον τομέα του κλίματος και του περιβάλλοντος. Η Ευρώπη διαθέτει τα μυαλά, τις δεξιότητες και την έμφυτη δημιουργικότητα. Στηριζόμενη στα δυνατά σημεία της μεγάλης της κοινότητας ερευνητών και δημιουργών καινοτομίας, η ΕΕ βρίσκεται σε ισχυρή θέση για να αναλάβει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη και την εφαρμογή ρηζικέλευθων λύσεων για πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, οι οποίες είναι δυνατόν να εφαρμοστούν στην ΕΕ και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ωστόσο, προκειμένου να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό αυτό, τα κράτη μέλη πρέπει να αυξήσουν τις δαπάνες τους για την έρευνα. Η ΕΕ συμφώνησε ότι έως το 2020 τα κράτη μέλη της ΕΕ θα πρέπει να επενδύουν το 3 % του ΑΕΠ τους στην έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, ωστόσο ο στόχος αυτός πόρρω απέχει από την επίτευξή του.

⁵⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή «USA-China-EU plans for AI: where do we stand?» Ιανουάριος 2018. Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/dem/monitor/sites/default/files/DTM_AI%20USA-China-EU%20plans%20for%20AI%20v5.pdf.

⁶⁰ Jiakuan You, Xiaocheng li, melvin low, David B. Lobell, Stefano Ermon, «Sustainability and Artificial Intelligence Lab, Combining Remote Sensing Data and Machine Learning to Predict Crop Yield». Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://sustain.stanford.edu/crop-yield-analysis>, ημερομηνία πρόσβασης: 3 Δεκεμβρίου 2018.

Η Κίνα επενδύει στην Ε&Α με ρυθμούς που αναμένεται να ξεπεράσουν την ΕΕ και τις ΗΠΑ
Ένταση Ε&Α (συνολικές δαπάνες για Ε&Α ως % του ΑΕΠ), 1995-2017

Πηγή: ΓΔ Έρευνας και Καινοτομίας - Μονάδα μετarrυθμίσεων και οικονομικού αντικτύπου - Πληροφορίες χωρών, Στοιχεία: Eurostat, ΟΟΣΑ, UNESCO.
Σημειώσεις: (1) ΚΙΝΑ: Δεν περιλαμβάνεται το Χονγκ Κονγκ. (2) ΕΕ-27: Δεν περιλαμβάνεται το Ηνωμένο Βασίλειο. (3) ΙΝΔΙΑ: Δεν υπάρχουν στοιχεία για το 2012, το 2013 και το 2014. Οι τιμές υπολογίστηκαν με παρέκταση από τη ΓΔ RTD.

Στο επίπεδο της ΕΕ, τα προγράμματα-πλαίσια για την έρευνα και την καινοτομία λειτουργούν ως καταλύτες για βιώσιμη ανταγωνιστικότητα και ανάπτυξη και βιώσιμες επενδύσεις. Προκειμένου να επιταχυνθεί η μετάβαση στη βιωσιμότητα, η χρηματοδότηση της έρευνας και της καινοτομίας πρέπει να συμπληρωθεί με στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά τις επενδύσεις, για να επιτραπεί στις καινοτόμες λύσεις να φτάσουν στην αγορά, καθώς οι λύσεις αυτές συχνά απαιτούν επενδύσεις έντασης κεφαλαίου και υψηλού κινδύνου. Δημιουργήθηκαν μέσα όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων με σκοπό να συμβάλουν στη μείωση των κινδύνων αυτού του τύπου επενδύσεων και, ως εκ τούτου, να αυξηθεί η ελκυστικότητά τους για τους ενδιαφερομένους του ιδιωτικού τομέα. Επίσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Καινοτομίας που προτάθηκε πρόσφατα μπορεί να βοηθήσει εν προκειμένω, με την παροχή στήριξης στους δημιουργούς καινοτομίας υψηλού επιπέδου, τις νεοφυείς επιχειρήσεις, τις μικρές επιχειρήσεις και τους ερευνητές για την υλοποίηση καινοτόμων έργων υψηλού κινδύνου, την επέκταση των δραστηριοτήτων τους σε διεθνές επίπεδο και τη γόνιμη ανταλλαγή ιδεών.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα μπορούσαν να επικεντρωθούν, αφενός, στη χρηματοδότηση ρηξικέλευθων και ανατρεπτικών τεχνολογιών καθώς και καινοτόμων επιχειρήσεων που έχουν το δυναμικό να αποκτήσουν ηγετική θέση στην ενωσιακή και την παγκόσμια αγορά στον τομέα της μετάβασης στη βιωσιμότητα, και, αφετέρου, στην αποτελεσματική και έγκαιρη υιοθέτηση αυτών των καινοτομιών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε βιώσιμα και καινοτόμα συστήματα γεωργίας και τροφίμων, στις καθαρές τεχνολογίες, στην υγεία των ανθρώπων και των ζώων, σε οικοσυστημικές λύσεις και σε αποδοτικά ως προς τη χρήση των πόρων προϊόντα και μεθόδους παραγωγής. Επιπλέον, απαιτείται ένα υποστηρικτικό ρυθμιστικό πλαίσιο προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματική υιοθέτηση της καινοτομίας προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα πρέπει επίσης να προωθήσουν ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ ερευνητών και επιχειρήσεων. Για την υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης, είναι σημαντικό η

ΕΕ να διαθέτει κόμβους και φυτώρια έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, ώστε οι ερευνητές και οι επιχειρήσεις να μπορούν να συναντώνται, να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές και να τονώνουν την καινοτομία. Ενώ οι μεγάλες επιχειρήσεις ενδέχεται να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν εσωτερικά τις δραστηριότητές τους, αυτό συχνά δεν ισχύει για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η δημιουργία ισχυρότερων και αμεσότερων δεσμών με την ερευνητική κοινότητα θα μπορούσε ενδεχομένως να γεφυρώσει αυτό το κενό.

Πλαίσιο: Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT), που αριθμεί 40 κόμβους ψηφιακής καινοτομίας σε ολόκληρη την ΕΕ, συγκεντρώνει το τρίγωνο της γνώσης που συνδέει την εκπαίδευση, την έρευνα και τις επιχειρήσεις. Συστάθηκαν αρκετές **Κοινότητες Γνώσης και Καινοτομίας (ΚΓΚ)** και πρόκειται να ακολουθήσουν περισσότερες. Αυτές οι κοινότητες **αντιμετωπίζουν τις σημαντικές κοινωνιακές προκλήσεις της ΕΕ που σχετίζονται με τους ΣΒΑ**, όπως το κλίμα, η ενέργεια, τα τρόφιμα, η υγεία, οι πρώτες ύλες, ο ψηφιακός τομέας, η αστική κινητικότητα και η προηγμένη μεταποίηση. Περισσότεροι από 1 200 εταίροι από τον επιχειρηματικό τομέα, την έρευνα και την εκπαίδευση συγκεντρώνονται για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτές.

3.2.2 Χρηματοοικονομικά, τιμολόγηση, φορολογία και ανταγωνισμός

Μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, το κόστος της απραξίας είναι τεράστιο. Ταυτόχρονα, η μετάβαση στη βιωσιμότητα συνεπάγεται σημαντικές επενδύσεις βραχυπρόθεσμα και ριζική αλλαγή του τρόπου λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Εκτιμάται ότι για την επίτευξη των ΣΒΑ απαιτούνται περίπου 4,5 έως 6 τρις. EUR σε παγκόσμια κλίμακα⁶¹. Για να επιτευχθούν οι στόχοι της ΕΕ για το 2030 που συμφωνήθηκαν στο Παρίσι, μεταξύ των οποίων είναι η μείωση κατά 40 % των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, χρειάζονται πρόσθετες επενδύσεις ύψους περίπου 180 δισ. EUR. Απαιτείται καλύτερος και εξυπνότερος προσανατολισμός των δημόσιων πόρων στην επιδίωξη των ΣΒΑ, αλλά η κάλυψη των αναγκών μας δεν είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί εάν ο ιδιωτικός τομέας δεν στραφεί επίσης προς τη βιωσιμότητα. Η κινητοποίηση πόρων για τη χρηματοδότηση της μετάβασης πρέπει να συμβαδίζει με τη σταδιακή κατάργηση της χρηματοδότησης έργων που λειτουργούν εις βάρος του στόχου της πράσινης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης.

Το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη στοχεύει στην κινητοποίηση ιδιωτικής χρηματοδότησης για το δημόσιο συμφέρον. Το χρηματοδοτικό του σκέλος, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, που εγκαινιάστηκε το 2015, έχει κινητοποιήσει μέχρι στιγμής 370 δισ. EUR συνολικών επενδύσεων σε βασικούς τομείς που είναι αναγκαίοι για τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας. Στους ανωτέρω τομείς περιλαμβάνονται οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η ενεργειακή απόδοση, η έρευνα, η ανάπτυξη και η καινοτομία, καθώς και κοινωνικές υποδομές, όπως η κοινωνική ή οικονομικά προσιτή στέγαση. Για το προσεχές δημοσιονομικό πλαίσιο από το 2021 έως το 2027, η Επιτροπή πρότεινε να διπλασιαστούν οι δημοσιονομικοί πόροι για τον κοινωνικό τομέα, μεταξύ άλλων και για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, και να χρηματοδοτηθούν μόνο βιώσιμες υποδομές. Ο Όμιλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων είναι ήδη ο μεγαλύτερος πολυμερής πάροχος χρηματοδότησης παγκοσμίως για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, καθώς διαθέτει τουλάχιστον το 25 % των επενδύσεών του στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτή.

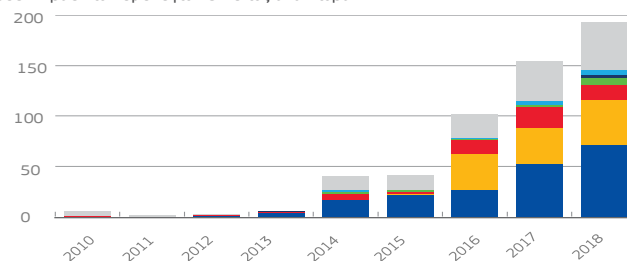
Με βάση τις συστάσεις ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου, η Επιτροπή παρουσίασε επίσης έναν χάρτη πορείας για την ενίσχυση του ρόλου των χρηματοοικονομικών στην

⁶¹ Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη. Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://www.eurasia.undp.org/content/rbec/en/home/blog/2017/7/12/What-kind-of-blender-do-we-need-to-finance-the-SDGs-.html>

επίτευξη μιας οικονομίας που λειτουργεί εύρυθμα και επιτυγχάνει επίσης τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς στόχους της. Το σχέδιο δράσης για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά⁶² και οι νομοθετικές προτάσεις που ακολούθησαν θα βοηθήσουν τους επενδυτές να λαμβάνουν τεκμηριωμένες επενδυτικές αποφάσεις, με βάση σαφή κριτήρια για το τι αποτελεί βιώσιμη επένδυση. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να διευκολυνθεί η επιτάχυνση και η κλιμάκωση μεγαλύτερων επενδύσεων σε βιώσιμα έργα στην ΕΕ και σε ολόκληρο τον κόσμο, καθώς και να δοθούν κίνητρα στους επενδυτές να αποφεύγουν τις μη βιώσιμες επενδύσεις.

Τα πράσινα ομόλογα αυξάνονται, αλλά παραμένουν αμελητέα σε σύγκριση με την παγκόσμια αγορά ομολόγων (περίπου 1 %)

Έκδοση πράσινων ομολόγων ετησίως ανά χώρα

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, Bloomberg.

Είναι αναγκαία η περαιτέρω εστίαση στη σύνδεση των βιώσιμων χρηματοοικονομικών με την πραγματική οικονομία, ούτως ώστε η αυξημένη ζήτηση βιώσιμων προϊόντων και υπηρεσιών από τους επενδυτές να συνοδεύεται από αυξημένη προσφορά. Η αποτελεσματική τιμολόγηση των εξωτερικοτήτων θα έχει εν προκειμένω καίρια σημασία. Επιπλέον, θα πρέπει να καταβληθούν πρόσθετες προσπάθειες για να ενημερωθούν οι Ευρωπαίοι πολίτες σχετικά με το χρηματοοικονομικό σύστημα, ώστε να γνωρίζουν καλύτερα την εταιρική δραστηριότητα που χρηματοδοτούν και πώς να ζητήσουν από τους διαχειριστές κεφαλαίων να λογοδοτήσουν, εάν η διαχείριση των χρημάτων τους δεν γίνεται με βιώσιμο τρόπο.

Η ΕΕ ηγείται της συνολικής μετάβασης του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε βιώσιμη πορεία με τα κατωτέρω μέτρα.

- ✓ **Καθορισμός κοινής γλώσσας:** ενοποιημένο σύστημα κατάταξης της ΕΕ («ταξινόμια»), με στόχο να καθοριστεί ποιες οικονομικές δραστηριότητες είναι βιώσιμες και να εντοπιστούν οι τομείς όπου οι βιώσιμες επενδύσεις μπορούν να έχουν τον μεγαλύτερο δυνατό αντίκτυπο.
- ✓ **Μείωση του κινδύνου προβολής ψευδοοικολογικής ταυτότητας:** δημιουργία προτύπων και σημάτων για πράσινα χρηματοπιστωτικά προϊόντα, ώστε οι επενδυτές να έχουν τη

⁶² https://ec.europa.eu/info/publications/180524-proposal-sustainable-finance_en.

δυνατότητα να εντοπίζουν εύκολα επενδύσεις που συμμορφώνονται με τα πράσινα κριτήρια ή τα κριτήρια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών.

- ✓ **Ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις επενδυτικές συμβουλές:** επιβολή στις ασφαλιστικές εταιρείες και στις επιχειρήσεις επενδύσεων της υποχρέωσης να συμβουλεύουν τους πελάτες με βάση τις προτιμήσεις τους σχετικά με τη βιωσιμότητα.
- ✓ **Κατάρτιση δεικτών αναφοράς της βιωσιμότητας και προώθηση της διαφάνειάς τους.**
- ✓ **Αποσαφήνιση των καθηκόντων των θεσμικών επενδυτών και των διαχειριστών περιουσιακών στοιχείων:** διασφάλιση ότι λαμβάνουν υπόψη τη βιωσιμότητα στις επενδυτικές αποφάσεις τους και ενίσχυση των απαιτήσεων δημοσιοποίησης από αυτούς.
- ✓ **Ενίσχυση της διαφάνειας όσον αφορά τις εταιρικές εκθέσεις:** αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών.
- ✓ **Ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στις απαιτήσεις προληπτικής εποπτείας:** ένταξη ενός «πράσινου συντελεστή υποστήριξης», όταν αυτό δικαιολογείται από την άποψη του κινδύνου για να διαφυλάσσεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Για να διαφυλαχθεί η χρηματοοικονομική ικανότητα των δημόσιων αρχών να επενδύουν στη μετάβαση στη βιωσιμότητα, είναι επίσης απαραίτητη η δράση για την επίτευξη βιώσιμης δημοσιονομικής μεταρρύθμισης σε όλα τα επίπεδα. Θα πρέπει να ενισχυθεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εταιρικής φοροαποφυγής. Απαιτείται διεθνική συνεργασία για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα των φορολογικών παραδείσων που υπονομεύουν τη φορολογική βάση τόσο της ΕΕ όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών.

Ειδικότερα, τα φορολογικά συστήματα και η τιμολόγηση στην ΕΕ θα πρέπει να είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος, να αντιμετωπίζουν τα κύρια κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα και να πυροδοτήσουν αλλαγές συμπεριφοράς σε ολόκληρη την οικονομία. Ο βιώσιμος ανταγωνισμός εξαρτάται από τιμές που αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος παραγωγής και χρήσης, με την εσωτερικοποίηση των εξωτερικοτήτων⁶³.

Οι ρυθμιστικές αρχές, τα ηγετικά στελέχη επιχειρήσεων και η κοινωνία των πολιτών χρειάζεται να εργαστούν από κοινού για να εξασφαλιστούν ίσοι όροι ανταγωνισμού σύμφωνα με τους ΣΒΑ και να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη που θα επιτρέψει στα βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες να καταστούν τα πλέον οικονομικά προσιτά.

Προς τον σκοπό αυτό, θα πρέπει να επέλθουν αλλαγές στα φορολογικά συστήματα, ώστε τα κράτη μέλη να μειώσουν τους φόρους επί της εργασίας και να αυξήσουν τους φόρους επί του κεφαλαίου, της ρύπανσης, των υποτιμολογημένων πόρων και άλλων περιβαλλοντικών εξωτερικοτήτων⁶⁴. Οι αρχές «ο χρήστης πληρώνει» και «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να εφαρμοστούν για να προληφθεί και να διορθωθεί η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, και να αποφευχθεί η μετακύλιση του βάρους στους φορολογουμένους. Επί του παρόντος τα φορολογικά έσοδα από την εργασία παραμένουν οκτώ φορές υψηλότερα από τα έσοδα που προκύπτουν από τους περιβαλλοντικούς φόρους στην ΕΕ και, με την πάροδο των ετών, περιορισμένος μόνον αριθμός κρατών μελών της ΕΕ έχει μειώσει το μερίδιο φορολόγησης της εργασίας και έχει αυξήσει το μερίδιο των περιβαλλοντικών φόρων.

⁶³ Επιτροπή για τις επιχειρήσεις και τη βιώσιμη ανάπτυξη, «Better Business Better World, The report of the Business & Sustainable Development Commission», Ιανουάριος 2017.

⁶⁴ Επιτροπή για τις επιχειρήσεις και τη βιώσιμη ανάπτυξη, «Better Business Better World, The report of the Business & Sustainable Development Commission», Ιανουάριος 2017.

94%

Σχεδόν όλοι οι Ευρωπαίοι συμφωνούν ότι οι μεγάλοι ρυπαίνοντες έχουν την πρωταρχική ευθύνη για την αποκατάσταση της ζημιάς που προκαλούν.

Ευρωβάρόμετρο 2017, Στάσεις των Ευρωπαίων πολιτών απέναντι στο περιβάλλον

Το εξωτερικό κόστος των μεταφορών στην ΕΕ είναι πολύ μεγάλο

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει δρομολογήσει την εκπόνηση μελέτης σχετικά με την εσωτερικευση του εξωτερικού κόστους όσον αφορά όλους τους τρόπους μεταφοράς, η οποία καλύπτει την κυκλοφοριακή συμφόρηση, τα ατυχήματα, τις εκπομπές CO₂, τον θόρυβο, την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις ζημιές στους οικοτόπους, και συγκρίνει το κόστος αυτό με το κόστος που καταβάλλουν οι χρήστες. Σκοπός είναι να εκτιμηθεί ο βαθμός στον οποίο οι αρχές «ο χρήστης πληρώνει» και «ο ρυπαίνων πληρώνει» εφαρμόζονται στην ΕΕ και να προσδιοριστούν επιλογές για περαιτέρω εσωτερικευση των αρνητικών εξωτερικοτήτων. Σύμφωνα με τα προκαταρκτικά αποτελέσματα, το συνολικό επίπεδο του εξωτερικού κόστους των μεταφορών στα κράτη μέλη της ΕΕ εκτιμάται ότι ανέρχεται σε περίπου 1 000 δισ. EUR ετησίως, ήτοι σχεδόν το 7 % του ΑΕΠ. Τα πορίσματα της μελέτης αυτής, που αναμένεται να ολοκληρωθεί έως τα μέσα του 2019, θα συμβάλουν σημαντικά στις προσεχείς συζητήσεις σχετικά με το μέλλον των πολιτικών της ΕΕ στον τομέα των μεταφορών.

Πρέπει επίσης να εξασφαλίσουμε ότι η μετάβαση είναι κοινωνικά δίκαιη, ότι το κόστος της μετάβασης κατανέμεται ισότιμα μεταξύ των φορολογουμένων και ότι ο καθένας καταβάλλει το μερίδιο που του αναλογεί. Η απαιτούμενη μετατόπιση των φόρων και η κατάργηση των αντιπαραγωγικών οικονομικών κινήτρων, όπως οι επιδοτήσεις ορυκτών καυσίμων, ενδέχεται να έχουν αρνητικές επιπτώσεις και να πλήξουν περισσότερο τους φτωχούς. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει επομένως να αξιοποιήσουν όλα τα σχετικά μέσα μόχλευσης. Για παράδειγμα, πέραν των ενεργητικών μέτρων της αγοράς εργασίας και μέτρων στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, πρέπει να μεριμνήσουν ώστε η αλλαγή να συμβαδίζει με μέτρα που καθιστούν τα φορολογικά συστήματα και το μείγμα φόρων πιο προοδευτικά και λαμβάνουν υπόψη τις πλέον ευάλωτες ομάδες⁶⁵.

Στη συνέχεια, η εναρμόνιση της φορολογίας των αρνητικών κοινωνικών και περιβαλλοντικών εξωτερικοτήτων στην ενιαία αγορά της ΕΕ θα έχει επίσης καίρια σημασία για να δοθεί η δυνατότητα στην ΕΕ να στραφεί προς μια πιο αποδοτική και βιώσιμη οικονομία και να διασφαλίσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις⁶⁶. Για παράδειγμα, το σημερινό νομικό πλαίσιο της ΕΕ για τη φορολόγηση της ενέργειας εξακολουθεί να έρχεται σε αντίθεση με τους στόχους της ΕΕ για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή⁶⁷, γεγονός που έχει αρνητικές συνέπειες στους συμφωνημένους στόχους πολιτικής. Η εγκατάλειψη της ψηφοφορίας με ομοφωνία στο Συμβούλιο, σύμφωνα με την

⁶⁵ Tax Policies in the European Union: 2018 Survey (Φορολογικές πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση: έρευνα του 2018). Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/company-tax/tax-good-governance/european-semester/tax-policies-european-union-survey_en. Τον Δεκέμβριο του 2018 η Επιτροπή δρομολόγησε μελέτη σχετικά με τις μείζονες τάσεις (αλλαγή του κλίματος, ψηφιοποίηση, γήρανση του πληθυσμού κ.λπ.) και τον αντίκτυπό τους στις οικονομίες της ΕΕ, και ιδίως στη βιωσιμότητα των φορολογικών συστημάτων της ΕΕ.

⁶⁶ COM(2019) 8 final.

⁶⁷ COM(2019) 8 final.

ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προς μια πιο αποτελεσματική και πιο δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη φορολογική πολιτική της ΕΕ»⁶⁸ θα αποτελέσει σημαντική προϋπόθεση αλλαγής.

Επιπλέον, ο ανταγωνισμός αποτελεί σημαντικό μέρος του συνολικού μείγματος πολιτικής και της μετάβασης στη βιωσιμότητα. Η πολιτική ανταγωνισμού συμβάλλει στην «οικονομική δημοκρατία» και στην ισότητα. Παρέχει τη δυνατότητα για προσιτές τιμές, ποιότητα και επιλογή, και περιορίζει την κατεστημένη οικονομική ισχύ της οποίας η διατήρηση δεν στηρίζεται στην εγγενή αξία της. Από τα στοιχεία⁶⁹ προκύπτει ότι η πολιτική ανταγωνισμού ευνοεί σχετικά τα φτωχότερα νοικοκυριά έναντι των πλουσιότερων, οδηγεί σε αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων και προάγει την καινοτομία, ιδίως στις τεχνολογίες αιχμής.

Πλαίσιο: Η πολιτική της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, ιδίως μετά τον εκσυγχρονισμό της τα τελευταία χρόνια, είναι ως επί το πλείστον προσανατολισμένη στη βιωσιμότητα. Το 94 % των συνολικών κρατικών ενισχύσεων στην ΕΕ διατέθηκε για οριζόντιους στόχους κοινού συμφέροντος, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η έρευνα, η ανάπτυξη, η καινοτομία και η περιφερειακή ανάπτυξη. Από τις συνολικές δαπάνες, το 54 % αφορούσε τη στήριξη του περιβάλλοντος και της εξοικονόμησης ενέργειας⁷⁰.

3.2.3 Υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, εταιρική κοινωνική ευθύνη και νέα επιχειρηματικά μοντέλα

Οι επιχειρήσεις έχουν να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο όσον αφορά τη μετάβαση στη βιωσιμότητα. Τις τελευταίες δεκαετίες αυξάνεται συνεχώς ο αριθμός των εταιρειών που έχουν θέσει την περιβαλλοντική και κοινωνική ευθύνη στον πυρήνα της εταιρικής τους αποστολής, τόσο αυτοβούλως όσο και κατόπιν παρότρυνσης των δημοσίων αρχών. Όλο και περισσότερες εταιρείες βλέπουν τους ΣΒΑ ως ένα αναπόσπαστο μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους και της αναπτυξιακής τους στρατηγικής. Έχουν κατανοήσει ότι η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά μπορεί να συμβάλει στην ενίσχυση της διατηρησιμότητας των κερδών και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, στην εξασφάλιση νέων ευκαιριών στην αγορά, καθώς και στη δημιουργία μακροπρόθεσμης αξίας για τους μετόχους.

Το 2017, το **78%** των κορυφαίων εταιρειών του κόσμου συμπεριέλαβαν την εταιρική κοινωνική ευθύνη στις ετήσιες εκθέσεις τους.

Έρευνα της KPMG του 2017 σχετικά με τις εκθέσεις εταιρικής ευθύνης με τίτλο «The Road Ahead»

⁶⁸ COM(2019) 8 final.

⁶⁹ Dierx, Adriaan, Ilzkovitz, Pataracchia, Ratto, Thum-Thysen και Varga (2017), «Does EU competition policy support inclusive growth?», Journal of Competition Law & Economics, τόμος 13, αριθ. 2· ενημερωτικό δελτίο του ΟΟΣΑ σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η πολιτική ανταγωνισμού επηρεάζει τα μακροοικονομικά αποτελέσματα (Οκτώβριος 2014)· Fabienne Ilzkovitz και Adriaan Dierx, «Ex-post economic evaluation of competition policy enforcement: A review of the literature», ΓΔ Ανταγωνισμού, Ιούνιος 2015.

⁷⁰ http://ec.europa.eu/competition/state_aid/scoreboard/index_en.html

Δεδομένης της αυξανόμενης πολυπλοκότητας και της παγκοσμιοποίησης των αλυσίδων εφοδιασμού, η προώθηση της εφαρμογής υψηλών προτύπων βιωσιμότητας και σε τρίτες χώρες έχει ιδιαίτερη σημασία. Οι επιχειρηματικές πρακτικές, τα μοντέλα κατανάλωσης και παραγωγής από τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές της ΕΕ δεν θα πρέπει να συμβάλλουν έμμεσα σε παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος σε άλλα μέρη του κόσμου.

Κατά την τελευταία διετία, η ΕΕ έχει ενισχύσει τα δικαιώματα των μετόχων⁷¹ και των επενδυτών⁷² βοηθώντας τους να κατανοήσουν τόσο τις χρηματοοικονομικές όσο και τις μη χρηματοοικονομικές πτυχές των επιδόσεων των επιχειρήσεων και παρέχοντάς τους μεγαλύτερη δυνατότητα να απαιτούν απ' αυτές να λογοδοτούν. Η ΕΕ έχει επίσης θεσπίσει νέα περιβαλλοντικά και κοινωνικά κριτήρια στη νομοθεσία της για τις δημόσιες συμβάσεις με σκοπό να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν υπεύθυνα από κοινωνική άποψη προϊόντα και υπηρεσίες. Η ΕΕ εξέδωσε τον κανονισμό για τα ορυκτά από περιοχές συγκρούσεων⁷³ με σκοπό να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις της ΕΕ εισάγουν ορισμένα ορυκτά και μέταλλα μόνο από υπεύθυνες πηγές, οι οποίες δεν χρησιμοποιούν τα κέρδη για τη χρηματοδότηση ένοπλων συγκρούσεων. Στο πλαίσιο αυτό, επίσης σημαντικό είναι το σχέδιο δράσης για βιώσιμα χρηματοοικονομικά, δεδομένου ότι συνδέει το σύστημα χρηματοδότησης με περισσότερο βιώσιμα έργα.⁷⁴

Ωστόσο, υπάρχουν σαφώς περιθώρια βελτίωσης σε όλα τα επίπεδα. Σε επίπεδο ΕΕ, οι προσπάθειες εξεύρεσης κατάλληλων μέτρων και συγκεκριμένων τρόπων για την προώθηση μιας περισσότερο βιώσιμης συμπεριφοράς των επιχειρήσεων μπορούν να αποφέρουν περαιτέρω αποτελέσματα και να ενισχύσουν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα των επιχειρήσεων της ΕΕ στον τομέα αυτόν. Θα πρέπει να μελετήσουμε διάφορες μορφές πρόσθετων κινήτρων που θα παροτρύνουν τις επιχειρήσεις να ενσωματώσουν τους ΣΒΑ στις δραστηριότητές τους, συμπεριλαμβανομένης της διερεύνησης του δυναμικού των νέων τεχνολογιών και της κυκλικής οικονομίας. Τόσο στην εσωτερική όσο και την εξωτερική της δράση, η ΕΕ θα πρέπει να συνεχίσει να προωθεί την εφαρμογή των διεθνώς συμφωνημένων κατευθυντηρίων γραμμών και αρχών για υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, όπως οι κατευθυντήριες αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αυτό έχει επίσης σημασία για την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε διεθνές επίπεδο.

Όσον αφορά το μέλλον, η συνεργατική οικονομία – όπου οι καταναλωτές μπορούν να συναλλάσσονται μεταξύ τους άμεσα – μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη βιώσιμη ανάπτυξη και τη δημιουργία πιο βιώσιμων επιχειρηματικών μοντέλων, αν προωθηθεί και αναπτυχθεί με υπεύθυνο τρόπο. Ωστόσο σήμερα, το συνονθύλευμα διαφορετικών κανονιστικών ρυθμίσεων σε ολόκληρη την ΕΕ δημιουργεί αβεβαιότητα για τις παραδοσιακές επιχειρήσεις, τους νέους παρόχους υπηρεσιών και τους καταναλωτές, και εμποδίζει την ανάπτυξη της συνεργατικής

⁷¹ Οδηγία (ΕΕ) 2017/828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2017, για την τροποποίηση της οδηγίας 2007/36/ΕΚ όσον αφορά την ενθάρρυνση της μακροπρόθεσμης ενεργού συμμετοχής των μετόχων (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

⁷² Οδηγία 2014/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την τροποποίηση της οδηγίας 2013/34/ΕΕ όσον αφορά τη δημοσιοποίηση μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών και πληροφοριών για την πολυμορφία από ορισμένες μεγάλες επιχειρήσεις και ομίλους (Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ).

⁷³ Κανονισμός (ΕΕ) 2017/821 για τα ορυκτά από περιοχές συγκρούσεων.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/info/publications/180524-proposal-sustainable-finance_en#investment. Μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της πρόσφατης προόδου της ΕΕ όσον αφορά την ΕΚΕ/ΥΕΣ, καθώς και τις επιχειρήσεις και τα ανθρώπινα δικαιώματα, θα παρουσιαστεί στις αρχές του 2019 στο πλαίσιο των Ημερών Βιομηχανίας της ΕΕ.

οικονομίας στην ΕΕ, καθώς και των νέων και καινοτόμων υπηρεσιών που συνδέονται με αυτήν.

Η κοινωνική επιχειρηματικότητα – που αποβλέπει στην επίλυση προβλημάτων σε επίπεδο κοινότητας – μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο και στην αντιμετώπιση προκλήσεων βιωσιμότητας με παράλληλη ενίσχυση της χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο, της κοινής ευημερίας και της κοινωνικής ένταξης. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις τείνουν σήμερα να συγκεντρώνονται σε εξειδικευμένες αγορές – ειδικότερα σε τοπικό επίπεδο, – και δυσκολεύονται να επεκταθούν στην ΕΕ. Η χρηματοδότηση εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα, και για τον λόγο αυτόν η ΕΕ διαθέτει περισσότερα κονδύλια για τις κοινωνικές επιχειρήσεις. Όπως και με τη συνεργατική οικονομία, το πολύπλοκο κανονιστικό πλαίσιο ή η απουσία κανονιστικού πλαισίου και οι περιορισμοί σε τοπικό επίπεδο μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, το ειδικό νομικό πλαίσιο που θεσπίστηκε το 2014, αναγνώρισε τις ιδιομορφίες του τομέα και έδωσε νέα ώθηση στις εν λόγω επιχειρήσεις.

3.2.4 Ανοικτό και βασιζόμενο σε κανόνες εμπόριο

Το ανοικτό και βασιζόμενο σε κανόνες εμπόριο είναι ένα από τα καλύτερα μέσα για την αύξηση της ευημερίας μας και της ευημερίας των εταίρων μας, την ανύψωση του βιοτικού μας επιπέδου, καθώς και για τη βιωσιμότητα του πλανήτη μας και των δημοκρατιών μας. Αν θέλουμε να ευδοιωθούν οι προσπάθειές μας για την επίτευξη μιας βιώσιμης Ευρώπης σε έναν βιώσιμο κόσμο, έχει σημασία να βασιστούμε στα πολυμερή θεσμικά μας όργανα και στις διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες για τη διαμόρφωση παγκόσμιων προτύπων.

Τάσεις προστατευτισμού και προσεγγίσεις του τύπου «πρώτα η χώρα μας» αποτελούν συχνά αιτία συγκρούσεων. Επιπλέον, αποτελούν σημαντικά εμπόδια στην οικοδόμηση ενός βιώσιμου πλανήτη, στόχο για την επίτευξη του οποίου απαιτείται διεθνής συνεργασία. Συμφέρον της ΕΕ, και μάλιστα ζωτικής σημασίας, είναι για πολλούς λόγους η σθεναρή στήριξη και ενίσχυση του πολυμερούς συστήματος.

Στο πλαίσιο της μετάβασης στη βιωσιμότητα πρέπει να συνεργαστούμε ακόμη πιο στενά με εταίρους που συμμερίζονται τις απόψεις μας και να διαπραγματευθούμε προοδευτικούς νέους κανόνες που θα λαμβάνουν υπόψη την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Η εν λόγω Ατζέντα αναγνωρίζει τον καίριο ρόλο του βασιζόμενου σε κανόνες πολυμερούς συστήματος εμπορικών συναλλαγών, με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) στο επίκεντρό του, στην επίτευξη των ΣΒΑ. Ως εκ τούτου, οι εποικοδομητικές προσπάθειες που καταβάλλει η ΕΕ για τον εκσυγχρονισμό του ΠΟΕ είναι καίριας σημασίας.

Εκεί που σημερινές δυνάμεις υπαναχωρούν σε διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, παρουσιάζονται ευκαιρίες για την ΕΕ. Αυτή η Ένωση, με την πλέον αναπτυγμένη εσωτερική αγορά στον κόσμο και σχεδόν μισό δισεκατομμύριο καταναλωτές, μπορεί να κάνει ένα βήμα μπροστά κάθε φορά που οι άλλοι κάνουν ένα βήμα πίσω, και το έχει κάνει. Επιπλέον, θέτει το εμπόριο σε μια νέα και πιο βιώσιμη βάση. Όλες οι νέες εμπορικές και επενδυτικές συμφωνίες της ΕΕ περιλαμβάνουν πλέον ένα κεφάλαιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη που προασπίζει και προάγει τα κοινωνικά και περιβαλλοντικά πρότυπα. Η συμφωνία οικονομικής εταιρικής σχέσης που υπεγράφη με την Ιαπωνία τον Ιούλιο 2018 είναι η πρώτη συμφωνία που βασίζεται στις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα. Τον Σεπτέμβριο 2018, η ΕΕ και ο Καναδάς συμφώνησαν να συνεργαστούν για το εμπόριο και την κλιματική αλλαγή στο πλαίσιο της Συνολικής Οικονομικής και Εμπορικής Συμφωνίας (CETA). Η ΕΕ διαπραγματεύεται διατάξεις που σχετίζονται με το φύλο στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της συμφωνίας σύνδεσης με τη Χιλή.

Πλαίσιο: Η Επιτροπή Juncker έχει συνάψει ή αρχίζει να εφαρμόζει οκτώ εμπορικές συμφωνίες με 15 χώρες, μεταξύ των οποίων ο Καναδάς, η Ουκρανία, η Σιγκαπούρη, το Βιετνάμ, η Ιαπωνία και αρκετές χώρες της Αφρικής και του Ειρηνικού⁷⁵. Η ΕΕ έχει συνάψει μέχρι σήμερα 39 εμπορικές συμφωνίες με 70 χώρες απ' όλον τον κόσμο. Οι διατάξεις σχετικά με το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη βρίσκονται στο επίκεντρο των συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών της ΕΕ από το 2010.

Η Επιτροπή πρότεινε 15 σημεία για την ενίσχυση της εφαρμογής και της επιβολής των κεφαλαίων για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη στις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ.⁷⁶ Στο πλαίσιο αυτό δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της συνεργασίας με διάφορους παράγοντες, στην αποτελεσματικότερη επιβολή, συμπεριλαμβανομένης της αποφασιστικότερης χρήσης των κεφαλαίων περί βιωσιμότητας του υφιστάμενου μηχανισμού επίλυσης διαφορών, καθώς και στη βελτίωση της επικοινωνίας και της διαφάνειας.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών της για τη στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών, η ΕΕ χορηγεί μονομερείς εμπορικές προτιμήσεις στο πλαίσιο του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων. Οι προτιμήσεις αυτές εξαρτώνται από τη συμμόρφωση των δικαιούχων χωρών με την εφαρμογή των βασικών διεθνών συμβάσεων και συμφωνιών σχετικά με τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη χρηστή διακυβέρνηση και, ως εκ τούτου, παρέχουν στις αναπτυσσόμενες χώρες ένα κίνητρο να διαμορφώσουν τα δικά τους μοντέλα οικονομικής ανάπτυξης σε βιώσιμη βάση. Σε περίπτωση σοβαρών και συστηματικών παραβιάσεων των αρχών των συμβάσεων αυτών, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει προσωρινά τις προτιμήσεις.

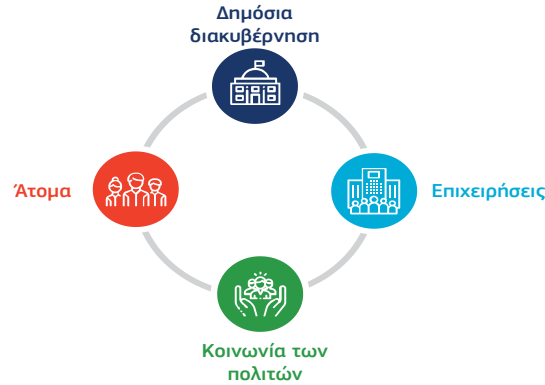
3.2.5 Διακυβέρνηση και διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών σε όλα τα επίπεδα

Η πραγματική αλλαγή της βιωσιμότητας προς όφελος όλων των Ευρωπαίων με την επίτευξη των ΣΒΑ απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η ΕΕ, τα κράτη μέλη της και οι εταίροι της πρέπει να λάβουν υπόψη τη διασύνδεση των διαφόρων προκλήσεων βιωσιμότητας και των ευκαιριών, και να στηρίζουν τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων πεδίων πολιτικής, τομέων και επιπέδων λήψης αποφάσεων.

⁷⁵ Καμερούν, Ακτή του Ελεφαντοστού, Γκάνα, και οι χώρες ΣΟΕΣ της ΚΑΜΑ (Μποτσουάνα, Λεσόθο, Μοζαμβίκη, Ναμίμπια, Νότια Αφρική και Σουαζιλάνδη).

⁷⁶ Ανεπίσημο έγγραφο των υπηρεσιών της Επιτροπής. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf.

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να συμβάλλουν και να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στη μετάβαση προς τη βιωσιμότητα

Ο σεβασμός του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελούν την ίδια μας την υπόσταση. Πρόκειται για αδιαπραγμάτευτες αρχές και αξίες, όπως ορίζεται στις Συνθήκες της ΕΕ, οι οποίες αποτελούν τα θεμέλια πάνω στα οποία οικοδομούμε. Οι εν λόγω αρχές και αξίες αποτελούν επίσης αναπόσπαστο μέρος της Ατζέντας 2030 και των ΣΒΑ. Το ίδιο ισχύει και για τις αρχές της ειρήνης, της δικαιοσύνης και των ισχυρών θεσμών, στις οποίες η ΕΕ είναι σταθερά προσηλωμένη. Οι εν λόγω αρχές και κοινές αξίες δεν εφαρμόζονται από μόνες τους και η ΕΕ, τα κράτη μέλη της και όλοι οι Ευρωπαίοι οφείλουν να μεριμνούν για την προάσπιση, τη διαφύλαξη και την ενίσχυσή τους. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή. Η σύμπραξη αυτή πρέπει να διατηρηθεί και να ενισχυθεί, ώστε να διασφαλιστεί τόσο η αποτελεσματική διακυβέρνηση όσο και η πολιτική συνοχής.

Πέραν αυτών των βασικών αρχών, η συνοχή της πολιτικής σε όλους τους τομείς είναι ουσιώδους σημασίας και βασίζεται στον σχεδιασμό, σε τεκμηριωμένες πολιτικές, στην αποφυγή των αποκλεισμών, στην αποτελεσματικότητα, στον σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, καθώς και στη μέτρηση και παρακολούθηση. Η βελτίωση της νομοθεσίας και η καλύτερη διακυβέρνηση σε όλα τα επίπεδα έχουν επίσης ζωτική σημασία στο πλαίσιο αυτό. Για όλες τις επιλογές πολιτικής απαιτούνται διεξοδικές εκτιμήσεις επιπτώσεων, και οι συμβιβασμοί μεταξύ των στόχων της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής πολιτικής πρέπει να ελαχιστοποιηθούν και να αμβλυνθούν. Με αποτελεσματικό και διαρθρωτικό τρόπο θα πρέπει επίσης να πληρωθούν τα κενά εφαρμογής, που υπονομεύουν τη βιώσιμη πολιτική συνοχή.

Οι ΣΒΑ έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να είναι αδιαίρετοι, και οι περισσότεροι απ' αυτούς καλύπτουν αρκετούς τομείς πολιτικής. Ως εκ τούτου, η καλύτερη συνεργασία μεταξύ διοικήσεων πρέπει να συνοδεύεται από μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής. Η διαχείριση των τροφίμων, της ενέργειας και των υδατικών συνδέονται στενά μεταξύ τους. Το ίδιο ισχύει, παραδείγματος χάρη, και για τις μεταφορές, την ποιότητα του

αέρα και την υγεία. Μια προσέγγιση βάσει αιτιώδους συνδέσμου απαιτεί πολυτομεακά προγράμματα σε όλα τα επίπεδα, τα οποία λαμβάνουν υπόψη τη διασύνδεση των ΣΒΑ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ακολουθήσει αυτήν την προσέγγιση, υιοθετώντας μια μέθοδο εργασίας που καταργεί τα στεγανά μεταξύ Επιτρόπων και του λοιπού προσωπικού της Επιτροπής.

Η συνοχή της πολιτικής δεν αφορά μόνο το εσωτερικό επίπεδο, αλλά και τις επιπτώσεις των εσωτερικών πολιτικών στην εξωτερική διάσταση, και αντιστρόφως. Πρέπει να διασφαλίσουμε ότι δεν θα εξαχθεί το οικολογικό μας αποτύπωμα και ότι δεν θα συμβάλουμε στη δημιουργία φτώχειας, ανισοτήτων και αστάθειας σε άλλα μέρη του κόσμου. Ως Ευρωπαίοι, γνωρίζουμε σαφώς ότι οι αρνητικές επιπτώσεις αλλού, θα λειτουργήσουν με τη σειρά τους ως «μπούμερανγκ» για τη δική μας οικονομία και κοινωνία, για παράδειγμα, επιτείνοντας τα αίτια της μετανάστευσης. Η ΕΕ έχει δεσμευτεί για τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία εξασφαλίζει ότι ο αντίκτυπος των εσωτερικών πολιτικών της ΕΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες λαμβάνεται συστηματικά υπόψη. Η σχετική παρακολούθηση έχει ενσωματωθεί στη γενική δράση της Επιτροπής για την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών.⁷⁷

Οι επιτυχημένες πολιτικές πρέπει να θέτουν σαφείς και μετρήσιμους στόχους, ώστε να μπορεί να παρακολουθείται η πρόοδος, και να δημοσιοποιούνται τα αποτελέσματα. Ένα επόμενο βήμα σε επίπεδο ΕΕ θα μπορούσε να αποτελέσει η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τους εν λόγω στόχους και η δημιουργία ενός συστήματος παρακολούθησης. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για την πρόθεση της Επιτροπής να δημοσιεύσει το παρόν έγγραφο προβληματισμού με σκοπό να προετοιμάσει το έδαφος για μια συνολική στρατηγική υλοποίησης, το 2019, της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, η οποία θα μπορούσε να περιλαμβάνει το εγχείρημα αυτό.

Για την υλοποίηση των ΣΒΑ απαιτείται επίσης αποτελεσματική συνεργασία σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι συστάσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής «Οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας: ενίσχυση του ρόλου τους στη διαδικασία χάραξης των πολιτικών της ΕΕ» της 23ης Οκτωβρίου 2018 (COM (2018) 703 final), η οποία ακολούθησε τη δημιουργία της ειδικής ομάδας «Επικουρικότητα, αναλογικότητα και 'Κάνουμε λιγότερα με πιο αποδοτικό τρόπο'» παρέχει χάρτη πορείας για την επίτευξη του στόχου αυτού.⁷⁸ Η Επιτροπή και άλλα όργανα της ΕΕ θα μπορούσαν να διευκολύνουν την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ δήμων και περιφερειών, και να καθορίσουν τις παραμέτρους για μια διασυνοριακή εδαφική προσέγγιση για την επίτευξη των ΣΒΑ.

Η κοινωνία των πολιτών, ο ιδιωτικός τομέας και η ακαδημαϊκή κοινότητα πρέπει φυσικά να συμμετάσχουν στη συζήτηση και στα μέτρα εφαρμογής. Η πολυσυμμετοχική πλατφόρμα υψηλού επιπέδου για τους ΣΒΑ, η οποία συστάθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2017,⁷⁹ αποτέλεσε θετικό εγχείρημα για τη συγκέντρωση ιδεών σε οριζόντιο επίπεδο. Η συνεισφορά της πλατφόρμας ήταν ανεκτίμητη για τις εργασίες της Επιτροπής και επισυνάπτεται στο παρόν έγγραφο προβληματισμού. Η ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για βιώσιμα

⁷⁷ Η πρόοδος περιγράφεται στην έκθεση της ΕΕ του 2019 σχετικά με τη συνοχή της αναπτυξιακής πολιτικής, η οποία δημοσιεύεται μαζί με το παρόν έγγραφο προβληματισμού: Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής (2019)20.

⁷⁸ COM(2018) 703 final. Διαθέσιμο στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-principles-subsidiarity-proportionality-strengthening-role-policymaking_en.pdf και https://ec.europa.eu/commission/priorities/democratic-change/better-regulation/task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en.

⁷⁹ Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/global-topics/sustainable-development-goals/multi-stakeholder-platform-sdgs_en.

χρηματοοικονομικά αποτελεί ένα ακόμη θετικό παράδειγμα διατομεακής συνεργασίας που είχε θεμελιώδη σημασία για την προετοιμασία του σχεδίου δράσης της Επιτροπής για τα βιώσιμα χρηματοοικονομικά.

Για τις σύνθετες προκλήσεις με ευρύ φάσμα ανταγωνιστικών συμφερόντων, θα μπορούσαν να προωθηθούν περαιτέρω οι πολυμερείς εταιρικές σχέσεις για να εξεταστεί η αλληλεξάρτηση των διαφόρων ΣΒΑ.

Αντιθέτως, η προσέγγιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης απαιτεί να είναι οι προσπάθειες της ΕΕ καλά διαρθρωμένες σε επίπεδο παγκόσμιας διακυβέρνησης. Κατά την υλοποίηση των ΣΒΑ έχουμε να αντιμετωπίσουμε πολλές προκλήσεις που δεν γνωρίζουν σύνορα. Ως εκ τούτου, απαιτείται περισσότερο «εξωστρεφής» προσανατολισμός, σε στενή συνεργασία με τους εταίρους της ΕΕ από όλο τον κόσμο, σε όλα τα επίπεδα. Στα Ηνωμένα Έθνη, το πολιτικού φόρουμ υψηλού επιπέδου διαδραματίζει καίριο ρόλο, ιδίως στην παρακολούθηση της προόδου. Η ΕΕ, ως ένθερμος υποστηρικτής των πολυμερών σχέσεων, θα μπορούσε να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στη διασφάλιση της ορθής υποβολής εκθέσεων προόδου σχετικά με την επίτευξη των ΣΒΑ και της αυστηρής εφαρμογής και παρακολούθησης από όλους τους εταίρους.

4 Η ΕΕ ως πρωτοπόρος στη βιώσιμη ανάπτυξη παγκοσμίως

Η ΕΕ και τα Ηνωμένα Έθνη είναι φυσικοί εταίροι στις προσπάθειες για τη διαμόρφωση ενός ασφαλέστερου και καλύτερου κόσμου για όλους. Δεν χρειαζόμαστε άλλα τείχη, αλλά παγκόσμιους κανόνες που θα τηρούνται από όλους. Το σύστημα που βασίζεται σε κανόνες αποτελεί την καλύτερη εγγύηση για τη βιωσιμότητα της οικονομίας και της κοινωνίας μας. Μόνο η πολυμερής διπλωματία μπορεί να οδηγήσει στην επίλυση των διεθνών προβλημάτων. Η συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας αναγνωρίζει τη σημασία που έχουν οι ΣΒΑ ως οριζόντια προτεραιότητα, και απαιτούνται συντονισμένες προσπάθειες από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της στις σχέσεις τους με τον υπόλοιπο κόσμο.

Η αναζωπύρωση βίαιων συγκρούσεων σε όλο τον κόσμο, ιδίως κατά την τελευταία πενταετία, μας υπενθύμισε εκ νέου ότι η ειρήνη και η ασφάλεια της ΕΕ εξαρτάται επίσης από την ικανότητά της να συμβάλει στην οικοδόμηση και τη διατήρηση της ειρήνης και σε άλλα μέρη του κόσμου. Η εμπειρία της ΕΕ στην εδραίωση της ειρήνης στο εσωτερικό της εξασφαλίζει δύναμη επιρροής και αξιοπιστία ως παγκόσμιου παράγοντα για τη βιώσιμη ειρήνη και ευημερία.

Η ΕΕ θα πρέπει επίσης να συνεχίσει τις προσπάθειες για την εξεύρεση κοινών βιώσιμων λύσεων για παγκόσμια προβλήματα διότι, εάν οι άλλοι ακολουθούν αντίθετες πολιτικές, οι πολιτικές μας θα έχουν περιορισμένο αντίκτυπο στον πλανήτη. Βοηθώντας και ενθαρρύνοντας τους άλλους να ακολουθήσουν τις δράσεις μας, η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στην επικράτηση ισότιμων όρων ανταγωνισμού, ώστε όλοι να ανταγωνίζονται με τους ίδιους όρους. Επιπλέον, η υιοθέτηση λύσεων της ΕΕ στο εξωτερικό, οδηγεί στη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης και σε υψηλότερους ρυθμούς βιώσιμης ανάπτυξης, όχι μόνο στις χώρες εταίρους, αλλά και εντός της ίδιας της ΕΕ.

Τέλος, για την όσο το δυνατόν πιο επιτυχημένη μετάβαση στην πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, πρέπει να συνεργαστούμε με τους παγκόσμιους εταίρους μας και να

τους πείσουμε ότι ένα παγκόσμιο υπόδειγμα αειφόρου οικονομικής ανάπτυξης που θα βασίζεται στις θεμελιώδεις αξίες και αρχές μας είναι ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη ευημερίας για όλους και για έναν πιο βιώσιμο κόσμο. Επομένως, οι προσπάθειες που καταβάλλονται στο εσωτερικό της ΕΕ για τους ΣΒΑ και η εξωτερική προβολή τους αποτελούν δύο όψεις του ίδιου νομίσματος. Είναι προς το συμφέρον της ΕΕ να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην εφαρμογή της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και επίσης σε παγκόσμιο επίπεδο μέσω της εξωτερικής της δράσης.

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της αποτελούν τον μεγαλύτερο χορηγό αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας στον κόσμο. Η ΕΕ δεσμεύεται συλλογικά να αυξήσει τη συνεισφορά της στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια στο 0,7 % τουλάχιστον του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της ΕΕ ετησίως. Μέσω της συνεργασίας με 150 χώρες εταίρους σε όλο τον κόσμο, η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ αποτελεί ένα μέσο για να βγουν οι άνθρωποι από τη φτώχεια και να διασφαλιστεί η αξιοπρέπεια και η ισότητα, αλλά και για τη δημιουργία ειρηνικών, δίκαιων και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνιών. Η παρατεινόμενη φύση των κρίσεων καλεί την ΕΕ να συνεχίσει τις συντονισμένες προσπάθειες για την ταυτόχρονη αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών αναγκών και την καταπολέμηση των βαθύτερων αιτίων της φτώχειας, του εκτοπισμού, της ευπάθειας και της αστάθειας.

Η νέα Ευρωπαϊκή Κοινή Αντίληψη για την Ανάπτυξη κατευθύνει ρητά τη δράση της ΕΕ στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας. Ένα από τα βασικά της πλεονεκτήματα είναι ότι πρόκειται για κοινή δέσμευση της ΕΕ και όλων των κρατών μελών να συνεργαστούν στενότερα, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση του κοινού προγραμματισμού και τον αποτελεσματικότερο συντονισμό επιτόπου. Ο νέος αυτός προσανατολισμός θα βελτιωθεί περαιτέρω με τον μελλοντικό μηχανισμό εξωτερικής χρηματοδότησης της ΕΕ, σκοπός του οποίου είναι να στηρίξει την υλοποίηση των ΣΒΑ.

Θα συνεχίσουμε την ενεργό συνεργασία μας με τις χώρες εταίρους μέσω διαλόγων πολιτικής, με βάση τους ΣΒΑ, η οποία θα συνοδεύεται από τη χρηματοδοτική μας βοήθεια και αναπτυξιακή συνεργασία. Η νέα εταιρική σχέση της ΕΕ με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, η οποία θα διαδεχθεί την τρέχουσα συμφωνία του Κοτονού, αναμένεται ότι θα συμβάλει στη βελτίωση της ευημερίας μέσω της εκπλήρωσης των ΣΒΑ. Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία ισχυρής εταιρικής σχέσης και συνεργασίας με την Αφρική, επί ίσοις όροις, θα έχει ιδιαίτερη σημασία για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Μια ευημερούσα, από οικονομική και πολιτική άποψη, αφρικανική ήπειρος, με βελτιωμένες προοπτικές ανάπτυξης, τοπική απασχόληση, νέα επιχειρηματικά μοντέλα και αμοιβαία επωφελείς εμπορικές σχέσεις με την Ευρώπη, είναι αδιαμφισβήτητα προς το συμφέρον της ΕΕ. Παράλληλα, η συνεργασία της ΕΕ με πιο προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες σε ευρύ φάσμα τομέων μπορεί να επηρεάσει σημαντικά την παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη.

Η πλήρης συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα και η προώθηση περισσότερο βιώσιμων επενδύσεων και πέρα από τα σύνορα της ΕΕ εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα. Το Ευρωπαϊκό Εξωτερικό Επενδυτικό Σχέδιο έχει δημιουργήσει ένα νέο πρότυπο όσον αφορά τη χρήση δημόσιας χρηματοδότησης για τη μόχλευση ιδιωτικών επενδύσεων με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη σε χώρες εταίρους – αρχής γενομένης από την Αφρική και τις γειτονικές χώρες της ΕΕ.⁸⁰ Η νέα συμμαχία Αφρικής-Ευρώπης για βιώσιμες επενδύσεις και θέσεις εργασίας, που ξεκίνησε στα τέλη Σεπτεμβρίου 2018, προσφέρει τεράστιες δυνατότητες όσον

⁸⁰ Με τη μόχλευση πάνω από 37 δισ. EUR από τότε που ξεκίνησε, τον Σεπτέμβριο 2017, βρίσκεται σε σωστή πορεία για την επίτευξη του στόχου της μόχλευσης 44 δισ. EUR για το 2020, για επενδύσεις στον τομέα της βιώσιμης ανάπτυξης μέχρι το 2020.

αφορά τη διεξαγωγή βιώσιμων επενδύσεων, με την προοπτική δημιουργίας έως και 10 εκατομμυρίων θέσεων εργασίας στην Αφρική μόνο κατά την επόμενη πενταετία.

Δεδομένου ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικότερα, αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης σε επαρκή χρηματοδότηση όσον αφορά τις ανάγκες τους για βιώσιμες υποδομές και ενεργειακή απόδοση, ο παγκόσμιος χαρακτήρας των χρηματοοικονομικών αγορών θα μπορούσε να προσφέρει μεγάλες δυνατότητες στήριξης όλων των χωρών για τη μεταβατική τους πορεία, συνδέοντας τις τοπικές ανάγκες με τις παγκόσμιες πηγές χρηματοδότησης. Η ευθυγράμμιση βιώσιμων χρηματοδοτικών πρωτοβουλιών και μέσων μεταξύ των δικαιοδοσιών θα εξασφαλίσει συμβατές αγορές για βιώσιμες επενδύσεις σε διασυνοριακό επίπεδο, την επίτευξη οικονομιών κλίμακας και την αποφυγή του κατακερματισμού. Με αυτόν τον τρόπο θα εξασφαλιστούν νέες σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις και τον χρηματοπιστωτικό τομέα σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ΕΕ σκοπεύει να βρίσκεται στο προσκήνιο του συντονισμού των διεθνών προσπαθειών για την οικοδόμηση ενός χρηματοπιστωτικού συστήματος που θα στηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο. Για να ενισχυθεί η συνεργασία και να αξιοποιηθούν οι συνέργειες, θα ήταν σκόπιμο να δημιουργηθεί ένα διεθνές δίκτυο δικαιοδοσιών τόσο από τις αναπτυγμένες όσο και από τις αναπτυσσόμενες χώρες που έχουν δεσμευθεί για την προώθηση της βιώσιμης χρηματοδότησης. Μια συνεκτική διεθνής στρατηγική και αρχιτεκτονική, για τη μόχλευση των προσπαθειών οργανισμών, όπως ο Όμιλος της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, θα συμβάλει στην κλιμάκωση της βιώσιμης χρηματοδότησης και της κινητοποίησης των διεθνών επενδυτών προς βιώσιμες επενδύσεις σε όλο τον κόσμο. Νέες χρηματοοικονομικές τεχνολογίες και καινοτόμες λύσεις χρηματοδότησης προσφέρουν επιπλέον σημαντικές ευκαιρίες για τη σύνδεση των παγκόσμιων επενδυτών με βιώσιμα έργα.

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος συνιστούν όλο και περισσότερο μία από τις μεγαλύτερες απειλές για την παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια και χωρίς αποφασιστική δράση θα αποτελέσουν ακόμη μεγαλύτερη πηγή κινδύνου σε παγκόσμιο επίπεδο, συμπεριλαμβανομένης της αναγκαστικής εκτόπισης και μετανάστευσης. Η ΕΕ πρέπει να αναλάβει ηγετικό ρόλο, μεταξύ άλλων και όσον αφορά την αυστηρή εφαρμογή της συμφωνίας του Παρισιού για το κλίμα και τη συνέχιση των διεθνών προσπαθειών για την απαλλαγή του τομέα των μεταφορών από τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα. Η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να αναλάβει πρωτοβουλίες για δεσμευτικές διεθνείς συμφωνίες στους τομείς της κυκλικής οικονομίας, της χρήσης των πόρων και της βιοποικιλότητας.

Η πρωτοπορία στην πράσινη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομική μετάβαση, σε συνδυασμό με έντονη ώθηση για διεθνείς κανόνες, θα μας επιτρέψει να θέσουμε τα πρότυπα για τον κόσμο και θα μας εξασφαλίσει ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια αγορά.

5 Σενάρια για το μέλλον

Η ΕΕ έχει δεσμευτεί πλήρως ως προς την επίτευξη των στόχων και την υλοποίηση της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών. Εν όψει του νέου πενταετούς κύκλου πολιτικής, είναι καιρός να συμφωνήσουμε πώς θα ανταποκριθούμε στη συλλογική μας δέσμευση. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να αποφασίσουν σχετικά με τις δομές, τα εργαλεία και τις πολιτικές που θα αναπτύξουν για την υλοποίηση και την επίτευξη των ΣΒΑ, καθώς και να συνδράμουν

και να καθοδηγήσουν τους εταίρους μας. Υπάρχουν διάφορες ιδέες σχετικά με τον καλύτερο τρόπο επίτευξης του στόχου αυτού. Κάθε θεσμικό όργανο, το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή, αναλαμβάνει τις δικές του ευθύνες σύμφωνα με τις Συνθήκες και τις διεθνείς υποχρεώσεις μας.

Τον Οκτώβριο του 2018, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για την πρόθεση της Επιτροπής να δημοσιεύσει ένα έγγραφο προβληματισμού που θα προετοιμάσει το έδαφος για μια συνολική στρατηγική υλοποίησης το 2019.

Το παρόν έγγραφο προβληματισμού προτείνει τρία διαφορετικά σενάρια με βάση την καθοδήγηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να ηγηθεί της συζήτησης σχετικά με τον βέλτιστο τρόπο υλοποίησης των ΣΒΑ και την πιο αποτελεσματική κατανομή των ρόλων. Ο παρών προβληματισμός στοχεύει να συμβάλει στη συζήτηση μεταξύ των πολιτών, των ενδιαφερομένων, των κυβερνήσεων και των θεσμικών οργάνων κατά τους προσεχείς μήνες, με σκοπό να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για την προετοιμασία του στρατηγικού θεματολογίου 2019-2024 της ΕΕ και τον καθορισμό των προτεραιοτήτων του επόμενου Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τα τρία σενάρια βασίζονται στην κοινή παραδοχή ότι τα κράτη μέλη, οι επιχειρήσεις και η κοινωνία των πολιτών της ΕΕ αναγνωρίζουν ευρέως ότι είναι απαραίτητη η ανάληψη περισσότερων δεσμεύσεων προκειμένου η ΕΕ και ο κόσμος να εξασφαλίσουν ένα βιώσιμο μέλλον και να υλοποιήσουν τους ΣΒΑ έως το 2030 και πέραν αυτού, προς όφελος μιας σύγχρονης οικονομίας, του καθαρού περιβάλλοντος και της ευημερίας των πολιτών μας, διασφαλίζοντας παράλληλα έναν κατοικήσιμο πλανήτη.

Συμφωνούν επίσης ότι, μολονότι η βιωσιμότητα καθιστά απαραίτητη την ανάληψη δράσης σε ευρωπαϊκή κλίμακα, εν τέλει μπορούμε να επιτύχουμε τους στόχους μας μόνο μέσω μιας παγκόσμιας προσέγγισης. Επιπλέον, για να συνεχίσει η ΕΕ να ευδοκίμει ως ευημερούσα ήπειρος, είναι απαραίτητη η στήριξη σημαντικού τμήματος του αναπτυσσόμενου κόσμου, ώστε να καλυφθεί η διαφορά σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Στο ίδιο πνεύμα, η στήριξη της οικονομικής προόδου των αναπτυσσόμενων χωρών προς την επίτευξη των ΣΒΑ συνεισφέρει, συν τοις άλλοις, στη διασφάλιση ευρέος φάσματος στρατηγικών συμφερόντων της ΕΕ, όπως, για παράδειγμα, η μείωση της παράνομης μετανάστευσης. Οι ΣΒΑ, όπως υπογράφηκαν από 193 κράτη, παρέχουν το καλύτερο και το πιο σύγχρονο παγκόσμιο και ολοκληρωμένο πλαίσιο ως βάση για το έργο μας.

Ο διάλογος που διεξάγεται επί του παρόντος σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφορά το τι πρέπει να γίνει και πώς. Τα τρία σενάρια παρουσιάζουν διαφορετικές απαντήσεις, αλλά έχουν ως αφετηρία την ιδέα ότι η ΕΕ διαθέτει σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ώστε να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο παγκοσμίως και να κάνει την πρώτη κίνηση με επιτυχία. Τα σενάρια αυτά δεν είναι περιοριστικά ούτε δεσμευτικά. Στόχος τους είναι να προτείνουν διαφορετικές ιδέες και να ενθαρρύνουν τον διάλογο και τον προβληματισμό. Το τελικό αποτέλεσμα θα προκύψει πιθανώς από τον συνδυασμό ορισμένων στοιχείων από κάθε σενάριο.

Σενάριο 1: Μια συνολική στρατηγική της ΕΕ για τους ΣΒΑ που θα διέπει τις δράσεις της ΕΕ και των κρατών μελών της

Ένα βήμα για να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε είναι να αναγνωρισθούν, στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο, οι διεθνώς συμφωνηθέντες ΣΒΑ

ως στόχοι συνολικής στρατηγικής πολιτικής για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της. Μια τέτοια προσέγγιση είναι σύμφωνη με τη σύσταση της πολυσυμμετοχικής

πλατφόρμας υψηλού επιπέδου για τους ΣΒΑ.

Στο πλαίσιο του σεναρίου αυτού, η Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και οι ΣΒΑ θα αποτελέσουν την πυξίδα και τον χάρτη μας, καθορίζοντας επομένως το στρατηγικό πλαίσιο για την ΕΕ και τα κράτη μέλη της.

Θα επιδιώκεται η ανάληψη και ο αποτελεσματικός συντονισμός στρατηγικής δράσης από την ΕΕ και τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και τοπικών αρχών. Θα ενθαρρύνεται κοινή προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, σε στενή συνεργασία με όλους τους ενδιαφερόμενους. Η προσέγγιση αυτή θα περιλαμβάνει μια ισχυρή συνιστώσα

ενίσχυσης της διεθνούς δράσης για τη βιωσιμότητα στις σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες.

Συνεπάγεται επίσης τη δημιουργία μιας «ευρωπαϊκής διαδικασίας για τον συντονισμό της πολιτικής για τους ΣΒΑ» με σκοπό την τακτική αξιολόγηση και παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την υλοποίησή τους, που θα αντικατοπτρίζει τον εγκάρσιο χαρακτήρα και τη διασύνδεση των ΣΒΑ, μεταξύ άλλων στην εσωτερική διακυβέρνηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτή η επιλογή στην πράξη
<ul style="list-style-type: none">✓ Καθορίζονται ειδικοί στόχοι υλοποίησης των ΣΒΑ σε επίπεδο ΕΕ και εφαρμόζεται μια συνολική στρατηγική της ΕΕ για τους ΣΒΑ από την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο.✓ Αναπτύσσονται ολοκληρωμένες στρατηγικές για τους ΣΒΑ σε εθνικό επίπεδο.✓ Προτείνονται από την Επιτροπή και εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συγκεκριμένα και χρονικά δεσμευτικά επιδιωκόμενα αποτελέσματα για το 2030.✓ Η αρχή «προτεραιότητα στη βιωσιμότητα» ενσωματώνεται στα θεματολόγια για τη βελτίωση της νομοθεσίας της ΕΕ και των κρατών μελών της.✓ Δημιουργείται μηχανισμός για την υποβολή εκθέσεων και την παρακολούθηση των ΣΒΑ σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών και εξασφαλίζεται ο συντονισμός του, για παράδειγμα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.✓ Ενισχύεται η συμβολή της πολυσυμμετοχικής πλατφόρμας για τους ΣΒΑ με ειδικό ρόλο όσον αφορά την παρακολούθηση της εφαρμογής των ΣΒΑ.✓ Η ΕΕ ενισχύει περαιτέρω την εξωτερική της δράση για τη βιωσιμότητα και κατευθύνει όλες τις δράσεις εξωτερικής πολιτικής προς την υλοποίηση των ΣΒΑ.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα
<ul style="list-style-type: none">+ Δημιουργία ενός ισχυρού κοινού θετικού οράματος για το βιώσιμο μέλλον της Ευρώπης σε ολόκληρη την ΕΕ.+ Ενίσχυση της πολιτικής δέσμευσης και βελτίωση του συντονισμού σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης εντός της ΕΕ και, δεδομένου του διασυνοριακού χαρακτήρα των προκλήσεων που διαπιστώνονται στην ΕΕ, περισσότερες πιθανότητες επίτευξης των στόχων της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και της πράσινης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης για την ΕΕ.+ Αποστολή ισχυρού μηνύματος, σε διεθνές επίπεδο, ότι η ΕΕ είναι πλήρως προσηλωμένη στις διεθνείς υποχρεώσεις της, στην Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και στην επίτευξη των ΣΒΑ, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό.

- + Σαφής, διαφανής επικοινωνία και συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους.
- Κίνδυνος έλλειψης επαρκούς προσαρμογής της προσέγγισης στις ιδιαιτερότητες και τις προκλήσεις των επιμέρους κρατών μελών, δεδομένου ότι το στρατηγικό πλαίσιο δεν μπορεί να λάβει υπόψη όλες τις διαφορές.
- Δεδομένου ότι είναι πολύπλοκο να συμφωνηθούν επιδιωκόμενα αποτελέσματα για ολόκληρη την ΕΕ στο σύνολο των διαφορετικών τομέων των ΣΒΑ, κίνδυνος να αφιερωθεί πολύς χρόνος στην ανάπτυξη στρατηγικής, αντί να σημειωθεί πρόοδος σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής σε όλα τα επίπεδα που θα είχαν πραγματικό αντίκτυπο.

Σενάριο 2: Συνεχής ενσωμάτωση των ΣΒΑ σε όλες τις σχετικές πολιτικές της ΕΕ από την Επιτροπή, χωρίς την απαίτηση για ανάληψη δράσης από τα κράτη μέλη

Στο πλαίσιο αυτού του σεναρίου, οι ΣΒΑ θα συνεχίσουν να αποτελούν πηγή έμπνευσης για τη λήψη των πολιτικών μας αποφάσεων σε σχέση με τη διαμόρφωση πολιτικής της ΕΕ, καθώς και να κατευθύνουν τη χάραξη της αναπτυξιακής στρατηγικής για την περίοδο μετά το 2020, χωρίς να δεσμεύουν τα κράτη μέλη της ΕΕ ως προς τη συλλογική επίτευξη των δεσμεύσεων της ΕΕ σχετικά με τους ΣΒΑ.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το σενάριο αυτό θα μπορούσε να σημαίνει ότι ένα μέλος του Σώματος των Επιτρόπων θα αναλάβει ευρείες αρμοδιότητες για θέματα «βιωσιμότητας». Ο συγκεκριμένος Επίτροπος θα συνεχίσει να συνεργάζεται με άλλους Επιτρόπους στο πλαίσιο ειδικής ομάδας έργου με τη συμμετοχή όλων των Επιτρόπων. Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή της πολιτικής, θα επιδιώκεται στενή συνεργασία με άλλες ομάδες έργου Επιτρόπων.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να επιδιώκει τεκμηριωμένη και χωρίς αποκλεισμούς

διαδικασία λήψης αποφάσεων μέσω του θεματολογίου της για τη βελτίωση της νομοθεσίας. Μέσω της καλύτερης ενσωμάτωσης των ΣΒΑ στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, σύμφωνα με την αναπτυξιακή στρατηγική για την περίοδο μετά το 2020, ενισχύεται η συνοχή της πολιτικής της ΕΕ και διασφαλίζεται ότι η ΕΕ σημειώνει πρόοδο ως προς την επίτευξη των ΣΒΑ.

Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή θα επιτρέπει στα κράτη μέλη και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές περισσότερη ελευθερία σε σχέση με το κατά πόσον και με ποιον τρόπο θα προσαρμόσουν τις προσπάθειές τους ώστε να επιτυγχάνουν με συνέπεια τους ΣΒΑ.

Τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτή η επιλογή στην πράξη

- ✓ Χάραξη της στρατηγικής ανάπτυξης για την περίοδο μετά το 2020 με βάση τους ΣΒΑ, εστιάζοντας σε τομείς με τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία για την ΕΕ, όπως η κυκλική οικονομία, η έρευνα και η καινοτομία, η απασχόληση και η κοινωνική ένταξη, το κλίμα και η ενέργεια, τα συστήματα τροφίμων, η γεωργία, η χρήση της γης και η πολιτική συνοχής.
- ✓ Ενσωμάτωση των ΣΒΑ μέσω πολιτικών και δράσεων της ΕΕ, καθώς και μέσω του θεματολογίου για τη βελτίωση της νομοθεσίας, με τις απαραίτητες προσαρμογές ώστε να εντάσσονται στο συγκεκριμένο πλαίσιο συντρεχουσών αρμοδιοτήτων της ΕΕ με τα κράτη μέλη.

Τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτή η επιλογή στην πράξη

- ✓ Παροχή, μέσω του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ), μέρους της επιπρόσθετης χρηματοδότησης που είναι απαραίτητη για την υλοποίηση της προσέγγισης ενσωμάτωσης της βιωσιμότητας· δέσμευση των κρατών μελών να πράξουν το ίδιο.
- ✓ Συμπερίληψη των ΣΒΑ και των σχετικών στόχων της ΕΕ στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, εφόσον είναι συναφείς με την αναπτυξιακή στρατηγική για την περίοδο μετά το 2020.
- ✓ Εάν και εφόσον εκσυγχρονιστούν οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ και γίνουν διαπραγματεύσεις για μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες, ενίσχυση, κατά περίπτωση, των κεφαλαίων του εμπορίου και της βιωσιμότητας και αποτελεσματική εφαρμογή τους.
- ✓ Παρακολούθηση της υλοποίησης των ΣΒΑ από την ΕΕ, μέσω της ανάλυσης Eurostat για την πρόοδο επίτευξης των ΣΒΑ, η οποία θα εξακολουθήσει να εκπονείται. Κατάρτιση ετήσιων εθνικών εκθέσεων παρακολούθησης από τα κράτη μέλη.
- ✓ Διατήρηση της κύριας ευθύνης των κρατών μελών για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση των ΣΒΑ, με συμπληρωματική υποβολή εκθέσεων της ΕΕ για την πρόοδο επίτευξης των ΣΒΑ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε διεθνές επίπεδο, στο πολιτικό φόρουμ υψηλού επιπέδου των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

- + Δεδομένου ότι οι πιο κρίσιμοι τομείς για την ΕΕ ως προς την επίτευξη των ΣΒΑ είναι σε γενικές γραμμές σαφείς, η ΕΕ μπορεί να επικεντρωθεί στον καθορισμό στρατηγικών προτεραιοτήτων και στην επίτευξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων στους τομείς με τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία για την ΕΕ.
- + Η λήψη αποφάσεων σε επίπεδο ΕΕ είναι ταχύτερη και οι διαπραγματεύσεις σχετικά με τις στρατηγικές προτεραιότητες πιο συναινετικές.
- + Η ΕΕ παραμένει υπέρμαχος της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών και των ΣΒΑ σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Η διασφάλιση της συνοχής της πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη μεταξύ των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ και μεταξύ της ΕΕ και των εθνικών πολιτικών θα είναι δυσκολότερη.
- Υπάρχει κίνδυνος να μην ολοκληρωθεί η επίτευξη των στόχων βιωσιμότητας από την ΕΕ και τα κράτη μέλη της συνολικά, καθώς και να μην είναι δυνατή η επιβολή ανάληψης δράσης στα κράτη μέλη.
- Μεμονωμένες δράσεις των κρατών μελών σε ορισμένους βασικούς τομείς, αντί για ισχυρότερη συντονισμένη δράση σε επίπεδο ΕΕ, θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ενιαία αγορά και την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα.
- Υπάρχει κίνδυνος να δημιουργηθεί χάσμα μεταξύ της πολιτικής δέσμευσης της ΕΕ σχετικά με τους ΣΒΑ και του πραγματικού αποτελέσματός της.

Σενάριο 3: Ενισχυμένη εστίαση στην εξωτερική δράση με παράλληλη εδραίωση των σημερινών φιλοδοξιών για τη βιωσιμότητα σε επίπεδο ΕΕ

Στο πλαίσιο των ΣΒΑ, θα δοθεί προτεραιότητα στην εξωτερική δράση. Δεδομένου ότι η ΕΕ είναι ήδη πρωτοπόρος σε πολλές πτυχές που αφορούν τους ΣΒΑ, θα μπορούσε να επικεντρωθεί περισσότερο

στην ενίσχυση της προσπάθειας του υπόλοιπου κόσμου να καλύψει τη διαφορά, επιδιώκοντας παράλληλα βελτιώσεις σε επίπεδο ΕΕ.

Η κοινωνική μας οικονομία της αγοράς αποτελεί πλέον σήμα κατατεθέν της ΕΕ και έχει επιτρέψει στις οικονομίες των κρατών μελών να παράγουν πλούτο και ευημερία για όλους, χάρη σε ισχυρά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας. Η ΕΕ διαθέτει ήδη ορισμένα από τα αυστηρότερα περιβαλλοντικά πρότυπα στον κόσμο, και οι επιχειρήσεις μας έχουν το προβάδισμα σε σύγκριση με τους παγκόσμιους ανταγωνιστές τους. Η ΕΕ θεωρείται επίσης ως προπύργιο της ελευθερίας και της δημοκρατίας, με σταθερούς θεσμούς, που βασίζονται στο κράτος δικαίου, και δυναμική κοινωνία των πολιτών. Επομένως, η ΕΕ θα μπορούσε να αποφασίσει να προωθήσει συστηματικότερα τα ισχύοντα περιβαλλοντικά και κοινωνικά της πρότυπα, καθώς και τα πρότυπα διακυβέρνησης, μέσω πολυμερών διαπραγματεύσεων και εμπορικών συμφωνιών.

Η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να εντείνει τη συνεργασία της με βασικούς διεθνείς οργανισμούς και φόρουμ, όπως τα Ηνωμένα Έθνη, συμπεριλαμβανομένης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας και του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, η G20, καθώς και τα εποπτικά όργανα πολυμερών περιβαλλοντικών συμφωνιών, με σκοπό την προώθηση της βασιζόμενης σε αξίες ατζέντας εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

Η στάση της ΕΕ υπέρ της στήριξης της πολυμέρειας – με πυρήνα της τον ΟΗΕ – και των διαφανών και αξιόπιστων διεθνών σχέσεων θα παραμείνει προτεραιότητα.

Τι θα μπορούσε να σημαίνει αυτή η επιλογή στην πράξη

- ✓ Η ενσωμάτωση των ΣΒΑ στις εξωτερικές πολιτικές της ΕΕ συνεχίζεται, αναγνωρίζονται οι διαφορετικές ανάγκες και τα διαφορετικά συμφέροντα των εταίρων, ενώ οι εσωτερικές προσαρμογές είναι πιο περιορισμένες.
- ✓ Η ΕΕ προβαίνει σε τακτική και λεπτομερή υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση της προόδου επίτευξης των ΣΒΑ στον τομέα της εξωτερικής δράσης της ΕΕ, σε διεθνές επίπεδο, στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών.
- ✓ Εάν και εφόσον εκσυγχρονιστούν οι συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών της ΕΕ και γίνουν διαπραγματεύσεις για μελλοντικές εμπορικές συμφωνίες, ενίσχυση, κατά περίπτωση, των κεφαλαίων του εμπορίου και της βιωσιμότητας και αποτελεσματική εφαρμογή τους.
- ✓ Ενισχύεται η εφαρμογή της συνολικής στρατηγικής για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας της ΕΕ, καθώς και της νέας ευρωπαϊκής κοινής αντίληψης για την ανάπτυξη.
- ✓ Η ενισχυμένη ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας, η διαστημική πολιτική, η πολιτική ασφάλειας και η πολιτική μετανάστευσης προωθούνται ως πολιτικές υποστήριξης της ενισχυμένης ατζέντας εξωτερικής πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- ✓ Ενισχύονται νέες μορφές βιώσιμης χρηματοδότησης και ανάπτυξης, όπως το Εξωτερικό Επενδυτικό Σχέδιο.

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα

- + Η ΕΕ συγκεντρώνει τους πόρους της στις χώρες ή περιφέρειες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη, ενώ παράλληλα επιδιώκει την προσαρμογή των πολιτικών της ΕΕ μέσω της ενσωμάτωσης των ΣΒΑ, χωρίς ειδικό στρατηγικό πλαίσιο.
- + Η εξωτερική δράση της ΕΕ συνάδει με τους στόχους προώθησης της βιωσιμότητας, της

δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών ελευθεριών σε παγκόσμιο επίπεδο.

- Η προσέγγιση αυτή ενέχει τον κίνδυνο να πληγεί η πολιτική αξιοπιστία και ο ηγετικός ρόλος της ΕΕ ως προς την Ατζέντα 2030 των Ηνωμένων Εθνών και τους ΣΒΑ, τόσο εντός της ΕΕ όσο και παγκοσμίως, σε μια περίοδο κατά την οποία η πολυμέρεια απειλείται. Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της Ατζέντας 2030 των Ηνωμένων Εθνών, την οποία η ΕΕ προώθησε ενεργά, είναι η οικουμενικότητά της.
- Η ΕΕ δεν εκμεταλλεύεται τη δυνατότητα ανάπτυξης ενός θετικού οράματος για το μέλλον της Ευρώπης, με επίκεντρο την βιωσιμότητα.
- Η ΕΕ δεν αξιοποιεί το πλεονέκτημα της πρώτης κίνησης για τον καθορισμό προτύπων βιωσιμότητας της ΕΕ, ώστε να ακολουθήσουν οι υπόλοιπες χώρες το παράδειγμά της, διακινδυνεύοντας να αποκομίσουν άλλοι τα οφέλη από τη βιώσιμη ανάπτυξη στην παγκόσμια αγορά.
- Υπάρχει κίνδυνος η εδραίωση της υφιστάμενης πολιτικής προσέγγισης της ΕΕ για τους ΣΒΑ να μην ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες προσδοκίες και φιλοδοξίες των πολιτών.